

Astronomia

Ciemność zakryje Hiszpanię

FOT. WŁADYSŁAW CZULAK

12 sierpnia cień Księżyca przetnie Hiszpanię od Galicji po wybrzeże Morza Śródziemnego. Całkowite zaćmienie Słońca potrwa w najlepszych miejscach niespełna dwie minuty ► **4-5**

Litwa

Żydowski miraż

W zagubionej na północnej Litwie Šeduvie wyrosło muzeum, na które z zachwytem patrzy cały architektoniczny świat. Ale jest coś ważniejszego niż piękno tego projektu ► **8-9**

Kino

Co zobaczyć na Nowych Horyzontach?

FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Z bogatego programu 26. edycji festiwalu Tauron Nowe Horyzonty wybraliśmy sześć bardzo dobrych i bardzo różnych filmów, które trzeba zobaczyć ► **14-15**

Wydaje Wyborcza Sp. z o.o.
nr indeksu 348198

Prokuratura: czynu zabronionego nie było

Jak umarzano „Dwie wieże”

„Gerald Birgfellner pozostawał w subiektywnym, mylnym przekonaniu, że to Jarosław Kaczyński jest osobą decyzyjną w spółce Srebrna” – czytamy w uzasadnieniu umorzenia śledztwa w sprawie afery „Dwóch wież”.

Wojciech Czuchnowski

Informację o umorzeniu śledztwa dotyczącego słynnej inwestycji warszawska prokuratura okręgowa podała 25 czerwca. Powód? Stwierdzenie, iż „czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego”.

Prowadząca postępowanie prokurator Ewa Szeroczyńska zaraz po wydaniu postanowienia pojechała na urlop. Jej decyzji broni prokurator krajowy Dariusz Korneluk, zaznaczając, że można się w tej sprawie odwołać do sądu. Opublikowanie komunikatu z uzasadnieniem prokuratura zapowiada „w najbliższych dniach”.

„Wyborcza” już poznała treść umorzenia wraz z uzasadnieniem. Dokument ma 63 strony. Jego ogół-

na wymowa jest taka: austriacki biznesmen Gerald Birgfellner nie ma racji, zarzucając Jarosławowi Kaczyńskiemu oszustwo, bo sam nie zadbał o swoje interesy. Zamiast rozmawiać z prezesem PiS, powinien rozmawiać z zarządem spółki Srebrna.

„Dwie wieże” na działce Srebrnej

W 2019 roku „Wyborcza”, do której zwrócił się Austriak, ujawniła, że między rokiem 2017 a 2018 w siedzibie PiS przy ul. Nowogrodzkiej Birgfellner z Kaczyńskim omawiali plan postawienia w centrum Warszawy drapacza chmur. Miał się składać z dwóch budynków (stąd nazwa „Dwie wieże”) i powstać na działce związanej z PiS spółki Srebrna. Gdy Kaczyński zdecydował, że inwestycja jednak nie

dojdzie do skutku, zamknął projekt, a Birgfellnerowi odmówił zapłaty.

Biznesmen, który jest z Kaczyńskim związany rodzinnie, domagał się za 16 miesięcy swojej pracy 1,3 mln euro. Gdy się zorientował, że może nie dostać pieniędzy, zaczął nagrywać rozmowy z prezesem PiS. Najpierw chciał rozwiązać spór polubownie, a gdy się nie udało, poszedł po pomoc do mec. Romana Giertycha, w tym czasie adwokata opozycji, dzisiaj posła KO. Zawiadomili prokuraturę, ale ta odmówiła wszczęcia śledztwa. Wrócono do niego w 2025 r., po upadku rządów PiS.

Czerwcową decyzją stwierdzającą, że nie doszło do żadnego przestępstwa, poruszyła część opinii publicznej domagającej się rozliczenia rządów partii Kaczyńskiego. Wnioski, do których doszła prok. Szeroczyńska, umarzając postępowanie, oceni sąd, bo Giertych zapowiedział, że odwoła się od decyzji.

„Mylne przekonanie” o wpływach Kaczyńskiego

Prokurator nie podważyła podstawowych faktów: Birgfellner naprawdę

pracował nad inwestycją, a Kaczyński naprawdę chciał, żeby „Dwie wieże” powstały. Skąd zatem twierdzenie, że Austriak nie został przez Kaczyńskiego oszukany?

„Na podstawie zgromadzonego w toku śledztwa materiału należy przyjąć, iż co najwyżej Gerald Birgfellner pozostawał w subiektywnym, mylnym przekonaniu nieznanym w niczym potwierdzenia, że to Jarosław Kaczyński jest nieformalnie osobą decyzyjną w zakresie spraw spółki Srebrna” – pisze prok. Szeroczyńska.

Dodaje: „Nikt u niego tego przekonania świadomie nie wywołał”.

Oznaczałoby to, że jakiegokolwiek rozmowy z prezesem PiS na temat inwestycji nie miały charakteru wiążącego, bo Srebrna miała swój zarząd i tylko ten zarząd mógł podejmować konkretne decyzje.

Jednak w świetle nagranych przez Austriaka wypowiedzi Kaczyńskiego to zaskakujące. „Srebrna, czyli ja” – mówił na nich prezes PiS. ●

• **Komentarz Agnieszki Kublik ► 2**
• **Więcej ► 6**

Agnieszka
Kublik

Dwie wieże, dwie logiki

Prokurator za wszelką cenę stara się udowodnić niewinność Jarosława Kaczyńskiego.

Przeczytałam uzasadnienie umorzenia historii dwóch wież, potężnej afery z czasów rządów PiS. Główną rolę odegrał sam prezes Jarosław Kaczyński – chodzi o ogromne pieniądze na inwestycję, o 300 mln euro. Z tej sumy 1,3 mln euro za przygotowanie inwestycji miał dostać Austriak Gerald Birgfellner. Widać tam wykorzystywanie państwowej pozycji do kręcenia partyjnych lodów.

To już drugie umorzenie sprawy, pierwsze nastąpiło za czasów PiS. Wówczas nie mogło być inaczej, ale również obecna prokuratura uznała, że nie ma sprawy, bo „czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego”. Oszustwo, łapówka – to są czyny dozwolone?

Uzasadnienie autorstwa Małgorzaty Szeroczyńskiej, zastępcy prokuratora okręgowego w Warszawie, jest sprzeczne z logiką i dlatego trzeba pytać: O co w tym chodzi? Bo przecież nie o brak „czynu zabronionego”.

Gdybym nie wiedziała, kto i kiedy sporządził to uzasadnienie, to przyjąłabym, że ktoś, kto za wszelką cenę, nawet własnej kompromitacji, chce uzasadnić, że afery nie było. A Kaczyński jest wszystkim – mu... niewinny.

Weźmy za przykład dwie kwestie z prokuratorskiej publicystyki – kim jest Jarosław Kaczyński i co to jest łapówka?

Z uzasadnienia dowiadujemy się, że w czasach rządów PiS Kaczyński nie był wpływowym politykiem. Birgfellner „nadinterpretował rolę Kaczyńskiego w polskich realiach”, „jako obcokrajowiec niezamieszkujący w Polsce nie miał dostępu do pełnej wiedzy w tym zakresie i najprawdopodobniej kierował się medialnym wizerunkiem”.

„Obcokrajowiec” pod wpływem polskich mediów? Birgfellner jest mężem córki kuzyna Kaczyńskiego, więc wiedzę o możliwościach Kaczyńskiego czerpał u źródeł – od bliskiej rodziny. Wprowadzili go w błąd?

Gdzie tu logika?

Prokuratorka się myli, że Birgfellner miał „mylne przekonanie” o „mocy sprawczej Kaczyńskiego”. I niedorzecznie manipuluje niedaleką przeszłością.

Kuriozalne są też prokuratorskie dywagacje. Dlaczego łapówka, którą miał dostać były ksiądz Sawicz, aby podpisać dokument Rady Fundacji Instytutu im. Lecha Kaczyńskiego, bez którego podpisu inwestycja „Dwie wieże” by nie ruszyła (co zeznaje sam Kaczyński), nie jest czynem zabronionym? Birgfellner twierdzi, że ks. Sawicz dostał 50 tys. zł w gotówce – w kopercie miał mu je przekazać Kaczyński, a Austriak sam te pieniądze chwilę wcześniej wypłacił.

Były ksiądz nie chciał zeznać, czy ktoś mu proponował pieniądze za podpis ani czy je wziął. Bo mogłoby go to „narazić na odpowiedzialność za popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego”.

Zdaniem prokuratora nie ma więc czego analizować, bo „nie jest zabronione płacenie za dane zachowanie osobie, która nie pełni funkcji publicznej ani kierowniczej w jednostce wykonującej działalność gospodarczą”. Jednocześnie nie oskarżyła Austriaka o składanie fałszywych zeznań.

Gdzie tu logika?

Otwiera to drogę dla wielu kolejnych takich „czynów niezabronionych”. Czyż to nie kuriozalne, że prokurator tak zachęca, by wybronić Kaczyńskiego? Czy o to tu chodzi? ●

Tatry Natura popsuła, człowiek naprawia

W okolicach Buli pod Rysami trwają prace przy naprawie szlaku. Kamienne stopnie zostały uszkodzone przez opady deszczu, śnieg i schodzące lawiny.

Więcej zdjęć z Polski i ze świata oraz niezwykłych galerii na Wyborcza.pl/zdjecia

Liczba dnia

25.5
2010

MLN

Tyle zwolnień lekarskich wystawili Polakom w 2025 r. lekarze. Z Ł4 skorzystał w minionym roku co drugi ubezpieczony, a w sumie na zwolnieniach Polacy spędzili aż 290,5 mln dni.

Więcej ► 11

W weekend

ANDRZEJ GRABOWSKI: NIE BYŁEM ZA DOBRYM OJCEM I NIE JESTEM ZA DOBRYM DZIADKIEM

Kocham moje wnuczki. Bardzo. Tyle że jestem dla nich takim dziadkiem od święta. Był moment, kiedy miałem u nich wyjątkowe notowania – gdy byłem jurorem w „Tańcu z gwiazdami”.

Mychajło Drapaty

Latający generał

Nowym naczelnym dowódcą Zbrojnych Sił Ukrainy zyskał popularność po brawurowym rajdzie w Mariupolu.

Zaraz po tym, gdy prezydent Ukrainy ogłosił nominację Drapaty, w sieci zaczął krążyć odkurzony film z 9 maja 2014 roku.

Widać na nim, jak bojowy wóz piechoty z ukraińską flagą niemal przelatuje przez barykadę w zajętym przez prorosyjskie siły Mariupolu. Za nim podążają inne. W pierwszym wozie znajdował się Mychajło Drapaty, wówczas major i dowódca 2. Batalionu 72. Samodzielnej Brygady Zmechanizowanej.

Po tym wydarzeniu Drapaty zyskał rozpoznawalność, a jego dalsza kariera wojskowa przyniosła mu uznanie w oczach żołnierzy i społeczeństwa.

Mychajło Drapaty urodził się w 1982 roku w Kamieńcu Podolskim (obwód chmielnicki). Po zakończeniu szkoły średniej rozpoczął naukę w Charkowskim Instytucie Wojsk Pancernych. W 2004 roku w stopniu porucznika rozpoczął służbę w 72. Samodzielnej Brygadzie Zmechanizowanej.

W 2016 roku został dowódcą 58. Samodzielnej Brygady Zmotoryzowanej Piechoty, która wykonywała zadania w pobliżu Awdiijiwki, a następnie w pobliżu Bachmutu.

W 2019 roku został pułkownikiem i rozpoczął dwuletnie studia podyplomowe na Narodowym Uniwersytecie Obrony Ukrainy.

Kiedy rozpoczęła się rosyjska inwazja w lutym 2022 roku, Drapaty pełnił funkcję dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych Ukrainy. W marcu stanął na czele grupy operacyjnej „Południe”, która powstrzymała natarcie wojsk rosyjskich na Krzywy Róg. W tamtym czasie rosyjskie wojska wbiły się klinem na północ obwodu mikołajowskiego. Część tych sił stwarzała zagrożenie dla ważnego ukraińskiego ośrodka przemysłowego w obwodzie dniepropietrowskim.

Jesienią 2022 roku Drapaty dowodził ugrupowaniem „Chersoń” podczas udanej kontrofensywy, dzięki której udało się wyzwolić prawobrzeżną część obwodu chersońskiego i część mikołajowskiego.

Za skuteczną obronę północy obwodu charkowskiego Zelenski w listopadzie 2024 roku mianował Drapatę dowódcą Sił Lądowych Zbrojnych Sił Ukrainy. Jednak już w czerwcu 2025 roku generał złożył rezygnację. Powodem było rosyjskie uderzenie rakietowe na poligon w obwodzie sumskim, w wyniku którego zginęło 12 młodych żołnierzy biorących udział w szkoleniu. To była nie pierwsza tego typu tragedia: zazwyczaj prowadziły do nich błędy dowódców, którzy wbrew wyraźnym zakazom wielokrotnie grupowali dużą liczbę żołnierzy w jednym miejscu. Drapaty jako dowódca, któremu podlegały siły lądowe, wziął na siebie odpowiedzialność za tragedię. Podkreślił, że to dowódcy ponoszą główną odpowiedzialność za konsekwencje decyzji lub ich brak.

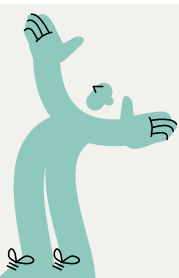
21 lipca Wołodymyr Zelenski mianował go na stanowisko naczelnego dowódcy ZSU.

Piotr Andrusieczko

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

34444854

SłóWko **NOWOŚĆ**
Literówka
Quizy
Sudoku
Krzyżówki

Zeskanuj QR kod
i pobierz aplikację

Szukaj w

- wyciąg z ogłoszenia o przetargach -

PREZYDENT MIASTA GDAŃSKA

uprzejmie zaprasza do uczestnictwa w dniu 30 września 2026 r. w nieograniczonych przetargach ustnych (licytacjach) na sprzedaż niżej wymienionych nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Gdańska:

NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWE:

L.p.	Lokalizacja, Funkcja w MPZP	Nr działki, powierzchnia, nr księgi wieczystej	Cena wywoławcza nieruchomości	Wadium	Forma zbycia	Opis, uwagi i ewentualne obciążenia
				Minimalne postąpienia	Rodzaj i godz. przetargu	
1.	Gdańsk - Kłukowo ul. Azymutalna MPZP: teren zabudowy produkcyjno-usługowej	Działka nr 319/11 obręb 003 o pow.1.602 m ² KW GD1G/00035604/1	1.100.000 zł (cena brutto, zawierająca 23% podatek VAT)	110.000 zł	Własność	Nieruchomość gruntowa niezabudowana. W dziale III KW GD1G/00035604/1 ujawniona wzmianka w sprawie wykreślenia wpisu - ograniczonego prawa rzeczowego (służebność gruntowa przejazdu i przechodu), dział IV ww. księgi - brak wpisów. I przetarg
2.	Gdańsk - Rudniki ul. Tarcice MPZP: teren zabudowy produkcyjno-usługowej	Nieruchomość gruntowa o łącznej powierzchni 3.262 m ² , wpisana do KW GD1G/00046271/7 składająca się z dwóch niżej wymienionych działek: - nr 17/5 obr. 102 o pow. 1.926 m ² - nr 17/7 obr. 102 o pow. 1.336 m ²	1.700.000 zł (cena brutto, zawierająca 23% podatek VAT)	170.000 zł	Własność	Nieruchomość gruntowa niezabudowana, niezagospodarowana, położona w granicach portu morskiego Gdańsk - zawarcie umowy przeniesienia własności uzależnione będzie od zgody ministra właściwego ds. gospodarki morskiej. Teren graniczy od południa z działką nr 20/5 obr. 102 zajętą przez zastoiska wody po rzece Rozwójce, zaś od zachodu z działką nr 22, na której na całej długości znajduje się ciek niewyróżniony/rów odwadniający. Zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych (Wp - rzeka Rozwójka) w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także uniemożliwiania przechodzenia przez ten teren. Nabywca w akcie notarialnym zobowiąże się również do utrzymania 1,5 m odległości od górnej krawędzi skarpy przy docelowym zagospodarowaniu nieruchomości od strony rzeki i rowu. Nieruchomość położona w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią - zagospodarowanie zgodne z przepisami odrębnymi. Na działce nr 17/7 znajdują się urządzenia energetyczne w postaci fragmentu słupowej stacji transformatorowej oraz złącza kablowego średniego napięcia SN służących do przesyłu energii elektrycznej własności Energa - Operator S.A. W związku z powyższym w dziale III Księgi Wieczystej nr GD1G/00046271/7 wpisana została wzmianka nr REP.C/NOTA/594124/26 z 30.06.2026 r., która dotyczy odpłatnej, nieograniczonej w czasie służebności przesyłu na rzecz Energa - Operator S.A., polegającej na: - obowiązku znoszenia istnienia posadowionych na nieruchomości stanowiącej działki nr 17/6 i 17/7 urządzeń energetycznych w postaci: linii kablowej średniego napięcia 15 kV, linii kablowej niskiego napięcia 0,4 kV i słupowej stacji transformatorowej SN/nn wraz ze złączem kablowym średniego napięcia 15 kV służących do przesyłu energii elektrycznej, - prawie korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania wszelkich czynności związanych z konserwacją, remontami, modernizacją, przebudową urządzeń i instalacji elektroenergetycznych, oraz usuwaniem awarii elementów infrastruktury przesyłowej należącej do Energa-Operator S.A. oraz do usytuowania w przyszłości kolejnych wyprowadzeń linii w obszarze nieruchomości zajętym dotychczas przez urządzenia elektroenergetyczne, zgodnie z zaznaczonym na załączniku graficznym obszarem zajętym przez służebność, wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników Energa-Operator S.A. oraz przez wszystkie podmioty i osoby, którymi ta spółka posługuje się w związku z prowadzoną działalnością. Wzmianka nr DZ.KW./GD1G/38823/26/1 z 19.05.2026 r. wpisana w dziale I-O ww. księgi wieczystej nie dotyczy zbywanych działek. Dział IV Księgi Wieczystej nr GD1G/00046271/7 - brak wpisów. I przetarg
				17.000 zł	Przetarg ustny nieograniczony godz. 09:20	
3.	Gdańsk - Rudniki ul. Tarcice MPZP: teren zabudowy produkcyjno-usługowej	Działka nr 23/8 obr. 102 o pow. 25.595 m ² KW GD1G/00012892/9	6.000.000 zł (cena zwolniona z VAT na podstawie art. 43 ust.1 pkt 10 ustawy o podatku od towarów i usług)	600.000 zł	Własność	Nieruchomość gruntowa niezagospodarowana, położona w granicach portu morskiego Gdańsk - zawarcie umowy przeniesienia własności uzależnione będzie od zgody ministra właściwego ds. gospodarki morskiej. Przez działkę, przy jej południowo - zachodniej granicy przebiega droga serwisowa wykonana z betonowych płyt drogowych o długości ok. 84 m i szerokości 3 m. Nabywca w akcie notarialnym sprzedaży zobowiąże się do zapewnienia nieodpłatnego przejazdu, do czasu realizacji drogi 08-KD80, służbom technicznym Gdańskiego Zarządu Dróg na potrzeby obsługi serwisowej mostu oraz GIWK Sp. z o.o. w celu zapewnienia dostępu do infrastruktury kanalizacji sanitarnej, istniejącą drogą serwisową, o której mowa wyżej lub inną o min. szerokości 3m, utwardzoną za pomocą gruzu budowlanego/ płyt drogowych. Nieruchomość graniczy od południa z działką nr 20/5 obr. 102 zajętą przez zastoiska wody po rzece Rozwójce oraz z działką nr 23/3, na której znajduje się rów prowadzący odwodnienie z układu drogowego. Zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych (Wp - rzeka Rozwójka) w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar. Nabywca w akcie notarialnym zobowiąże się również do utrzymania 1,5 m odległości od górnej krawędzi skarpy przy docelowym zagospodarowaniu nieruchomości od strony rzeki. Ponadto nabywca zobowiąże się do ustalenia ze Spółką Gdańskie Wody przebiegu ogrodzenia na wysokości rowu prowadzącego odwodnienie z układu drogowego, wzdłuż południowego odcinka granicy nieruchomości. Nie dopuszcza się poprowadzenia ogrodzenia po skarpie rowu. W bliskim sąsiedztwie nieruchomości, od strony zachodniej znajduje się tłoczny rurociąg sanitarny o średnicy 800 mm. Zakazuje się zabudowy w odległości 5 m od skrajni przedmiotowego rurociągu. Przeważająca część nieruchomości położona w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią - zagospodarowanie zgodne z przepisami odrębnymi. Nabywca zobowiązany będzie do uzyskania decyzji o wyłączeniu z produkcji rolnej dla terenu przeznaczonego do sprzedaży, który nie został odrolniony oraz dla działek stanowiących dojazd do nieruchomości - pas drogowy - ul. Tarcice, będących własnością Gminy Miasta Gdańska. W dziale III i IV KW GD1G/00012892/9 brak wpisów (brak obciążeń). I przetarg
				60.000 zł	Przetarg ustny nieograniczony godz. 09:40	
4.	Gdańsk - Olszynka ul. Szarotki 14 MPZP: teren zabudowy mieszkaniowej eksten-sywnej	Działka nr 210/2 obr. 113 Pow. 666 m ² KW GD1G/00045969/0	750.000 zł (cena zwolniona z VAT na podstawie art. 43 ust.1 pkt 10 ustawy o podatku od towarów i usług)	75.000 zł	Własność	Obejrzanie nieruchomości w dniach: 07.09.2026 w godz. 09:00 - 10:00 14.09.2026 w godz. 09:00 - 10:00 Nieruchomość gruntowa zabudowana budynkiem mieszkalnym w zabudowie wolnostojącej o pow. użytkowej 119,85 m ² . Budynek mieszkalny o jednej kondygnacji nadziemnej, niepodpiwniczony. Stan budynku dostateczny, standard wykonczenia pomieszczeń - zły. Na terenie nieruchomości znajduje się również zabudowa gospodarcza o pow. zabudowy 53 m ² - w złym stanie technicznym, kwalifikująca się do rozbioru bądź do remontu, przy czym niewielka część zabudowy gospodarczej, zachodząca na teren sąsiedniej działki gminnej nr 211 powinna zostać rozebrana przez Nabywcę. W granicach nieruchomości znajduje się część rowu odwadniającego A-20-3, który należy zachować. Nabywca zostanie zobowiązany do prawidłowego utrzymania rowu melioracyjnego A-20-3 oraz do zapewnienia ewentualnego dostępu do rowu dla służb eksploatacyjnych (dojazd służb będzie odbywał się poprzez działkę nr 217 obr. 0113 - od ul. Altanki). Nieruchomość ogrodzona płotem metalowym - od strony zachodniej płot przekracza granicę zbywanej działki - Nabywca zostanie zobowiązany do przesunięcia części ogrodzenia zgodnie z granicami nabytej działki. W dziale III i IV KW GD1G/00045969/0 brak wpisów (brak obciążeń) I przetarg
				7.500	Przetarg ustny nieograniczony godz. 10:00	

NIERUCHOMOŚCI LOKALOWE:

L.p.	Lokalizacja Funkcja w MPZP	Nr działki, pow. działki, nr księgi wieczystej gruntu	Pow. lokalu	Cena wywoławcza nieruchomości	Wadium	Forma zbycia	Opis, uwagi i ewentualne obciążenia
					Minimalne postąpienia	Rodzaj i godz. przetargu	
1.	Gdańsk - Oliwa ul. Kaprów 15 lokal nr 5 II piętro MPZP: teren zabudowy mieszkaniowo - usługowej	Działki nr 512/1 i 512/8 obr. 010 o łącznej powierzchni 929 m ² KW GD1G/00042742/2	93,97 m ²	1.050.000 zł (cena zwolniona z VAT na podstawie art. 29a ust. 8 i art. 43 ust.1 pkt 10 ustawy o podatku od towarów i usług)	105.000 zł	Własność	Obejrzanie lokalu w dniach: 08.09.2026 w godz. 09:00 - 10:00 15.09.2026 w godz. 09:00 - 10:00 Lokal obejmujący 4 pokoje, 2 kuchnie, 2 łazienki, wydzielone WC i przedpokój przeznaczony na sprzedaż wraz z udziałem wynoszącym 14/100 w częściach wspólnych budynku i prawie współwłasności niewydzielonej części działek nr 512/1 i 512/8 obr. 010. Budynek przy ul. Kaprów 15 wpisany jest do Gminnej i Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków - z uwagi na objęcie budynku ochroną na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - dla zbywanego lokalu nie zostało sporządzone świadectwo charakterystyki energetycznej. Działy III i IV KW GD1G/00042742/2 wolne od wpisów (brak obciążeń). III przetarg - po bezskutecznych przetargach w dniach 15.04.2026 r. i 01.07.2026 r.
					10.500 zł	Przetarg ustny nieograniczony godz. 10:20	
2.	Gdańsk - Oliwa ul. Opata Jacka Rybińskiego 6 lokal nr 7 III piętro - poddasze MPZP: strefa usługowa - istniejąca funkcja mieszkaniowa uznana została za zgodną z planem	Działka nr 520 obr. 010 o pow. 707 m ² KW GD1G/00209122/9	98,14 m ²	800.000 zł (cena zwolniona z VAT na podstawie art. 29a ust. 8 i art. 43 ust.1 pkt 10 ustawy o podatku od towarów i usług)	80.000 zł	Własność	Obejrzanie lokalu w dniach: 08.09.2026 w godz. 11:00 - 12:00 15.09.2026 w godz. 11:00 - 12:00 Lokal obejmujący 2 pokoje, 1 pokój z aneksem kuchennym, łazienkę, wydzielone WC, garderobę, pomieszczenie gospodarcze i przedpokój - przeznaczony do sprzedaży wraz z udziałem wynoszącym 8/100 w częściach wspólnych budynku i prawie współwłasności niewydzielonej części działki nr 520 obr. 010. Budynek przy ul. Opata J. Rybińskiego 6 wpisany jest do Gminnej i Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków - z uwagi na objęcie budynku ochroną na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - dla zbywanego lokalu nie zostało sporządzone świadectwo charakterystyki energetycznej. Działy III i IV KW GD1G/00209122/9 wolne od wpisów (brak obciążeń). IV przetarg po bezskutecznych przetargach w dniach 28.01.2026 r., 15.04.2026 r. i 01.07.2026 r.
					8.000 zł	Przetarg ustny nieograniczony godz. 10:40	
3.	Gdańsk - Nowy Port ul. Na Zaspę 34B lokal nr 6 II piętro MPZP: teren zabudowy mieszkaniowo - usługowej	Działka nr 103 obr. 060 o pow. 259 m ² KW GD1G/00050111/9	98,92 m ²	800.000 zł (cena zwolniona z VAT na podstawie art. 29a ust. 8 i art. 43 ust.1 pkt 10 ustawy o podatku od towarów i usług)	80.000 zł	Własność	Obejrzanie lokalu w dniach: 08.09.2026 w godz. 13:00 - 14:00 15.09.2026 w godz. 13:00 - 14:00 Lokal obejmujący 4 pokoje, kuchnię, łazienkę, przedpokój i wydzielone WC poza lokalem (na półpiętrze - wejście z klatki schodowej) przeznaczony na sprzedaż wraz z udziałem wynoszącym 17/100 w częściach wspólnych budynku i prawie współwłasności niewydzielonej części działki nr 103 obr. 060. Budynek przy ul. Na Zaspę 34B wpisany jest do Gminnej i Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków - z uwagi na objęcie budynku ochroną na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - dla zbywanego lokalu nie zostało sporządzone świadectwo charakterystyki energetycznej. Działy III i IV KW GD1G/00050111/9 wolne od wpisów (brak obciążeń). W dz. I-O znajduje się wzmianka nr DZ.KW./GD1G/5252/26/1 z dnia 21.01.2026 - sprostowanie oznaczenia/obszaru nieruchomości - dot. adresu, użytku dz. 103 obr. 060 oraz uzupełnienie danych budynku. II przetarg - po bezskutecznym przetargu w dniu 01.07.2026 r
					8.000 zł	Przetarg ustny nieograniczony godz. 11:00	

Warunkiem wzięcia udziału w przetargach jest wpłacenie wadium w pieniądzu (PLN) na daną lokalizację - w podanej wysokości przelewem do dnia 23 września 2026 r. na konto: **Urząd Miejski - Bank Polska Kasa Opieki S.A.** 20 1240 1268 1111 0010 3877 5782.

W przypadku przelewów wykonywanych spoza granic Polski: IBAN: PL20 1240 1268 1111 0010 3877 5782 SWIFT: PKOP PL PW.

UWAGA! Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy. Wadium powinno być wniesione z takim wyprzedzeniem, aby środki pieniężne znalazły się na koncie Urzędu Miejskiego w Gdańsku najpóźniej w dniu 23 września 2026 r. - pod rygorem uznania, że warunek wpłaty wadium nie został spełniony (w przypadku nabywania nieruchomości na współwłasność - stosowna informacja winna być umieszczona na wpłacie wadium).

Wpłacenie wadium równoznaczne jest z zapoznaniem się z warunkami przetargu, tj. z Zarządzeniami Prezydenta Miasta Gdańska przeznaczającymi ww. nieruchomości do sprzedaży, z zapisami MPZP (w przypadku nieruchomości gruntowych - z uwarunkowaniami urbanistyczno-architektonicznymi), jak również z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości.

Wadium wpłacone przez oferenta, który wygra przetarg zostanie zaliczone na poczet ceny nabycia nieruchomości. Różnica wynikająca z uzyskanej ceny w przetargu a wpłaconym wadium

winna zostać uiszczona najpóźniej 1 dzień przed zawarciem umowy w formie aktu notarialnego. O miejscu i terminie zawarcia umowy notarialnej nabywca zostanie zawiadomiony najpóźniej w ciągu 21 dni od daty podania do publicznej wiadomości informacji o wyniku przetargu. Jeżeli osoba ustalona jako nabywca nieruchomości nie przystąpi do zawarcia umowy w miejscu i w terminie podanym w zawiadomieniu, wpłacone wadium ulegnie przepadkowi.

Do przetargów mogą przystąpić osoby fizyczne i prawne oraz cudzoziemcy (w rozumieniu ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców)

Uczestnicy przetargu (ewent. pełnomocnicy) winni okazać:

- aktualny dowód tożsamości (dowód osobisty, paszport);
- dowód wpłaty wadium, który jest równoznaczny z akceptacją warunków przetargu i przyjęciu ich bez zastrzeżeń oraz potwierdzeniem przez potencjalnego nabywcę faktu zapoznania się ze stanem prawnym i fizycznym wybranej przez siebie nieruchomości;
- w przypadku osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, a podlegających wpisom do rejestrów - aktualny wypis z właściwego rejestru (w przypadku reprezentacji - konieczne jest pełnomocnictwo w formie aktu notarialnego);
- w przypadku osób fizycznych (w tym prowadzących działalność gospodarczą) pozostających w związku małżeńskim, a nie posiadających rozdzielności majątkowej, do dokonywania czynności przetargowych konieczna jest obecność obojga małżonków lub jednego

z nich z pełnomocnictwem drugiego małżonka w formie aktu notarialnego lub z notarialnym poświadczeniem podpisu, zawierającym zgodę na odpłatne nabycie nieruchomości.

- w przypadku osób posiadających rozdzielność majątkową warunkiem dopuszczenia do przetargu jest posiadanie stosownego aktu notarialnego potwierdzającego powyższe.

Informacje dodatkowe:

- opłaty notarialne i sądowe związane z zawarciem umowy notarialnej ponosi nabywca;
- wysokość podatku od nieruchomości ustalona zostanie na podstawie wniosku nabywcy, wg stosownej uchwały Rady Miasta Gdańska;
- organizator przetargu zastrzega sobie prawo do zmiany sali przeprowadzania przetargów.

PRZETARGI PRZEPROWADZONE BĘDĄ W SIEDZIBIE URZĘDU MIEJSKIEGO W GDAŃSKU PRZY UL. NOWE OGRODY 8/12 - W SALI nr 107.

PREZYDENT MIASTA GDAŃSKA ZASTRZEGA SOBIE PRAWO ODWOŁANIA PRZETARGÓW Z UZASADNIONYCH PRZYCZYN.

Ogłoszenie jest zamieszczone pod adresem internetowym <http://www.gdansk.pl>, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz zostało wywieszone do publicznej wiadomości na tablicach ogłoszeń (w tym na tablicy elektronicznej) w siedzibie Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Szczegółowych informacji na temat ww. przetargów zasięgnąć można pod nr telefonu 058 323-63-41 (lokale mieszkalne), 058 323-63-42 (nieruchomości gruntowe).

ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk,
tel. 58 323 63 79, e-mail: ws@gdansk.gda.pl,
www.gdansk.pl

+ N E C T E M E R E N E C T I M I D E + +

Całkowite zaćmienie Słońca

FOT. GETTY IMAGES

Ciemności zakryją Hiszpanię

Hiszpania czekała na to ponad 100 lat. 12 sierpnia cień Księżyca przetnie ten kraj od Galicji po wybrzeże Morza Śródziemnego. Całkowite zaćmienie Słońca potrwa w najlepszych miejscach niespełna dwie minuty, ale o powodzeniu wyprawy zdecydują sprawy bardzo ziemskie: chmury, widok na zachodni horyzont i korki.

Piotr Cieśliński

O tym, na co uważać i jak przygotować się do wydarzenia, rozmawiam z Fernandem Híjarem, fizykiem i członkiem Agrupación Astronómica de Madrid, jednego z największych hiszpańskich stowarzyszeń astronomicznych. Jego organizacja planuje wysłać do stratosfery balon, który sfilmuje cień Księżyca przesuwający się nad Hiszpanią.

PIOTR CIEŚLIŃSKI: Jak wielkie jest to wydarzenie dla Hiszpanii?

FERNANDO HÍJAR: Będzie to pierwsze od ponad stu lat całkowite zaćmienie Słońca widoczne z Półwyspu Iberyjskiego. Cień Księżyca rozpocznie tego dnia wędrówkę na północy Syberii, przejdzie w pobliżu bieguna północnego, przez Grenlandię i zachodni skraj Islandii, następnie przetnie Atlantyk i na koniec przemknie nad północną Hiszpanią.

Łatwo zauważyć, że większa część jego trasy przebiega nad oceanem lub bardzo słabo zaludnionymi obszarami.

Hiszpania będzie najbardziej rozległym, zaludnionym i dostępnym obszarem obserwacji.

Najlepiej zaćmienie będzie widać właśnie tutaj, dlatego spodziewamy się tłumów.

Macie wyjątkowe szczęście. W ciągu niespełna dwóch lat Hiszpania zobaczy trzy duże zaćmienia.

– Tak. Następne całkowite zaćmienie będziemy mieli już 2 sierpnia 2027 roku. Jego pas przejdzie wtedy przez południe Hiszpanii i północną Afrykę – Maroko, Algierię, Tunezję, Libię i Egipt. W styczniu 2028 roku zobaczymy zaś w Hiszpanii zaćmienie

obrazkowe. Księżyc nie zasłoni wówczas całej tarczy Słońca, lecz pozostawi wokół siebie jasny pierścień.

A to już nie to samo?

– Całe piękno tegorocznego zjawiska polega właśnie na tym, że tarcza Słońca zostanie zakryta w stu procentach.

W Polsce będziemy mieć wtedy zaćmienie częściowe, ale dość głębokie.

– Różnica jest ogromna. Na wykładach podaję taki przykład: jeżeli widzisz zaćmienie obejmujące 99,99 proc. tarczy słonecznej, to tak, jakbyś oglądał plakat z Ferrari. Jeżeli widzisz sto procent – masz przed sobą prawdziwe Ferrari.

Tylko podczas całkowitego zaćmienia można zobaczyć koronę słoneczną, czyli najbardziej zewnętrzną część atmosfery Słońca.

Na co dzień ona ginie w blasku fotosfery – jasnej powierzchni Słońca. Nawet bardzo wąski, niezasłonięty fragment fotosfery wystarcza, by korona pozostała niewidoczna.

Korona ma temperaturę około dwóch milionów stopni, sporo wyższą niż fotosfera, która jest rozgrzana do około 5800 Kelwinów. Mimo to w świetle widzialnym korona jest mniej więcej milion razy słabsza. Dopiero kiedy Księżyc idealnie zakryje tarczę Słońca, możemy ją zobaczyć.

Co jeszcze wyjątkowego będzie w tym zaćmieniu?

– Słońce będzie wtedy nisko nad horyzontem. Z tego powodu cień Księżyca będzie przesunął się nad Hiszpanią bardzo szybko – z prędkością wielu tysięcy kilometrów na godzinę. Z ziemi trudno będzie to dostrzec, bo sami będziemy wewnątrz cienia.

Chcemy jednak zobaczyć to z góry. Nasze stowarzyszenie planuje wysłać balon na wysokość około 30 km, do stratosfery, i sfilmować nadchodzący cień. Powinniśmy zobaczyć ogromną ciemną plamę przesuwającą się nad Hiszpanią.

Którą część Hiszpanii poleciliby pan obserwatorom?

– Wszystkie miejsca będą zatłoczone. Gdyby jednak na chwilę zapomnieć o tłumach, polecałbym przede wszystkim region Kastylii i León, zwłaszcza okolice Leónu, Valladolid, Palencji, Burgos, czy Sorii, a także La Rioję oraz okolice Saragossy w Aragonii. W sierpniu niebo jest tam zazwyczaj bardziej pogodne.

Zaćmienie będzie można zobaczyć także na północnym wybrzeżu – w Galicji, np. w okolicach miasta A Coruña, w Asturii, m.in. w Oviedo i Gijón, czy w Kantabrii. Tam jednak prawdopodobieństwo zachmurzenia jest większe. Północ Hiszpanii byłaby latem pochmurna. Dlatego rekomendowałbym raczej położoną w głębi kraju Kastylię i León.

Spodziewacie się wielkich tłumów?

– To bardzo poważny problem. Każdego sierpnia Hiszpanię odwiedza około 10 – 12 mln turystów. Wielu z nich teraz pojedzie na północ, żeby zobaczyć zaćmienie. Spodziewamy się też ogromnej liczby dodatkowych gości z USA i innych części świata. Podczas spotkań z przedstawicielami władz pojawiały się szacunki mówiące nawet o 10-15 mln osób, które przyjadą specjalnie na zaćmienie.

Jeżeli tak wiele osób skieruje się do północnej Hiszpanii, drogi, hotele czy sieci te-

lefoniczne mogą mieć problem z obsługą ruchu. Władze przygotowują dodatkowe siły policji, służb ratowniczych i straży pożarnej. Sierpień to okres wysokiego zagrożenia pożarowego, więc również ten problem trzeba uwzględnić.

Moją bazą wypadową będzie Madryt.

– To jedna z dobrych możliwości. W samej stolicy nie zobaczymy całkowitego zaćmienia, ale wystarczy pojechać do północnej części regionu madryckiego. Normalnie zajmuje to godzinę lub półtorej jazdy samochodem. Madryt ma ogromną bazę hotelową, rozbudowaną sieć dróg i wszystkie potrzebne usługi. Można więc nocować w mieście, pojechać na północ na obserwację, a potem wrócić.

Trzeba jednak pamiętać, że 12 sierpnia ruch będzie znacznie większy niż zwykle.

Nie należy zakładać, że podróż potrwa tyle samo co w zwykły dzień.

Na początku chciałem jednak oglądać zaćmienie ze szczytu Pico de Urbión w prowincji Soria. Wznosi się na 2228 m n.p.m. To dobry pomysł?

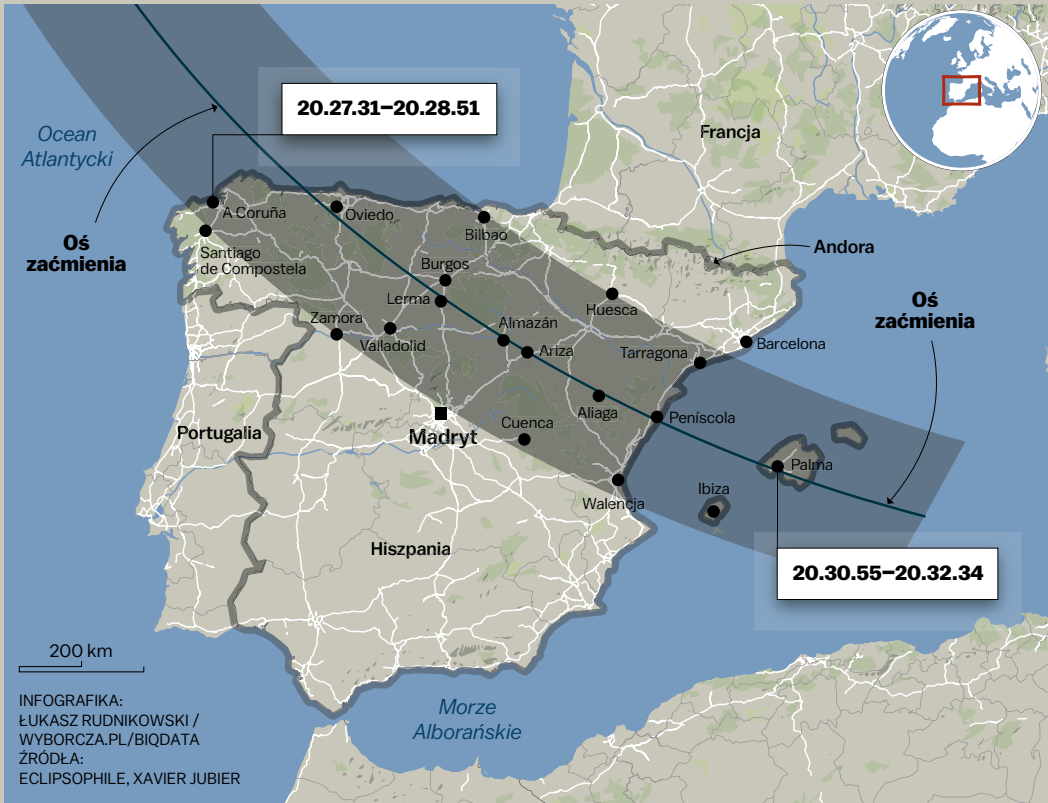
– Nie polecałbym wysokich gór. Trzeba tam wejść, później zejść, a drogi dojazdowe mają ograniczoną przepustowość. Po zaćmieniu wszyscy będą próbowali wrócić jednocześnie. Niewielkie wzniesienie z łatwym dojazdem może być lepszym wyborem, ale postawiłbym raczej na otwarty teren. Same okolice Sorii są bardzo dobrym miejscem, podobnie jak okolice Burgos.

Na południe od Burgos leży Lerma, a wokół niej wiele małych miejscowości oferujących dobre warunki obserwacyjne. Doradzałbym jednak pozostać blisko więk-

Całkowite zaćmienie Słońca

Zaćmienie Słońca nad Hiszpanią

12 sierpnia 2026. Dla miejscowości A Coruña i Palma podano godziny całkowitego zaćmienia

Praktyczny niezbędnik obserwatora

• W Hiszpanii faza częściowa rozpocznie się – zależnie od miejsca – mniej więcej między godz. 19.31 a 19.38 czasu miejscowego. Faza całkowitego zaćmienia nadejdzie między godz. 20.27 na północy kraju a 20.33 na wschodzie. Hiszpania kontynentalna i Baleary używają latem tego samego czasu co Polska, więc nie trzeba niczego przeliczać.

• W zachodniej Hiszpanii po fazie całkowitej pozostanie jeszcze sporo czasu do zachodu Słońca (w mieście A Coruña zajdzie ono około godz. 21.41). Na wschodnim wybrzeżu Półwyspu Iberyjskiego Słońce zajdzie znacznie wcześniej – np. w Walencji około godz. 21.01, a na Balearach w Pal-

mie – około godz. 20.49, czyli zaledwie 17 minut po zakończeniu fazy całkowitej.

• Najdłuższa faza całkowita na całej trasie potrwa 2 minuty i 18 sekund nad Atlantykiem, u za-

chodnich wybrzeży Islandii. W Hiszpanii maksimum przypadnie w zachodniej Asturii, w okolicach Lumarca, a dokładniej nieco na wschód od miasta. Tam całkowite zaćmienie potrwa około minuty i 50 sekund.

Częściowe zaćmienie Słońca nad Polską

12 sierpnia 2026. Godziny zaokrąglone do pełnych minut

Miasto	Początek zaćmienia	Maksimum widoczne nad horyzontem	Zachód Słońca	Największa widoczna faza*
Białystok**	19.13	po zachodzie	20.01	0,792
Gdańsk	19.11	20.05	20.23	0,855
Kraków**	19.18	po zachodzie	20.04	0,711
Łódź	19.16	20.08	20.12	0,866
Poznań	19.15	20.10	20.24	0,867
Szczecin	19.14	20.08	20.36	0,867
Warszawa	19.15	ok. zachodu	20.07	0,861
Wrocław	19.17	20.12	20.19	0,874

* Faza 0,874 oznacza, że Księżyc zasłoni 87,4 proc. średnicy tarczy Słońca. Nie jest to procent zakrytej powierzchni.
** W Białymstoku i Krakowie obliczone maksimum nastąpi już po zachodzie; podano największą fazę widoczną przed zniknięciem Słońca

INFOGRAFIKA: ŁUKASZ RUDNIKOWSKI / WYBORCZA.PL/BIQDATA
ŹRÓDŁO: ALMANACH ASTRONOMICZNY 2026, URANIA/PTMA

A jeśli zostajemy w Polsce?

• W naszym kraju zaćmienie z 12 sierpnia będzie widoczne jako głębokie zaćmienie częściowe, rozpoczynające się krótko po godz. 19.10. Nie zobaczymy korony słonecznej, pereł Baily’ego ani nagłego zapadnięcia ciemności, ale nisko nad horyzontem będziemy mogli zobaczyć bardzo wyraźny sierp „nagryzione-go” przez Księżyc Słońca. W zachodniej i północnej części kraju Księżyc zasłoni znaczną większość słonecznej tarczy.

szego miasta oraz głównych dróg. W przeciwnym razie można utknąć w samochodzie na całą noc.

Rozmawiałem z przedstawicielami służb drogowych. Jeżeli powstanie zagrożenie wypadkami lub całkowity paraliż ruchu, niektóre drogi mogą zostać czasowo zamknięte. Warto więc wybrać miejsce, z którego istnieje więcej niż jedna droga wyjazdu.

A gdzie pan będzie obserwował zaćmienie?

– Biorę pod uwagę dwie możliwości. Pierwsza to okolice Llanes w Asturii, gdzie mam dom. Druga – Soria, gdzie mieszka mój brat. Wszystkim radzę przygotować dwa albo trzy warianty.

Najpierw chciałbym pojechać do Asturii. Jeżeli jednak prognoza kilka dni przed zaćmieniem będzie zła, przeniosę się z rodziną do Sorii. Ryzyko chmur jest tam mniejsze. Hotele w Sorii są już w dużej części zarezerwowane, ale my możemy zatrzymać się u mojego brata.

Co najbardziej zaskoczy kogoś, kto nigdy nie widział całkowitego zaćmienia? – To nie jest jedno wrażenie, lecz cały zestaw doznań. Najważniejsza jest gwałtowna zmiana światła. Przez niemal godzinę Księżyc powoli zasłania Słońce, a potem dzień niemal natychmiast gaśnie.

Noc nie przychodzi powoli jak podczas zwykłego zachodu. Tu zapada w ciągu kilku sekund.

Drugim zaskoczeniem jest wygląd Słońca. Widzimy całkowicie czarny dysk, a wokół niego piękną koronę, której normalnie nie da się zobaczyć.

Może też pojawić się wiatr związany z nagłą zmianą temperatury i ciśnienia. Cień Księżycy szybko ochładza powietrze. Zmienia się zachowanie zwierząt: ptaki mogą nagle ucichnąć, a część zwierząt staje się zdezorientowana, ponieważ odbiera ciemność jak niespodziewany zmierzch.

Niezwyczajne są też reakcje ludzi – niektórzy płaczą. Dla mnie to najbardziej poruszające zjawisko astronomiczne – silniejsze niż widok komety czy jakiegokolwiek innego wydarzenia na niebie.

Na co pan szczególnie czeka?

– Na koronę. Jestem fizykiem, dlatego możliwość zobaczenia korony słonecznej jest dla mnie najważniejsza. To kluczowa część Słońca, jeżeli chcemy zrozumieć jego fizykę.

Jakie błędy ludzie najczęściej popełniają podczas obserwacji zaćmienia?

– Widzę dwa. Pierwszy jest niebezpieczny: patrzenie na częściowo zasłonięte Słońce bez odpowiednich okularów lub filtrów. Wzrok można uszkodzić nieodwracalnie. Nawet je-

śli zza Księżycy wystaje już tylko niewielki skrawek tarczy, na Słońce wciąż nie wolno patrzeć bez odpowiedniej ochrony.

Drugi błąd to zabieranie zbyt wielu instrumentów: teleskopu, lornetki, aparatów i skomplikowanego wyposażenia fotograficznego. Przed całkowitością będziemy mieli prawie godzinę, żeby oglądać Słońce przez odpowiednio zabezpieczony sprzęt. Ale samo całkowite zakrycie to tylko około minuty lub półtorę, zależnie od miejsca.

Jeżeli w tym czasie człowiek zacznie rozstawiać aparat, zmieniać obiektywy i szukać właściwych ustawień, straci całe zjawisko. Nie poczuje spadku temperatury, nie zauważy, jak zmienia się światło, ani reakcji ludzi, nie przyjrzy się koronie.

A więc nowicuszom nie zaleca pan fotografowania zaćmienia?

Znam fizyków i doświadczonych obserwatorów, którzy próbowali wykonywać skomplikowane zdjęcia i w rezultacie właściwie nie zobaczyli zaćmienia. Najlepiej oglądać je bez żadnych instrumentów. Zwykły obserwator potrzebuje tylko specjalnych okularów do fazy częściowej zaćmienia.

Podczas pełnego zakrycia można już patrzeć gołym okiem.

My wyślemy balon, który będzie prowadził pomiary i nagrywał cień. Ja chcę przeżyć ten moment z rodziną, bez instrumentów. Nie muszę wtedy niczego mierzyć. ●

*Agrupación Astronómica de Madrid to założone w 1974 r. stowarzyszenie non profit zajmujące się obserwacjami i popularyzacją astronomii. Organizuje wykłady, kursy i wspólne obserwacje oraz prowadzi tematyczne grupy robocze.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Poznań/3444795

Prezydent Miasta Konina

Informuje, że od dnia 23 lipca 2026r. do dnia 24 września 2026r. na tablicy informacyjnej Urzędu Miejskiego w Koninie (Plac Wolności 1, 62-500 Konin), na stronie internetowej Miasta Konina oraz na stronie BIP zamieszcza się ogłoszenie o publicznym pisemnym przetargu ograniczonym do podmiotów posiadających koncesję na sprzedaż lub/i dystrybucję energii elektrycznej dla sprzedaży środka trwałego stanowiącego własność Miasta Konina – sieci elektroenergetycznej SN 15 kV położonej w Koninie na terenach inwestycyjnych – Międzylesie, znajdującej się w ewidencji środków trwałych Miasta Konina.

Przedmiot sprzedaży obejmuje :

- linii kablowa SN 15 kV typu 3xXRUHAKXs 1 x240 o łącznej długości 4338 m
- betonowy kontener rozdzielczo – pomiarowy średniego napięcia SN 15 kV (KPSN) z pośrednim układem pomiarowym zamontowanym przez Energa-Operator S.A. – 1 szt.
- betonowy kontener rozdzielczo – pomiarowy średniego napięcia SN 15 kV (KPSN) – 1 szt. (dla ewentualnego drugostronnego zasilania strefy inwestycyjnej)
- betonowe kontenerowe rozdzielcze złącza kablowe SN 15 kV (RSN) w obudowie betonowej z rozdzielnicą SN (budynek prefabrykowany złożony z wielkowymiarowych elementów żelbetowych wraz z częścią fundamentową) – 8 sztuk ;
- małogabarytowa stacja transformatorowa w obudowie betonowej Minibox 20/630-3 z transformatorem 63 kVA,
- stłupowa stacja transformatorowa typu STSpo 20/250 z transformatorem 50kVA oraz szafką pomiarową przy stacji (pomiar bezpośredni).

Cena wywoławcza (brutto): **4 560 186,87 zł.** (cztery miliony pięćset sześćdziesiąt tysięcy sto osiemdziesiąt sześć złotych 87/100 PLN) ”

Jak umarzano „Dwie wieże”

„Gerald Birgfellner pozostawał w subiektywnym mylnym przekonaniu, że to Jarosław Kaczyński jest osobą decyzyjną w spółce Srebrna” – czytamy w uzasadnieniu umorzenia śledztwa w sprawie afery „Dwóch wież”.

Wojciech Czuchnowski

Uzasadnienie postanowienia dzieli się na część dowodową oraz ocenę prawną trzech wątków śledztwa. Pierwszy to kwestia oszustwa. Drugi i trzeci to sprawa tzw. „koper-ty dla księdza”, czyli 50 tys. zł w gotówce, które według Birgfellnera dostał ksiądz zasiadający w Radzie Fundacji nadzorującej Srebrną w zamian za podpis pod zgodą na inwestycję. Śledztwo główne – w sprawie oszustwa – zajmuje więcej miejsca i to w jego trakcie zgromadzono większość materiału dowodowego. Prowadząca postępowanie prokurator Ewa Szeroczyńska nie podważyła podstawowych faktów: Birgfellner naprawdę pracował nad inwestycją, a Kaczyński naprawdę chciał, żeby „Dwie wieże” powstały. Skąd zatem twierdzenie, że Austriak nie został przez Kaczyńskiego oszukany?

Odpowiedź zaczyna się na str. 45. Czytamy tam: „na podstawie zgromadzonego w toku śledztwa materiału należy przyjąć, iż co najwyżej Gerald Birgfellner pozostawał w subiektywnym mylnym przekonaniu nieznajującym w niczym potwierdzenia, że to Jarosław Kaczyński jest nieformalnie osobą decyzyjną w zakresie spraw spółki Srebrna”.

Dalej prokurator Szeroczyńska dodaje: „Nikt u niego tego przekonania świadomie nie wywołał. Przeświadczenie o pokrzywdzony prawdopodobnie opierał na relacji istniejącej pomiędzy spółką Srebrna a Fundacją polegającej na tym, że Fundacja była właścicielem spółki Srebrna a Jarosław Kaczyński pełnił funkcję przewodniczącego Rady Fundacji”. Według prokurator „tę tezę potwierdza w swoich zeznaniach sam pokrzywdzony, podając, że jeśli rozmawiał z Jarosławem Kaczyńskim o projekcie, to uznawał, że podejmuje on [Kaczyński] decyzje w imieniu spółki Srebrna”.

Srebrna, czyli ja

Taka ocena oznaczałaby, że żadne rozmowy z prezesem PiS na temat inwestycji nie miały charakteru wiążącego, bo Srebrna miała swój zarząd i tylko on mógł podejmować konkretne decyzje. Jednak zarząd spółki w całości składał się z osób zależnych od Kaczyńskiego, a część tam zasiadających pełniła rolę figurantów (np. kierowca prezesa PiS) i wykonywała jego polecenia. Właśnie na tej zasadzie Kaczyński mógł – mimo, że nie posiadał udziałów – dostać np. pełnomocnictwo do głosowania na zgromadzeniu udziałowców. Sama zresztą Srebrna powstała na bazie majątku przejętego na początku lat 90. przez Porozumienie Centrum, pierwszą partię braci Jarosława i Lecha Kaczyńskich. Działka, na której miały zostać zbudowane „Dwie wieże”, jest do dzisiaj jednym z najważniejszych składników tego majątku, a nazwa „Srebrna” pochodzi od ulicy, przy której znajduje się nieruchomość.

To jednak nie wszystko. Prokurator Szeroczyńska, pisząc o „mylnym przekonaniu” Birgfellnera, że Srebrną rządzi Kaczyński, ani słowem nie odnosi się do wspomnianych nagrań dokonanych przez Austriaka podczas spotkań z prezesem PiS.

Wizyty na Nowogrodzkiej Birgfellner zaczął dokumentować latem 2018 r., gdy stracił

zaufanie do biznesowych partnerów i zaczął wątpić, czy otrzyma od Srebrnej pieniądze. Nagrania publikowaliśmy w „Wyborczej”. Słychać na nich, jak Kaczyński, chcąc uspokoić Birgfellnera, wielokrotnie podkreśla, że to on decyduje o najistotniejszych sprawach spółki. Mówi: „Srebrna, czyli ja”, „ta robota była robiona dla nas, znaczy dla Srebrnej” i „wiem, że trzeba zapłacić”. Podobnie przedstawia jego rolę były prezes spółki Kazimierz Kujda: „Wszystko [musiało się dziać] za zgodą pana Kaczyńskiego”, „Cały czas musiałem chodzić do prezesa Kaczyńskiego, rozmawiać, żeby się zgodził”.

– Jestem gotów w tym sądzie zeznać, że ta robota była robiona dla nas, znaczy dla Srebrnej. Ja to zeznam, bo tak jest. Wy macie mocne argumenty w postaci uchwały zarządu [Srebrnej]. Macie pełnomocnictwa, czyli sytuację prawną macie dobrą – mówi Kaczyński.

Prezes PiS podkreśla, że ostatecznie może nie dojść do rozprawy sądowej, wystarczy pozew: – W trakcie takiego postępowania, żeby uniknąć zbyt dużych kosztów sądowych, może też dojść do ugody.

Jan Maria Tomaszewski (kuzyn Kaczyńskiego i zięć Birgfellnera, który brał udział w rozmowach): – Jeżeli będzie ugoda sądowa, to jest to podstawa do tego, żeby Srebrna wypłaciła, nie mając nawet tytułu, nie będąc nawet zaangażowana.

Kaczyński naciskał: – Według mnie to jest najprostsza droga, żeby tę sprawę załatwić. Ja wtedy będę mógł być może w takiej sytuacji też jakoś przekonać zarząd do tego, żeby też jakoś poszedł na ugodę. Powtarzam, ja nie mogę mówić za innych, ale jeżeli chodzi o mnie, to spokojnie mogę zeznać przed sądem, że tak, to było robione dla spółki Srebrna, a wy macie, powtarzam, na to dobre dowody w postaci tych uchwał [chodzi o uchwały organów Srebrnej i Instytutu im. Lecha Kaczyńskiego].

Gdy Austriak nie jest pewny, czy to dobra droga, Kaczyński rzuca na szalę swój autorytet: – Gdyby ktoś się zapierał, że myśmy o tym nic nie wiedzieli... Oni nie mogą tego zrobić, bo to ja przecież...

Tomaszewski: – To jest w zasadzie wygrana sprawa.

Kaczyński: – Wygrana. Według mnie dla was jest to wygrana sprawa. Wiem, że ta robota była robiona dla nas, i wiem, że trzeba zapłacić, a ja [nie widzę] innej możliwości w tym niż właśnie tego rodzaju droga.

Oprócz swoich słów Kaczyński dawał też Birgfellnerowi inne dowody wiarygodności. A przypomnijmy, że PiS był wtedy u szczytu swojej władzy. Gdy rozważano, jaki bank ma udzielić kredytu 300 mln euro pod inwestycję, Kaczyński wezwał na Nowogrodzką Michała Krupińskiego, prezesa państwowego banku Pekao SA, który swoje stanowisko zawdzięczał dobrym relacjom z partią rządzącą oraz ze Zbigniewem Ziobrą. Kaczyński zarekomendował Krupińskiemu Birgfellnera. Ostatecznie bank dał promesę przyznania kredytu na budowę. Gdy 10 czerwca 2026 r. prezes PiS był przesłuchiwany w tym śledztwie, prokurator Szeroczyńska uchyliła jednak pytania wciąż reprezentującego Birgfellnera Giertycha o relacje Kaczyńskiego z Krupińskim i wezwanie prezesa Pekao SA na Nowogrodzką.

Błędne wyobrażenie

Do nagrań, na których Kaczyński zapewnia, że to on decyduje w sprawach Srebrnej, prokurator Szeroczyńska nie tylko się nie odnosi. Przeciwnie, w uzasadnieniu snuje przypuszczenia, że o wielkich wpływach Kaczyńskiego austriacki biznesmen miał wiedzę z... mediów.

„Uznać należy, iż zarówno twierdzenia jak i zeznania Geralda Birgfellnera dotyczące wprowadzenia go przez Jarosława Kaczyńskiego w błąd co do możliwości podejmowania decyzji w zakresie planowanej inwestycji, wynikają jedynie z poczynionej przez pokrzywdzonego subiektywnej, nieznajdującej odzwierciedlenia w rzeczywistości oceny określonych okoliczności. Taka ocena mogła również wynikać z nadinterpretacji roli polityka w polskich realiach, co zapewne wiązało się z faktem, że Gerald Birgfellner jako obcokrajowiec, niezamieszkujący w Polsce, nie miał dostępu do pełnej wiedzy w tym zakresie i najprawdopodobniej kierował się medialnym wizerunkiem oraz doniesieniami o ówczesnych wpływach

• Wizualizacja projektu „Srebrna Tower”

FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Prokurator Szeroczyńska twierdzi, że „nie ujawniono żadnych okoliczności wskazujących na to, że Jarosław Kaczyński swoją świadomością obejmował fakt pozostawania przez Gerald Birgfellnera w błędzie w powyższym zakresie”. Brak również dowodów, że ktokolwiek w Srebrnej „chciał to błędne przekonanie pokrzywdzonego wykorzystać”.

Sam jest sobie winien

W uzasadnieniu nie uwzględniono wielu ważnych dla sprawy okoliczności. Po pierwsze, Birgfellner nie był przypadkowym inwestorem z Austrii. Jako mąż córki Jana Marii Tomaszewskiego, wpływowego kuzyna prezesa PiS, został doskonale wprowadzony w temat. Wiedział, jaką Kaczyński ma władzę, był też pouczony, że planowana budowa napotka szereg przeszkód ze strony samorządu Warszawy. Dlatego właśnie – jak mówił „Wyborczej” – zgadzał się na nieformalny tryb pracy. Nawet spółka, którą na polecenie Srebrnej założył do realizacji projektu, miała inną nazwę i inny adres, by nie kojarzyła się z PiS. W konkluzji umorzenia prokurator całkowicie jednak oczyszcza zarówno Kaczyńskiego jak i Srebrną z zarzutu celowego oszustwa. A tylko takie może być ściganie w trybie karnym.

„Gerald Birgfellner sam podjął się działań w ramach przygotowania przedmiotowej inwestycji i sam wyznaczył sobie poszczególne czynności. Nikt mu nie narzucał, co ma robić, z jakimi podmiotami i za jakie pieniądze. Otrzymał jedynie ogólne wskazówki dotyczące tego czego spółka Srebrna oczekuje od niego względem projektu. Na żadnym etapie rozmów nie otrzymał polecenia ani nawet sugestii inwestowania własnych środków w ten projekt. Tym samym nie można mówić, że ktokolwiek doprowadził Geralda Birgfellnera do ponoszenia wydatków na rzecz przedmiotowej inwestycji” – czytamy w uzasadnieniu.

Ostatecznie prokurator uznaje, że Srebrna „udzieliła pokrzywdzonemu pełnomocnictwa i podjęła z nim współpracę, ale sam ten fakt nie pozwala stwierdzić, że wypełnione zostały znamiona oszustwa”. Jedyna furka dla Austriaka to „dochodzenie swoich roszczeń w warunkach cywilnego sporu o zapłatę”. ●

W uzasadnieniu nie uwzględniono wielu ważnych dla sprawy okoliczności

przewodniczącego partii Prawo i Sprawiedliwość” – czytamy w uzasadnieniu. „Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie potwierdził żadną miarą, żeby takie mylne przekonanie u pokrzywdzonego świadomie i celowo wywoływał Jarosław Kaczyński ani też inna osoba powiązana ze spółką Srebrna. Należy więc przyjąć, że Gerald Birgfellner, bazując na powiązaniach rodzinnych, nienagannej reputacji, zaufaniu, jakim darzył Jarosława Kaczyńskiego, a wreszcie pełnionej przez tego ostatniego funkcji zawodowego posła i premiera rządu polskiego [Kaczyński był premierem w 2006 r.] sam stworzył w swojej świadomości błędne wyobrażenie dotyczące posiadanej przez niego pozycji i mocy sprawczej. To wszystko sprawiło, że w świadomości pokrzywdzonego Jarosław Kaczyński mógł stanowić dla niego gwarancję wywiązania się i wypełnienia wszelkich zobowiązań”.

W Koalicji wątpią w rozpad PiS

W Koalicji Obywatelskiej mówią, że kryzys u Kaczyńskiego to sytuacja lepsza niż gorsza. Ale euforii nie ma. – Tuska od dawna bardziej przejmują notowania obu Konfederacji – słyszymy.

Iwona Szpala

I to właśnie mówił ludziom kilka dni temu na spotkaniu klubu KO. W minioną środę dwie największe partie miały własne nasiadówki. Tusk rozmawiał w parlamentarzystami, ściśle kierownictwo PiS szykowało bicz na Mateusza Morawieckiego i jego stowarzyszenie Rozwój Plus. Gdy partyjny rzecznik Rafał Bochenek wrzucał do sieci uchwałę, która zakazywała działaczom PiS wszelkich innych aktywności politycznych, w KO słuchali już wystąpienia Donalda Tuska.

– Myśmy nie mieli pojęcia o nowinach z Nowogrodzkiej – mówi jeden z posłów KO.

Na klubie nie było więc ani roztrząsania, ani analiz sytuacji po komunikacie władz PiS. Ale nasi rozmówcy mówią, że nie ma to większego znaczenia. Tusk, przygotowując swoją partię na 2027 r., od dawna mówi to w kuluarach, na spotkaniach, powtórzył na środowym klubie.

– Jarosław Kaczyński nadal słabnie, nie będzie w stanie wygrać samodzielnie wyborów, nie on w 2027 roku będzie politycznie rozgrywał scenę, nie on będzie też głównym zagrożeniem – relacjonuje jeden z polityków KO. – Są nim obie Konfederacje. A jak potrafią być niebezpieczne, pokazała dynamika ostatniego kryzysu z Ukrainą. Tusk przyznał, że to nie Kaczyńskiemu czy nam, ale właśnie prawicowemu radykałom udało się zdominować przekaz.

Nasi rozmówcy opowiadają, że premier spędził z parlamentarzystami dobrze ponad dwie godziny. Są też zachwyty, że tym razem nigdzie się nie spieszył, rozmawiał z każdym, kto chciał o coś zapytać, słuchał. Ale gdy pytamy o strategię na najbliższe miesiące, twierdzą, że szczegółowo mowy o niej nie było.

– Przecież zaraz zaczynamy sejmowe wakacje. I powtarzam pani, że nie mogliśmy rozważać żadnych scenariuszy, bo nie wiedzieliśmy o nowym ultimatum dla Morawieckiego. Nie ma co ich pisać na wyrost. Morawiecki dostał czas do czwartku, potem niby ma być skasowany w partii z tą swoją grupą, ale czy tak się stanie? – wątpi nasz rozmówca.

Konflikt w PiS wzmocnia Brauna

W wyrzuceniu Morawieckiego z PiS wątpi wicepremier Władysław Kosiniak-Kamysz. – Nie sądzę, żeby z tego zamieszania coś złego dla Morawieckiego się wydarzyło – ocenił w programie „Jeden na Jeden” w TVN24. – On dąży do tego, żeby być szefem PiS-u,

• Jarosław Kaczyński podczas konferencji prasowej dotyczącej wsparcia dla partii, 16 kwietnia 2026 r. FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

a nie żeby być wyrzuconym albo wyjść z niego – dodał.

W KO nie chcą spekulować o kryzysie w PiS, ale gdy porozmawiać z politykami od Tuska dłużej, to każdy kogoś tam w zna, słyszy różne rzeczy w kuluarach, wie coś nieoficjalnie. Wnioski z tego są różne: jedni przekonują, że jest pozamiatane. Inni, że Jarosław Kaczyński jednak zrobi krok w tył. I tak do następnego kryzysu. Przyznają, że ten ich zaskoczył. Spekulowali, że się wydarzy, bo spór w PiS już dawno wyszedł poza kuluary Nowogrodzkiej. Ale typowali miesiące bliżej wyborów, gdy partia zacznie układać listy.

– Może dojadą jakoś do wyborów – mówi jeden z naszych rozmówców z KO. – W tak dużym klubie jak PiS, nawet jak się ludzie nienawidzą, idzie to przetrzymać. Zawsze można usiąść po przekątnej, unikać relacji – tłumaczy.

Scenariuszem i odpowiedzią, które suflują politycy KO, jest ich ulubione zdanie: my zajmujemy się sobą

O sytuację pytamy polityka z otoczenia Donalda Tuska. Mówi, że radziłby partyjnym kolegom „ostrożnie się cieszyć” z turbulencji w PiS.

– Ostateczny rozłam to mało prawdopodobny scenariusz. Jarosław Kaczyński jest politykiem, który zrobi wszystko dla władzy. Tam są prawdziwe emocje, to, co się stało, jest nie do naprawienia. Ale w PiS spoiwem jest powrót do rządzenia, nawet jeśli się między sobą nienawidzą – mówi nasz rozmówca. – Jest inny problem: kolejne błędy, które popełnia PiS. My o swój elektorat jesteśmy spokojni. Ale o skalę radykalizmu przed wyborami już nie za bardzo. Bo właśnie tam zęglują dotychczasowi wyborcy Kaczyńskiego. Ideowy spór w PiS nie jest żadnym poszerzaniem się na scenie, ale

wzrostem Konfederacji, wodą na młyn dla Brauna i radykalnych ruchów. Im dłuższy konflikt w PiS, tym mocniejsza nacjonalistyczna prawica. Wchodzi hasło „PiS-PO jedno zło”, jest szukanie alternatywy – ocenia.

Plan na jesień: rozliczenia i jedność

Scenariuszem i odpowiedzią, które suflują politycy KO, jest ich ulubione zdanie: my zajmujemy się sobą. Na pierwszym miejscu, tradycyjnie przed wyborami – wzmocnienie własnego elektoratu. Jak słyszymy, czasu jest niewiele, bo walka o głosy tak na serio rozpocznie się późną jesienią. Pada kolejne okrągłe zdanie: nie pozwólmy odejść wątpiającym. W KO mają świadomość, że kolejnych wyborów nie da się wygrać na emocjach budowanych przez Tuska w 2023 r.

– Tu wraca temat rozliczeń. W KO jest powszechna świadomość, że nie ma raczej co liczyć na finały prokuratorów śledztw, więc trzeba pokazać własną siłę działania. Ile jeszcze będziemy się cackać z Trybunałem Konstytucyjnym ze Świączkowskim, który nie dopuszcza do orzekania legalnie wybranych sędziów? Robi to wbrew prawu, wszyscy o tym wiedzą, ale nic się nie dzieje – stwierdza nasz rozmówca.

Na drugim planie, jak słyszymy, jest spójność obozu rządzącego. Tuskowi udało się ją utrzymać przez kilka miesięcy po przegranych wyborach prezydenckich. Teraz bywa z tym kłopot. – Mimo niezliczonych apeli premiera wymiana zdań między koalicjantami ponownie wyszła do przestrzeni publicznej – mówi nasz inny rozmówca z KO. Przekonuje, że jego partia będzie próbowała to zmienić. Szczególnie w sytuacji sporu na prawicy. Ten na razie dzieli PiS. Ale bliżej wyborów licytację rozpoczną trzy, a być może cztery polityczne środowiska.

– KO ma tu do odegrania jedną rolę: zniechęcić pravicowego wyborcę, pokazać jak niestabilna jest prawica, w której każda z partii ma ambicję bycia głównym rozgrywającym – tłumaczy ważny polityk KO. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444847

Syndyk Masy Upadłości Jurassic Salmon sp. z o.o. w upadłości w Dreźnie ogłasza przetarg pisemny na sprzedaż z wolnej ręki przedsiębiorstwa upadłej.

1. Przedmiotem przetargu jest sprzedaż z wolnej ręki przedsiębiorstwa Jurassic Salmon sp. z o.o. w upadłości w Dreźnie, szczegółowo opisanego w opisie i oszacowaniu przedsiębiorstwa z dnia 17 października 2025 r. uzupełnionym w dniu 16 grudnia 2025 r. sporządzonym przez rzeczoznawcę majątkowego Przemysława Piechotę.
2. Cena wywoławcza przedsiębiorstwa upadłej wynosi 70% wartości oszacowania, tj. 10.580.640,00 zł netto (dziesięć milionów pięćset osiemdziesiąt tysięcy sześćset czterdzieści złotych 00/100).
3. Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest złożenie pisemnej oferty w terminie do dnia 13.08.2026 r. do godz. 15.00 oraz wpłacenie wadium w wysokości 1.058.064,00 zł (słownie: jeden milion pięćdziesiąt osiem tysięcy sześćdziesiąt cztery złote 00/100).
4. Oferty należy składać w dwóch egzemplarzach, jeden w biurze podawczym w budynku Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie bądź przesłać pocztą na adres: Sędzia komisarz Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie XII Wydział Gospodarczy, ul. Narutowicza 19, 70-231 Szczecin oraz drugi egzemplarz do syndyka na adres: Kancelaria syndyka Aleksandra Brykczyńska-Grudzińska, al. Papieża Jana Pawła II 35/2, 70-453 Szczecin. Decyduje data i godzina wpływu. Oferty wysłane pocztą bądź kurierem, aby zostały uznane za skutecznie złożone, muszą zostać doręczone w wyżej określonym terminie w obydwu miejscach. W razie nieuiszczenia wadium oferta nie zostanie rozpatrzona.
5. Oferty powinny spełniać wszystkie wymogi formalne, określone w Regulaminie przetargu, z którym oferent jest zobowiązany się zapoznać i przyjąć za obowiązujący w ramach sprzedaży.
6. Zapłać całości ceny zakupu musi nastąpić najpóźniej przy zawieraniu umowy. Syndyk zastrzega brak możliwości dokonywania jakichkolwiek potrąceń w zakresie zapłaty całej ceny sprzedaży.
7. Zapytania dotyczące regulaminu i przedmiotu przetargu mogą być kierowane do organizatora przetargu telefonicznie na numer 515 900 338 lub drogą e-mailową pod adresem radcaprawny@brykczynska.com.
8. Oferent ma prawo do wizytacji przedsiębiorstwa po uprzednim ustaleniu terminu z syndykiem.

Kraj/34444558

OGŁOSZENIE PŁATNE

OBWIESZCZENIE O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA

Na podstawie art. 8 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a w związku z art. 38 pkt. 7 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz.U.2025.1222) – dalej: *Specustawa* oraz art. 49 i art. 61 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U.2025.1691) – dalej: *Kpa*,

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

zawiadamia, że 30 maja 2026 r. do Wojewody Małopolskiego został złożony wniosek o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji towarzyszącej inwestycjom w zakresie terminalu dla zamierzenia pn.: *Budowa gazociągu w/c DN150 oraz stacji gazowej redukcyjno-pomiarowej wysokiego ciśnienia o przepustowości Q = 8000 m³/h w miejscowości Balice, gm. Zabierzów*, przez inwestora: Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. z siedzibą w Tarnowie, ul. Wojciecha Bandrowskiego 16, 33-100 Tarnów, działającego przez pełnomocnika.

Inwestycją objęte są niżej wymienione nieruchomości (lub ich części), położone w granicach terenu wskazanego we wniosku, zlokalizowane w województwie małopolskim, na terenie gminy Zabierzów, obręb 0002 Balice, na działkach: **543 (KR2K/00017542/0), 547/5 (KR2K/00017820/3), 575/2 (KR2K/00017794/1), 576/4 (KR2K/00063503/2), 577/24 (KR2K/00065845/5), 577/28 (KR2K/00065845/5), 577/29 (KR2K/00063955/5).**

Na stronie BIP Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, opublikowano mapy z przebiegiem inwestycji na ww. działkach. Są one dostępne w menu podmiotowym w zakładce: Urząd Wojewódzki/ Wydziały/Infrastruktury/ Repozytorium plików/ WI-IV.747.1.8.2026 ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY DO WNIOSKU (...) <https://bip.malopolska.pl/muw,a,2907346,wi-iv747182026-zalacznik-graficzny-do-wniosku-budowa-gazociagu-wc-dn150-oraz-stacji-gazowej-redukcji.html>

Zainteresowane strony lub ich pełnomocnicy, legitymujący się pełnomocnictwem sporządzonym zgodnie z art. 32 i 33 *Kpa*, mogą na każdym etapie postępowania, zapoznać się z materiałem dowodowym oraz dokumentacją przedłożoną przez inwestora w siedzibie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego i w tym przedmiocie wnieść ewentualne uwagi lub zastrzeżenia, powołując się na znak sprawy: WI-IV.747.1.8.2026.

Kontakt z organem zapewniony jest:

- za pośrednictwem środków komunikacji zdalnej, w tym komunikacji elektronicznej (np. poprzez e-Doręczenia, faksem – 12 422 72 08);
- pocztą tradycyjną – uwagi i wnioski należy kierować na adres Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie (ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków);
- osobiście po wcześniejszym uzgodnieniu terminu drogą telefoniczną (12 39-21-653).

POUCZENIE:

Informuje się, że zgodnie z przepisami *Specustawy*, Wojewoda zawiadamia o wszczęciu postępowania o ustalenie lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu: wnioskodawcę – na adres wskazany we wniosku; właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości objętych wnioskiem – na adres określony w katastrze nieruchomości (którego funkcję pełni ewidencja gruntów i budynków) ze skutkiem doręczenia; pozostałe strony, w drodze obwieszczenia w urzędzie wojewódzkim i urzędach gmin właściwych ze względu na lokalizację inwestycji w zakresie terminalu, w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu wojewódzkiego, a także w prasie o zasięgu ogólnopolskim; właściwe miejscowo organy w sprawach wydania decyzji o pozwoleniu na budowę i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, przy czym wójt (burmistrz, prezydent miasta) niezwłocznie ogłasza o wszczęciu postępowania w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu gminy.

W przypadku nieuregulowanego stanu prawnego nieruchomości objętych wnioskiem o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu lub braku w katastrze nieruchomości danych pozwalających na ustalenie danych osobowych, w szczególności adresu zamieszkania, właściciela lub użytkownika wieczystego nieruchomości, zawiadomienie właściciela lub użytkownika wieczystego o wszczęciu postępowania o ustalenie lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu, następuje w drodze obwieszczenia. Przez nieuregulowany stan prawny należy rozumieć także sytuację, kiedy dotychczasowy właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości nie żyje, a spadkobiercy nie wykazali prawa do spadku.

W przypadku, gdy po doręczeniu niniejszego zawiadomienia nastąpi:

- zbycie własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętej wnioskiem o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu,
- przeniesienie wskutek innego zdarzenia prawnego własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętej wnioskiem jw.
  - nabywca, a w przypadku, o którym mowa w ww. pkt 1, nabywca i zbywca, są obowiązani do zgłoszenia właściwemu wojewodzie danych nowego właściciela lub użytkownika wieczystego.

Niedokonanie ww. zgłoszenia i prowadzenie postępowania bez udziału nowego właściciela lub użytkownika wieczystego nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania.

Żydowski miraż pod litewskim niebem

W zagubionej na północnej Litwie Šeduvie wyrosło muzeum, na które z zachwytem patrzy cały architektoniczny świat. Ale jest coś znacznie ważniejszego niż piękno tego projektu.

Michał Olszewski
Maja Kuczińska

I – To na pewno tu? – patrzymy na siebie z niedowierzaniem, jadąc na północ przez nieruchome wioski i miasteczka. Jest cicha, słoneczna niedziela, upał, ruch niewielki. Co jakiś czas w krajobrazie pojawiają się pojedyncze sygnały znacznie starszej niż eternitowe dachy przeszłości: drewniana chałupa na skraju lasu, stodoła z glinianymi ścianami, nieczynny młyn obity blachą.

W końcu miasteczko: schowane w środku wielkiej równiny, gdzieś między Šiauliai a Panevežys, z rynkiem, kolegiatą i wielkim mimo słońca ładunkiem melancholii. Jedziemy na jego skraj. Jest.

Czy raczej – jest i nie jest.

2 Oto muzeum „Dingęs štetlas”, zaprojektowane przez prof. Rainera Mahlamäkiego, tego samego, który odpowiada za kształt Polin. Mahlamäki, przygotowując studium projektu, wynotował resztki pobliskiego cmentarza, ciszę, szum wiatru, okoliczne domki, rozległość pejzażu i wielkie niebo. I wymyślił projekt, który w każdym szczególe znajduje się w szeregach pomiędzy istnieniem i nieistnieniem; pomiędzy tym, co było, a zniknęło; tym, co miało zostać wytarte, a mimo to wraca.

Choćby elewacja. Budynek, kształtem przypominający typowe żydowskie miasteczko ze wschodniej Europy, został obłożony wykonaną z aluminium morskiego imitacją gontu. Gonty mają kolor bladobłękitny, wpadający w biel – w upalne dni bryła muzeum niemal zlewa się z jasnym niebem. Podobnie w czasie mgły albo pochmurnych dni, kiedy nad horyzontem przesuwają się cumulusy. Powstał efekt zachwycający: muzeum balansuje na krawędzi istnienia, jakby chwilami roztopiało się w niebie.

Ten okrzyk zachwyty zamiera w gardle, jeśli zdać sobie sprawę, że stoimy w miejscu, gdzie przez 300 lat toczyło się bujne życie żydowskiej społeczności. I że nie zostało po nim prawie nic.

3 Równie trudno opowiedzieć o momencie powstania. Wiadomo, że muzeum działa od września 2025 i że przyciąga uwagę Litwinów – o wejściówce bardzo trudno, dotychczas wystawę obejrzało 75 tys. zwiedzających. Ale wiadomo też, że projekt dojrzewał bardzo długo, bo już w 2012 do Šeduvy przyjechał potomek mieszkańców sztetla. Zobaczył zaniedbany cmentarz, na którym spoczywali jego przodkowie i postanowił go odrestaurować. Później rozpoczął renowację miejsc pamięci upamiętniających miejsca masowych mordów w pobliskich lasach, pomni-

• Muzeum „Dingęs štetlas” zostało zaprojektowane przez prof. Rainera Mahlamäkiego, tego samego, który odpowiada za kształt Polin. FOT. ANDREW LEE

ków w mieście Šeduva. W końcu zaproponował budowę muzeum. Koszty całego przedsięwzięcia, jak i nazwisko fundatora, nie są podawane do wiadomości publicznej. Wiadomo, że w imieniu darczyńcy pokryła je szwajcarska YouthAid Foundation.

Najważniejsza data była zakopana w historii znacznie głębiej. Życie i śmierć jednego z 200 litewskich sztetli, wytartych z powierzchni ziemi w czasie II wojny światowej, do niedawna w społecznej świadomości Litwy nie były opowiadane. Tak, jak na dziesiątki lat Polska zasypała ziemią historię Jedwabnego, Radziłowa czy Wąsosz, tak w opowieści litewskiej nie było miejsca na tragedię Šeduvy i jej upamiętnienie. 300 lat tej historii zostało rozstrzelane przez Niemców i litewskich kolaborantów w dwa dni, w niedalekim lesie Liaudiškiai, gdzie 25 i 26 sierpnia 1941 roku wymordowano 664 mieszkańców miejscowości – niemal całą żydowską ludność miasta. Nad tą zbrodnią zapadło na dziesiątki lat milczenie, którą przerywa dopiero muzealna opowieść.

– Przez wieki Litwini i Żydzi żyli w tych miasteczkach obok siebie, jednak Holocaust zniszczył żydowską społeczność Litwy. Wraz z ich zagładą zniknęły również sztetle – opowiada Sandra Petrukonyte, główna kuratorka muzeum.

Według niej sama nazwa muzeum, „Dingęs štetlas”, co chyba najlepiej przetłumaczyć jako „Sztetl utracony”, oddaje jego istotę: opowiada historię tego, co już nie istnieje. – Nie da się opowiedzieć historii sztetla w Šeduvie bez opowieści o tym, jak zniszczono mieszkającą tu społeczność żydowską – dodaje.

4 Wystawa muzeum obejmuje dziesięć sal, zaczynając od filmu wprowadzającego, który pokazuje przybycie Żydów na terytorium dzisiejszej Litwy oraz ich życie aż do I wojny światowej. Ekspozycja w Šeduvie oddaje fenomen cywilizacji sztetlowej, funkcjonującej od czasów Wielkiego Księstwa Litewskiego aż po II wojnę światową i rozciągającą się od Bałtyku po Morze Czarne, złożoną z tysięcy miasteczek mówiących w jidysz, studiujących Talmud i praktykujących judaizm, żyjących ramieniem w ramieniu z sąsiadami, a jednocześnie osobno.

Centralna część wystawy pokazuje okres międzywojenny i II wojnę światową. Wcho-

dzimy na tętniący życiem Rynek Šeduvy, widzimy wielkie fotografie targów, szkoły, teatrzyków dziecięcych. W ciemności błyszczą artefakty: ocalałe książki, amulety z błogosławieństwami dla pierwotnych synów, toporek strażacki, recepta na krople do oczu z apteki prowadzonej przez Betę Gordon, zdjęcia tych, którzy, pchani instynktem bądź poszukiwaniem lepszej przyszłości, wyjechali tuż przed wojną za ocean albo do Palestyny, wypełniony pamiątkowymi wpisami pamiętnik dziewczynki, która wraz z rodzicami w 1937 z Šeduvy wyjechała do Stanów Zjednoczonych. Dzięki interaktywnej mapie zaglądamy do poszczególnych domów, sklepów i warsztatów.

5 A potem wchodzimy w najmroczniejszy rozdział opowieści, ważniejszy niż najpiękniejsze choćby morskie aluminium. Wąski, zwężający się ku górze Korytarz Transportowy prowadzi w stronę dwóch sierpniowych dni 1941, kiedy sztetl Šeduvy przestał istnieć – mieszkańcy, wcześniej przesiedleni do getta, zostali rozstrzelani. Na wprost widzimy nakręcony przez Niemców w niedalekim Šiauliai film – widać na nim miejscowych Żydów, którzy sami wykopują swoje groby. Idziemy w ciszy, między wąskimi ścianami, przez las.

Potem następują relacje potomków, relacje bliskich ofiar (wojnę przeżyło kilkunastu żydowskich mieszkańców Šeduvy), cztery łuski po pociskach, wydobyte z miejsca kaźni i w końcu – dokumenty z powojennego procesu litewskich kolaborantów, którzy brali udział w egzekucji. To motyw, który słychać w muzeum bardzo wyraźnie: owszem, mordowali Niemcy, ale pomagali im litewscy kolaboranci, często sąsiedzi mordowanych. Owszem, za Holocaust odpowiadał hitlerowcy, ale to przez Kowno przemarszerował w 1937 roku marsz partii Jaunioji Lietuva, nad którym powiewały swastyki.

Jolanta Mickute, kierowniczka działu edukacyjnego muzeum: – Muzeum porusza delikatne i trudne tematy, więc byliśmy przygotowani na różnorodne reakcje opinii publicznej. Mammy satysfakcję, bo wydaje się, że znaleźliśmy drogę do przedstawienia tych kwestii w przemyślany i wyważony sposób. Większość zwiedzających opuszcza wystawę głęboko poruszona, często wyrażając smutek, wstyd, a czasami poczucie

• Wystawa muzeum obejmuje dziesięć sal. FOT. ANDREW LEE

winy. Dla wielu z nich jest to pierwsze spotkanie z trudną rzeczywistością historyczną, że większość litewskiej społeczności żydowskiej została unicestwiona w 1941 roku, a w zabójstwach brali udział lokalni kolaboranci. Nasi przewodnicy i edukatorzy rozmawiają z gośćmi i słuchają ich przemyśleń. Większość gości akceptuje fakty historyczne, współczuje ofiarom i oplakuje ogromną stratę, jaką poniosła społeczność żydowska.

– Holokaust to najmroczniejsza część tej opowieści, co możemy jej pominąć ani upiększać. Współpracowaliśmy z historykami, aby przedstawić fakty, pozostawiając zwiedzającym przestrzeń na wyciągnięcie własnych wniosków. Wystawa obejmuje historyczne zdjęcia, dokumenty, zeznania naocznych świadków oraz niemych świadków, w tym cztery laski z czasów II wojny światowej znalezione podczas renowacji miejsca masowego pochówku w Liaudiškiai w 2015 roku – opowiada Petrukonyte.

Mickut? dodaje, że podczas budowy muzeum i już po jego otwarciu nie odnotowano żadnych protestów. – Aby zapewnić zgodność narracji z prawdą historyczną, konsultowaliśmy się z licznymi historykami, ekspertami ds. Holokaustu oraz specjalistami w dziedzinie historii Żydów. Chcieliśmy mieć absolutną pewność, że przedstawiamy udokumentowane fakty, a nie interpretacje. Narracja muzeum jest mocno osadzona w dowodach historycznych i ma na celu przedstawienie historii tak, jak się wydarzyła – opowiada.

I dodaje: – Skupiamy się przede wszystkim na Šeduvie, małym miasteczku, które niegdyś było sztetlem. Opowiadając jego lokalną historię, podkreślamy opowieść, która pod wieloma względami pokazuje szersze trendy historyczne w całym regionie.

Opowieść o udziale Litwinów w Holokaucie nie jest nowa: za jej symboliczny początek uważa się Marsz Żywych w położonym 60 km na północ od Wilna miasteczku Moletai, gdzie 29 sierpnia 1941 Niemcy wraz z jednostkami litewskimi rozstrzelali 700 żydowskich mieszkań-

ców. W rocznicę masakry przechodzi tamtędy milczący pochód, którego inicjatorem był Mariusz Ivaškevičius, znakomity prozaik i dramatopisarz.

Ekspozycja w Šeduvie przenosi tragedię sztetli na inny poziom: poziom szczegółu, nielicznych ocalałych z pożogi pamiątek i świadectw. Šeduva urasta do rangi symbolu, o czym nie wprost mówi epilog wystawy: od momentu wejścia Niemców na teren Litwy 22 czerwca 1941 do późnej jesieni tego roku zginęło ok. 150 tys. Żydów. Do końca wojny – 200 tysięcy. W części tych pogromów wzięli udział Litwini. Skala ludobójstwa jest niewyobrażalna. Przed oczami zwiedzających przesuwają się powoli przed oczami nieskończenie długa lista miasteczek i liczba ofiar w poszczególnych miejscach. Kalesnikai, Vikia, Kena, Naujoji Vilnia, Kaunas, Vilnius, Veiliuona. 3446, 575, 19, 400...

6 Jest coś jeszcze w „Dingęs štetlas”, co nie daje o sobie zapomnieć – to wybitna warstwa dźwiękowa, przygotowana przez Made Music Studio, nowojorską grupę kompozytorów, muzyków i realizatorów. Przygotowując się do pracy, zebrali tysiące śladów audio, zarówno oryginalnych, jak i pasujących do kontekstu, żeby wyczarować zgiełk dnia targowego czy szum modlitwy w prowincjonalnej synagodze. W muzeum pieją koguty, turkoczają wyładowane towarami wozy, gra akordeon, jakieś drzwi zamykają się z trzaskiem, ktoś przejeżdża na rowerze.

Efekt? Nie ma chyba w muzeach poświęconych historii Żydów momentu równie wstrząsającego co Korytarz Transportowy. Dźwięk pełni tu rolę subtelną, a jednocześnie podstawową – idziemy przez ciszę letniego lasu, dookoła słychać ptaki, popisuje pleszka, dzieciół wali w drzewo, trzaska gałązka, brzęczą muchy.

Nie pada ani jedno słowo, tylko w tle pojawia się warkot ciężarówki, po czym na szutrowej ścieżce słychać chrzęst ciężkich butów.

**Okrzyk zachwytu
zamiera w gardle, jeśli
zdać sobie sprawę, że
stoimy w miejscu, gdzie
przez 300 lat toczyło się
bujne życie żydowskiej
społeczności. I że nie
zostało po nim
prawie nic**

7 Możliwe, że muzeum w Šeduvie przyspieszy proces odkrywania żydowskiej przeszłości na Litwie wraz z jej tragicznym finałem. „Dingęs štetlas” kupiło właśnie wystawioną na sprzedaż synagogę im. Chaima Frenkla w Szawlach, wzniesioną w 1907 roku przez miejscowego właściciela garbarni. Po zakończeniu wojny budynek służył jako sala gimnastyczna i stopniowo tracił oryginalne elementy, w tym aron kodesh, czyli świętą szafę służącą do przechowywania zwojów Tory. Zmieniono układ wewnętrzny, a niektóre otwory okienne zamurowano.

– Zrozumieliśmy, że tego ważnego miejsca nie może pozostawić swojemu losowi. Dlatego muzeum wraz ze swo-

im założycielem – szwajcarską organizacją charytatywną YouthAid Foundation – postanowiło wziąć na siebie odpowiedzialność i przyczynić się do zachowania oraz przywrócenia synagogi do życia. Przed nami wieloletni projekt renowacji, ponieważ budynek jest w wyjątkowo złym stanie. Jesteśmy jednak zdecydowani stosować te same najwyższe standardy jakości, które przyświecały tworzeniu muzeum w Šeduvie – deklaruje Jonas Dovydaitis, dyrektor instytucji.

Po odbudowie synagoga ma ponownie pełnić swoją pierwotną funkcję jako czynny żydowski dom modlitwy.

Po ponad 85 latach Tora powróci do Szawli.

8 Niewielka kubatura muzeum nie powinna mylić – przy powstawaniu budynku, ekspozycji i otoczenia pracowało kilkaset osób z całego świata (ważną rolę w warstwie wizualnej pełni Karolina Gruszka, która zagrała główną rolę w filmie wprowadzającym w wystawę). Nic dziwnego, że „Dingęs štetlas” zwróciło błyskawicznie uwagę krytyków architektury z całego świata.

Dowodem tegoroczna nagroda w jednym z najważniejszych międzynarodowych konkursów architektonicznych Prix Versailles. W kategorii muzeów litewska budowla została nagrodzona jako jedyna z Europy, obok projektów w Abu Zabi, Shenzhen, Kantonu, Tokio, Arlington i Taszkentu. Jest pierwszym muzeum z krajów bałtyckich na tej liście. Jury w uzasadnieniu podkreśla, że projekt w Šeduvie przekazuje za pomocą architektury tego, co trudno wyrazić słowami. I opisuje muzeum jako bliskie mirażu – budynek, zdaniem jurorów, wydaje się niemal rozpląwać i ponownie pojawiać na tle zmieniającego się nieba”.

– Tak, muzeum przyciąga uwagę nie tylko zwiedzających z Litwy i zagranicy, ale także międzynarodowego środowiska architektonicznego. To pokazuje, że architektura muzeum, język wystawy i historia, jaką opowiadamy, są zrozumiałe na całym świecie – cieszy się dr Mickute.

I to już prawie koniec. Po czarnym korytarzu i ścianie placzu, na której wyrte są nazwiska wszystkich ofiar masakry w Šeduvie, po kolorowych, szklanych blokach, na których znalazły się nazwy nieistniejących litewskich sztetli, przychodzi czas na finał. Wąski, pomalowany na białe korytarz zakręca i nagle wypełnia się światłem. Szczelina wychodzi na kirkut, puste pola, szare domki kryte eternitem, ścianę drzew, drżące od upału powietrze i wielkie litewskie niebo.

Historia wróciła w tę pustkę i zaczyna mówić: cicho, spokojnie, nieustępliwie. ●

Muzeum Dingęs štetlas otwarte jest codziennie oprócz poniedziałków w godzinach 10- 18. W pierwszym roku po otwarciu wejściówki są darmowe, ale ze względu na duże zainteresowanie ekspozycją obowiązują wcześniejsza rezerwacja. Muzeum proponuje przewodnika. Ci, którzy wolą samodzielnie zwiedzać, mogą skorzystać z bezpłatnych audioprzewodników. Ten ogólny, nagrany przez aktorów Pauliusa Markevičiusa i Vestę Šumilovaitę-Tertelienę, przedstawia historię muzeum poprzez wybrane eksponaty. Dwa artystyczne audio-przewodniki oferują bardziej intymną perspektywę, inspirowaną prawdziwym życiem Żydów ze Šeduvy. Niedługo muzeum wprowadzi audio-przewodnik w języku polskim

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444512

UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI
65-417 Zielona Góra, ul. Licealna 9

ogłasza pisemny przetarg nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowych w części zabudowanych, oznaczonych działkami o numerach ewidencyjnych 260/1, 260/6, 249/11 oraz 260/7, położonych przy ul. Prostej w obrębie ewidencyjnym 0001 miasta Sulechów, gmina Sulechów, powiat zielonogórski, województwo lubuskie.

1. Przedmiotem przetargu pisemnego nieograniczonego jest sprzedaż nieruchomości gruntowych w części zabudowanych, położonych przy ul. Prostej w obrębie ewidencyjnym 0001 miasta Sulechów, gmina Sulechów, obejmujących:

a. nieruchomość gruntową będącą w użytkowaniu wieczystym Uniwersytetu Zielonogórskiego, oznaczoną numerem ewidencyjnym 260/1 o powierzchni 1 603 m², zabudowaną budynkiem mieszkalnym stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności Uniwersytetu Zielonogórskiego, o powierzchni zabudowy 391 m², dla których Sąd Rejonowy w Świebodzinie, VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą ZG2S/00006744/5.

b. nieruchomość gruntową będącą w użytkowaniu wieczystym Uniwersytetu Zielonogórskiego, oznaczoną numerem ewidencyjnym 260/6 o powierzchni 1 597 m², zabudowaną dwoma budynkami mieszkalnymi stanowiącymi odrębny od gruntu przedmiot własności Uniwersytetu Zielonogórskiego, o powierzchni 481 m² i 96 m², dla których Sąd Rejonowy w Świebodzinie, VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą ZG2S/00022332/2.

c. nieruchomość gruntową niezabudowaną będącą w użytkowaniu wieczystym Uniwersytetu Zielonogórskiego, oznaczoną numerem ewidencyjnym 249/11 o powierzchni 175 m², dla której Sąd Rejonowy w Świebodzinie, VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą ZG2S/00007055/5.

d. nieruchomość gruntową niezabudowaną stanowiącą własność Uniwersytetu Zielonogórskiego, oznaczoną numerem ewidencyjnym 260/7 o powierzchni 1 271 m², dla której Sąd Rejonowy w Świebodzinie, VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą ZG2S/00026137/3.

Sprzedaż nieruchomości następuje w całości w ramach jednego postępowania.

2. Oferowana cena nie może być niższa niż: 10 562 800,00 zł netto (słownie: dziesięć milionów pięćset sześćdziesiąt dwa tysiące osiemset złotych 00/100).

3. Oferty można składać w siedzibie Uniwersytetu Zielonogórskiego przy ul. Licealnej 9 w Zielonej Górze w Kancelarii Ogólnej (pokój nr 010) **do dnia 24.08.2026 r. do godz. 8.00.**

4. Otwarcie ofert (część jawna przetargu) odbędzie się w dniu **26.08.2026 r. o godz. 12:15** w budynku przy ul. Licealnej 9 w Zielonej Górze w Sali Senatu nr 5, parter.

5. Przystępujący do przetargu zobowiązany jest wpłacić na konto Uniwersytetu Zielonogórskiego w Banku Milenium S.A. **96 1160 2202 0000 0002 2613 5079** wadium w wysokości: **528 100,00 zł** (słownie: pięćset dwadzieścia osiem tysięcy sto złotych 00/100). Wadium musi znaleźć się na wskazanym koncie najpóźniej w dniu **24.08.2026 r.**

W celu zapoznania się ze stanem formalno-prawnym przedmiotu przetargu oraz w celu obejrzenia nieruchomości należy kontaktować się z osobą upoważnioną do kontaktów: Pani Marta Janik, tel. 789 442 139.

Pełny tekst dokumentacji przetargowej opublikowany jest na stronie internetowej Uniwersytetu Zielonogórskiego: https://kanclerz.adm.uz.zgora.pl/ogloszenia/zakladka:Zbycie_nieruchomosci.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/3444487

Prezydent Miasta Sopotu
ul. Kościuszki 25/27
81-704 Sopot

PREZYDENT MIASTA SOPOTU
81-704 Sopot, ul. Tadeusza Kościuszki 25/27

**ogłasza przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż
lokalu użytkowego, stanowiącego własność Gminy Miasta Sopotu,
położonego w Sopocie przy Alei Niepodległości 671-671A**

Forma zbycia	sprzedaż
Przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego	Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego przedmiotowa nieruchomość położona jest na terenie objętym planem P-1/02 oraz na obszarze oznaczonym symbolem 01. MU – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna); zakres usług: usługi nieuciążliwe, w tym preferowane usługi z otoczenia biznesu.
Lokalizacja	Sopot, Aleja Niepodległości 671-671A , lokal użytkowy o pow. 200,82 m ² wraz ze związanym udziałem niewydzielonych części w prawie własności nieruchomości wspólnej, obejmującej nieruchomość gruntową oraz części wspólne budynku.
Numer działki i powierzchnia	nr 71, pow. 755 m ²
Powierzchnia użytkowa lokalu	200,82 m ²
Cena wywoławcza	1 300 000,00 zł
Wysokość wadium	260 000,00 zł
Termin wpłaty wadium	12 października 2026 r.
Termin i miejsce przetargu	15 października 2026 r., godz. 12 ⁰⁰ sala nr 132, Urząd Miasta Sopotu z lokalizacją przy ul. Rzemieślniczej 17/19

Wadium należy wpłacić na konto numer 38 1020 1811 0000 0202 0373 5842.

Przetarg przeprowadza się na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t. j. Dz. U. z 2026 r. poz. 399) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2213).

Szczegółowe informacje można uzyskać w Wydziale Skarbu Urzędu Miasta Sopotu z lokalizacją przy ul. Rzemieślniczej 17/19, pokój numer 245 znajdujący się na drugim na piętrze budynku, tel. (58) 521 38 27.

Pełną informację o przetargu znaleźć można na stronie internetowej Sopotu pod adresem www.sopot.pl.

Prezydent Miasta Sopotu może odwołać przetarg z ważnych powodów, niezwłocznie podając informację o tym do publicznej wiadomości.

Regularny seks a podatek

Pani Beata ma dobrą pracę na etacie, szukała jednak dodatkowego zajęcia. Gdy znajomy zaproponował jej 20-30 tys. zł za usługi seksualne, kobieta napisała do fiskusa interpretację indywidualną z pytaniem, co z podatkiem.

Leszek Kostrzewski

Pani Beata (imię zmienione) ma podpisaną umowę o pracę i zasadniczo na życie pieniędzy jej nie brakuje. Ale chciałaby z tego życia mieć coś więcej – może podróże, egzotyczne jedzenie, możliwość realizowania pasji artystycznych. A na to już pensja z etatu nie wystarczy.

Szansa na dodatkowy zarobek pojawiła się, gdy znajomy zaproponował, że będzie jej płacił za seks. A że kobieta zawsze była uczciwa wobec państwa i nigdy nie oszukiwała na składkach czy podatkach, pierwszą jej myślą było: „Czy od zarobku będę musiała odprowadzać PIT?”.

Drogi fiskusie...

Pod koniec czerwca 2026 r. zwróciła się więc do fiskusa z indywidualną interpretacją podatkową. W interpretacji dokładnie opisała, co dokładnie, jeśli się zdecyduje, miałyby robić i za ile.

„Osoba znana mi prywatnie proponowała mi relację o charakterze seksualnym, w ramach której mogłabym otrzymywać od tej osoby regularne środki pieniężne w wysokości około 20-30 tys. zł miesięcznie za określone czynności o charakterze seksualnym” – pisze we wniosku pani Beata i zapewnia, że do tej pory pomiędzy nią a znajomym nie „dochodziło do takich relacji ani wcześniejszych rozliczeń finansowych tego typu”. Choć kobieta szczerze wyznała, że w przeszłości podobne praktyki jej się zdarzały.

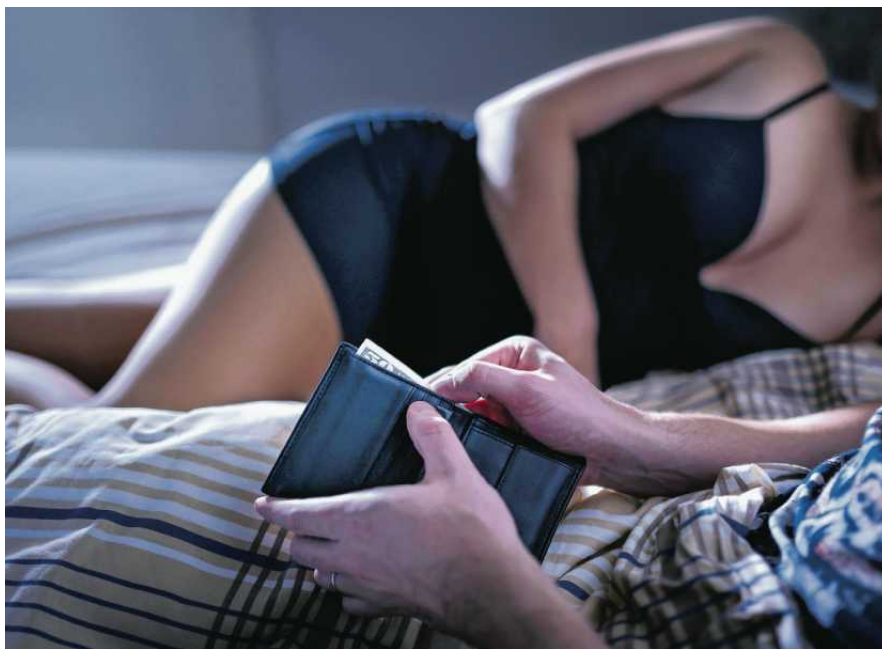
Uzyskiwała wtedy, jak pisze, „spordycznie dochody pochodzące ze świadczeń o charakterze seksualnym wykonywanych osobiście”. Kwoty były nieregularne i wynosiły średnio od 500 zł do 5 tys. zł miesięcznie. Za wykonane usługi zwykle otrzymywała wynagrodzenie w gotówce. A tę albo trzymała w tzw. skarpecie, albo wpłacała na swoje konto bankowe. Wtedy podatku nie płaciła, bo uznała, że za takie spordyczne, nieregularne usługi, zwyczajnie państwu danina się nie należy. Teraz jednak, gdy usługi seksualne mają być regularne i za dużo większe pieniądze nie ma już pewności, jak ma postępować: odprowadzać PIT czy nie?

„Czynności ze znajomym będą miały charakter osobisty i nie będą wykonywane w sposób zorganizowany ani w ramach przedsiębiorstwa. Nie zatrudniam innych osób, nie prowadzę lokalu, nie świadczę usług poprzez podmiot gospodarczy, ani nie prowadzi zarejestrowanej działalności gospodarczej. Środki pieniężne byłyby otrzymywane wyłącznie na moją rzecz od osoby prywatnej” – wyjaśnia szczegółowo we wniosku kobieta.

Utarg na konto

Skarbowka właśnie rozpatrzyła jej wniosek i wysłała odpowiedź. Pani Beata może być zadowolona. Cały utarg 20-30 tys. zł, będzie trafiać na jej konto, a państwo nie wyciągnie ręki nawet po złotówkę.

Dlaczego? „Przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie

FOT. TERO VESALAINEN

stosuje się do przychodów wynikających z czynności, które nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy” – pisze we wstępie odpowiedzi skarbowka. Dalej fiskus wyjaśnia, że usługi seksualne mieszczą się w kategorii zachowań, które ze swej istoty są sprzeczne z prawami przyrody, ustawą lub zasadami współżycia społecznego i w konsekwencji w ogóle nie mogą być określone w treści ważnej i wywołującej zamierzone skutki umowy.

Swoje stanowisko dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej podsumowuje krótko: „Wobec powyższego, stwierdzam, że czynności wykonywane przez Panią nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy. Tym samym nie podlegają również opodatkowaniu – niezależnie od uzyskiwanej przez Panią kwoty”.

Bez sutenerstwa

Czy stanowisko skarbowki może dziwić? Zdaniem Roberta Nogackiego, partnera zarządzającego w Kancelarii Prawnej Skarbiec – nie. Nogacki powołuje się na przepisy. Otóż uprawianie prostytucji (dobrowolne świadczenie usług seksualnych przez osoby pełnoletnie) nie jest w Polsce karalne. Zgodnie jednak z art. 204 kodeksu karnego przestępstwem są wszelkie formy czerpania zysków z nierządu innej osoby. Chodzi tu głównie o sutenerstwo, a więc nakłanianie lub ułatwianie uprawiania prostytucji przez inną osobę w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Cały utarg 20-30 tys. zł będzie trafiać na konto pani Beaty, a państwo nie wyciągnie ręki nawet po złotówkę

– Państwo pobierające od prostytucji procent robiłoby dokładnie to, co samo uznaje za przestępstwo. Podatek od prostytucji czyniłby ze Skarbu Państwa sutenera działającego na największą skalę w kraju – tłumaczy Nogacki. I tu właściwie można by zakończyć artykuł. Uczciwa obywatelka chciała zapłacić podatek, a fiskus się jej działalnością brzydzi i podatku nie chce.

Pytanie jednak, czy pani Beata rzeczywiście w swoim pytaniu chciała się tylko i wyłącznie dowiedzieć, czy ma płacić podatek i jej interpretacja nie miała żadnego innego celu?

Legalizacja domu na prostytucję

Jak wyjaśnia nam Przemysław Hinc, doradca podatkowy i szef PJH Doradztwo Gospodarcze, już w przeszłości były wysyłane podobne interpretacje do skarbowki od osób świadczących usługi seksualne. – Jak wskazuje praktyka, wnioski o interpretację często wysyłane są wtedy, kiedy ktoś posiadane pieniądze chce wydać np. na zakup domu czy mieszkania i obawia się, że urząd skarbowy uzna wydatkowane środki za pochodzące z przychodów niezajmujących pokrycia w ujawnionych źródłach lub ze źródeł nieujawnionych (wtedy fiskus może naliczyć sankcyjny 75-procentowy podatek dochodowy). Wówczas osoby, które nie są w stanie wykazać legalne źródła swoich dochodów, powołują się na prostytucję, licząc, że w ten sposób niejako „zalegalizują” zakup domu – mówi Hinc.

Jedną z takich spraw opisywała w „Wyborczej” Małgorzata Kolińska-Dąbrowska. Bohaterką jej artykułu była promująca się w mediach celebrytką, która od kilku lat nie płaci podatków. Publicznie nie przyznawała się do uprawiania nierządu, ale lubiła się pokazywać na zdjęciach w mediach społecznościowych roznieglizowana. Kłopoty z fiskusem ma minimum od kilku lat, od momentu, gdy wydawała wraz z rodziną ogromne pieniądze na zakup nieruchomości.

Co najmniej dwa urzędy skarbowe prowadzą postępowania w sprawie jej nieudokumentowanych dochodów. Celebrytka, aby udowodnić, że pieniądze ma z prostytucji, zdecydowała się na desperacki krok i wysłała wielką paczkę ze zużytymi prezerwatywami do skarbowki. Bo aby nie płacić podatku i „zalegalizować” kupno nieruchomości, powołując się na dochód z prostytucji, trzeba to udowodnić. A to nie jest łatwa sprawa.

– Urząd skarbowy, a jak się ktoś odwoła, to również sąd, sprawdzają wszystko szczegółowo: kiedy i gdzie i jak usługi były świadczone, skąd brali się klienci, czy istnieją ogłoszenia, korespondencja, przeplawy, czy wersja trzyma się trybu życia podatnika. Wyjaśnienia z prostytucji zgłaszane po raz pierwszy w trakcie kontroli, bez żadnego śladu dokumentacyjnego, sądy administracyjne konsekwentnie odrzucają jako nieuprawdopodobnione. Kuloodporność tej zasłony kończy się na pierwszym wezwaniu dowodowym – mówi Robert Nogacki. I podsumowuje krótko: – Aby nie płacić podatku od intymności, trzeba ją dokumentować z pedanterią księgowego.

Nogacki zwraca uwagę na jeszcze jeden wątek. Niektóre osoby celowo występują o interpretację, w której opisują szczegółowo swoje usługi seksualne, aby móc później włączyć interpretację do dowodów na uprawianie prostytucji, gdy skarbowka wezwie ich do ujawnienia źródeł dochodu.

Transmisje z kamerką

W ostatnim czasie były też inne interpretacje związane z usługami seksualnymi, na które odpowiadała skarbowka. Z takim wnioskiem wystąpiła choćby jedna ze spółek, która planowała organizować transmisje z tzw. kamer online.

Prezenterki – jak nazywała je spółka – miałyby zajmować się „wirtualnym seksem” polegającym „na uczestnictwie w interaktywnych transmisjach z wykorzystaniem kamery internetowej”. „Miałyby wykonywać czynności określone przez klienta. Treści prezentowane przez prezenterki mogą mieć charakter erotyczny, pornograficzny, rozrywkowy lub towarzyski, w zależności od zapotrzebowania i oczekiwań klienta” – zaznaczała spółka.

Pytanie spółki: czy musimy płacić podatek od internetowych transmisji? Odpowiedź skarbowki? Jak najbardziej. „Usługi prezenterek nie mieszczą się w definicji prostytucji, a wykonywanie przez nie usługi wirtualnego seksu nie stanowią prostytucji i są działalnością legalną” – napisał dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej i przyznał, że skoro taka działalność gospodarcza jest legalna, to podatek się należy.

Jednocześnie dyrektor zaznaczył, że w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych brak jest definicji prostytucji, ale przyjmuje się, że jest to „oddanie własnego ciała do dyspozycji większej liczbie osób w celu osiągnięcia przez nie zaspokojenia seksualnego i pobieranie za to wynagrodzenia materialnego”.

„Mając powyższe na względzie, stwierdzić należy, że w przedmiotowej sprawie nie mamy do czynienia z prostytucją w rozumieniu przedstawionych definicji, bowiem pomiędzy prezenterkami a jej klientami nie dochodzi do kontaktu fizycznego (cielesnego), lecz wyłącznie wirtualnego” – tłumaczyła konieczność zapłaty podatku skarbowka.

W Niemczech płacą

Warto dodać, że inne kraje nie mają problemu z pobieraniem podatku od prostytucji. I tak przykładowo w Niemczech i Holandii prostytucja jest uznawana za legalną pracę, osoby świadczące te usługi płacą podatki, a domy publiczne działają jako oficjalne przedsiębiorstwa. Prostytutka może być zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub świadczyć usługi w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

A gdyby w Polsce zdecydowano się na podobny krok, jakie mogłyby być dochody państwa? Niestety, nie ma tu aktualnych danych. Z Raportu o prostytucji firmy Sedlak & Sedlak z 2019 roku, wynika, że średnie zarobki prostytutek w Polsce to 183 zł za godzinę pracy. Jeśli chodzi o pracę przez całą noc, to dochód wynosi ok. 2 tys. zł. Według serwisu Havocscope (międzynarodowy serwis zajmujący się szacowaniem czarnorynkowych zjawisk) w Polsce prostytucją zajmuje się 19 tys. Polek i Polaków. To z kolei dane za 2016 r.

W 2014 roku Główny Urząd Statystyczny określił wartość rynku związanego z prostytucją na 654 mln zł. Tyle że od tego czasu minęło już 12 lat i ta wartość z pewnością jest dziś zupełnie inna. ●

Polacy uciekają na L4

Pracodawcy tracą miliardy i zapowiadają kontrole. Bo choć za częścią zwolnień kryją się problemy zdrowotne i wypalenie zawodowe, tysiące pracowników wciąż traktują je jak dodatkowy urlop.

Eryk Kielak

„Szefie, nie dam rady przyjść do pracy” – to zdanie w ub.r. mogło paść w Polsce nawet 27,5 mln razy. Tyle zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy wystawiono dla ZUS. Ze zwolnienia skorzystał w tym czasie co drugi ubezpieczony, a w sumie na L4 Polacy spędzili aż 290,5 mln dni. To o pół miliona więcej niż w 2024 r.

Wyobraźmy sobie, że populacja Warszawy wyparowuje z rynku pracy na rok. Albo że przez trzy tygodnie do pracy nie stawia się ani jeden pracownik w kraju. Wg szacunków te gigantyczne absencje chorobowe kosztowały polską gospodarkę ok. 35 mld zł.

Niechęć do pracy

Skala zwolnień jest gigantyczna. Czy te liczby mówią nam więcej o złej kondycji zdrowotnej Polaków, czy też o naszej niechęci do pracy i cwany uciekaniu pod pretekstem L4?

Uwagę zwracają zwłaszcza absencje jednodniowe, których w ub.r. wystawiono 1,8 mln (wzrost rok do roku o 100 tys.). Co symptomatyczne – aż 44 proc. z nich przypadło na poniedziałki lub piątki. Piątki odpowiadały za 23,6 proc. krótkich absencji, a poniedziałki za kolejne 20,5 proc. Nie ma złudzeń: część to sztuczne przedłużanie weekendu na koszt pracodawcy. Takie naciąganie jest powszechne. Statystyki z ubiegłorocznych kontroli ZUS wskazują, że aż 1/3 weryfikowanych zwolnień lekarskich była wykorzystywana niezgodnie z przeznaczeniem. – Część pracowników nadal traktuje zwolnienie lekarskie jak dodatkowy urlop lub czas na dorabianie. Tymczasem celem L4 jest powrót do zdrowia i właśnie przez ten pryzmat oceniane są wszelkie aktywności pracownika – mówi Mikołaj Zając, ekspert rynku pracy i prezes Conperio.

Nieprzypadkowo najwięcej nieprawidłowości notuje się latem. – Liczba zwolnień rośnie w lipcu. To taki miesiąc, kiedy zwolnienie lekarskie bywa traktowane jako zamiennik urlopu. Takim czasem jest też grudzień i czas okoloświąteczny, kiedy zwolnienia lekarskie łączą dni wolne od pracy – wylicza dyrektorka I Oddziału ZUS w Poznaniu Dobrochna Bubnowska. W 2025 r. wystawiono aż 9,8 mln zwolnień trwających do pięciu dni.

Walka z oszustami

Osoby traktujące L4 w kategorii urlopu muszą jednak liczyć się z konsekwencjami. Jeśli w trakcie kontroli ZUS zostanie stwierdzona nieprawidłowość, cofnięcie świadczenia chorobowego obejmuje cały okres wystawionego L4, a nie tylko ten konkretny dzień, w którym zapukał kontroler. – Wielu osobom wydaje się, że po jedynym wyjeździe, dodatkowe zajęcia czy aktywność „na chwilę” nie będzie problemem. Tymczasem konsekwen-

cje mogą być bardzo poważne finansowo, bo zasilek chorobowy odbierany jest za cały okres L4 – zaznacza Zając.

W kwietniu br. zmieniły się też przepisy dotyczące zwolnień. Doprecyzowano zakres kontroli i obowiązki pracownika na L4; teraz kontrolowany ma wykazać, że podejmowane aktywności nie utrudniają procesu leczenia i są zgodne z celem zwolnienia.

– To wyraźny sygnał ze strony ustawodawcy, że zwolnienie lekarskie ma służyć leczeniu i rekonwalescencji, a nie dowolnemu dysponowaniu czasem. W praktyce nowe przepisy są dużym wsparciem dla przedsiębiorców, którzy od lat apelowali o większą precyzję regulacji i skuteczniejsze narzędzia kontroli – ocenia prezes firmy doradczej Conperio.

Bo to właśnie pracodawcy są najbardziej stratni na naciąganych zwolnieniach lekarskich. Przez pierwsze

Na lekarskim

300

MILIONÓW

• Tyle dni Polacy spędzili na L4 w minionym roku.

33 dni niezdolności do pracy – lub 14 dni w przypadku pracowników po 50. roku życia – wynagrodzenie chorobowe finansuje pracodawca. W dużych organizacjach oznacza to wydatki sięgające nawet kilku milionów złotych rocznie. Oprócz kwestii finansowych – niespodziewane zwolnienie może zupełnie zdestabilizować pracę całej firmy.

– Kilkutygodniową nieobecność pracownika można przewidzieć i zorganizować zastępstwo. Zupełnie inaczej wygląda sytuacja, gdy pracownik informuje o jednodniowym lub kilkudniowym L4 kilka godzin przed zmianą. W produkcji, logistyce, handlu i usługach oznacza to konieczność natychmiastowej zmiany grafików, uruchamiania nadgodzin i reorganizacji pracy zespołu. To właśnie ta nieprzewidywalność kosztuje dziś firmy najwięcej pod względem organizacyjnym – wylicza Zając. Dlatego można spodziewać się dalszego wzrostu liczby kontroli zarówno ze strony pracodawców, jak i ZUS. – Skala absencji chorobowych w Polsce jest ogromna, a dotychczas liczba kontroli była niewspółmiernie mała do rzeczywistych potrzeb. Firmy coraz częściej inwestują więc w analitykę absencji i profesjonalne systemy monitorowania nadużyć – dodaje ekspert rynku pracy. Tylko w zeszłym roku przeprowadzono ok. 452 tys. kontroli zwolnień lekarskich.

Medycy pod lupą

ZUS nie skupia się wyłącznie na pracownikach. Prześwietla również lekarzy wystawiających L4 – w końcu bez ich pieczętki proceder byłby niemożliwy. Pod koniec ubiegłego miesiąca wielkopolski oddział Zakładu wszczął postępowanie wobec zaledwie trzech lekarzy, którzy w ciągu ro-

ku zdążyli wystawić blisko... 56,6 tys. zwolnień lekarskich.

Medycy zatrudnieni na co dzień w szpitalach wystawiali e-zwolnienia na jednostki chorobowe niemające żadnego związku z ich specjalizacją. Jeśli uchybienia zostaną ostatecznie udowodnione, grozi im odebranie prawa do wystawiania druków ZLA na okres do 12 miesięcy. Jeden z nich już otrzymał taką decyzję i złożył odwołanie.

Dyrektorka poznańskiego ZUS-u Dobrochna Bubnowska w rozmowie z PAP zaznaczyła, że postępowań wobec tzw. hurtowników L4 jest więcej. – System elektronicznych zwolnień lekarskich pozwala nam na bieżąco analizować dane dotyczące liczby wystawianych zwolnień, osób, którym te zwolnienia są wystawiane, jak i lekarzy, którzy je wystawiają. Mamy zdiagnozowaną pewną grupę lekarzy, w stosunku do których prowadzimy w tej chwili postępowania wyjaśniające, zmierzające do ustalenia, czy wszystkie zwolnienia były wystawiane zgodnie z przepisami – powiedziała.

Choć procedury weryfikacyjne przy tego typu przypadkach są czasochłonne, w przypadku trzech medyków z rekordową liczbą wystawionych zwolnień samo ich uruchomienie wywołało efekt. Miesięczna liczba wystawianych przez nich zwolnień spadła o mniej więcej połowę.

Słabnący dobrostan

W dyskusji o większej liczbie wystawianych zwolnień lekarskich trzeba zwrócić uwagę na jedną rzecz. Z danych ZUS-u wynika, że zaburzenia psychiczne odpowiadały za 34,1 mln dni absencji chorobowej w Polsce, czyli 14,1 proc. wszystkich dni zwolnień. Wystawiono aż 1,8 mln zaświadczeń lekarskich. Rok do roku ich liczba wzrosła o 9,6 proc., a dni przebywania na chorobowym o 12,4 proc. To właśnie słabnący dobrostan psychiczny przyczynia się do tego, że liczba dni Polaków na L4 znacząco rośnie. Od 2019 r. liczba zaświadczeń wzrosła o 51,3 proc., a dni absencji o 68,7 proc.

– Te dane składają się w spójny obraz – pracownicy coraz częściej trafiają na L4 z powodów, których wagi pracodawcy długo nie dostrzegali: stres, przemęczenie, wypalenie. W debacie publicznej padają hasła o „pokoleniu wypalonym”, a za nimi stoi coś znacznie poważniejszego – brak systemowej profilaktyki w miejscu pracy. To moment, w którym pracodawca przestaje być widzem, a staje się stroną, która ma realny wpływ na sytuację. Im wcześniej zaakceptuje tę rolę, tym mniej zapłaci później – podkreśla Monika Witkowska, Zastępca Dyrektora ds. Rozwoju Ubezpieczeń Zdrowotnych i Pracowniczych w SAL-TUS Ubezpieczenia.

Statystyki ZUS za zeszły rok pokazują więc dwuwymiarowy obraz polskiego rynku pracy. Z jednej strony mamy do czynienia z cwany naciąganiem systemu i „długimi weekendami” za pieniądze pracodawcy. Z drugiej z rosnącą falą realnych problemów zdrowotnych, ze stresem i wypaleniem na czele. I choć dokręcanie śruby w postaci zaostrzonych kontroli czy to samych zwolnień, czy lekarzy może uszczelnić system, to nie rozwiąże źródła problemu. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444566

OBWIESZCZENIE

Stosownie do wymogów art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 572) oraz art. 15 ust. 4 w związku art. 8 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o *inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 1286 ze zm.),

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

zawiadamia o wszczęciu postępowania administracyjnego na wniosek inwestora **Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A., ul. Mszczonowska 4, 02-337 Warszawa**, działającego przez pełnomocnika Jerzego Heidera, złożony 26 czerwca 2026 r. (uzupełniony 10 lipca 2026 r.) w sprawie udzielenia pozwolenia na budowę inwestycji pn.: **Budowa sieci przesyłowej wysokiego ciśnienia w zakresie: stacji pomiarowej Q=60000 m3n/h wraz z infrastrukturą towarzyszącą niezbędną do jej obsługi, kąowego dwustronnego zespołu zaporowo – upustowego DN500/DN250 MOP 5.5 MPa, budowa odcinka gazociągu DN500 MOP 5.5 MPa relacji Łukanowice – Skawina o długości nie większej niż 120 m, odcinka gazociągu DN250 MOP 5.5 MPa stanowiącego połączenie stacji pomiarowej z infrastrukturą gazową PSG sp. z o. o.; przebudowa sieci gazowej przesyłowej wysokiego ciśnienia w zakresie: zespołu zaporowo – upustowego nr 606A oraz 606B poprzez zabudowę armatury (A) oaz (AC) ZZU nr 652P; rozbiórka sieci gazowej przesyłowej wysokiego ciśnienia w zakresie: istniejącego odcinka gazociągu wysokiego ciśnienia DN500 relacji Łukanowice – Skawina o długości nie większej niż 110 m, zespołu zaporowo – upustowego nr 652P wraz z połączeniami pomiędzy gazociągami DN500 MOP 5.5 MPa i siecią PSG sp. z o. o.; budowa i przebudowa zjazdu z drogi powiatowej ul. Petrażyckiego na terenie stacji pomiarowej oraz na teren istniejącej stacji gazowej PSG sp. z o. o.; realizowane w ramach zadania pn.: „Opracowanie dokumentacji projektowej budowy SP Kraków ul. Petrażyckiego”.**

Dane nieruchomości (miejsce wykonywania robót budowlanych): województwo małopolskie, powiat M. Kraków, gmina M. Kraków ul. Petrażyckiego identyfikator działki ewidencyjnej:

126104_9.0084.95/13, 126104_9.0084.95/14, 126104_9.0084.95/15, 126104_9.0084.95/16, 126104_9.0084.95/7 (KR1P/00554451/9), **126104_9.0084.95/8** (KR1P/00173075/4), **126104_9.0084.96/1** (KR1P/00213269/4), **126104_9.0084.96/5** (KR1P/00452995/9), **126104_9.0084.96/11, 126104_9.0084.96/12, 126104_9.0084.105/1** (KR1P/00451490/2), **126104_9.0084.105/2** (KR1P/00024192/1), **126104_9.0084.106/1** (brak księgi), **126104_9.0084.106/2** (brak księgi), **126104_9.0084.245/1** (KR1P/00246258/4), **126104_9.0084.260/1** (KR1P/00213389/1), **126104_9.0084.260/2** (KR1P/00608769/5).

Obszar oddziaływania obiektu, o którym mowa w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 524 ze zm.), nie wykracza poza teren objęty wnioskiem o pozwolenie na budowę.

Zainteresowane strony lub ich pełnomocnicy (legitymujący się pełnomocnictwem sporządzonym zgodnie z art. 32 i 33 *Kodeksu postępowania administracyjnego*, które podlega opłacie skarbowej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o *opłacie skarbowej*) mogą zapoznać się z materiałem dowodowym oraz dokumentacją przedłożoną przez inwestora i w tym przedmiocie wnieść ewentualne uwagi lub zastrzeżenia, w Wydziale Infrastruktury Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, ul. Basztowa 22, pokój 68, od poniedziałku do piątku w godz. od 9⁰⁰ do 15⁰⁰, po wcześniejszym umówieniu terminu spotkania pod numerem tel. 12 39 21 681.

Pouczenie:

Zgodnie z art. 41 *Kodeksu postępowania administracyjnego* informuje się, że w toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadamiać organ administracji publicznej o każdej zmianie adresu. W razie zaniechania tego obowiązku doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny.

Do postępowania w sprawie pozwolenia na budowę inwestycji w zakresie terminalu lub pozwolenia na rozbiórke tej inwestycji przepisy art. 8 ust. 3 i 3a, ustawy o *inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*, stosuje się odpowiednio. Zatem w przypadku, gdy po doręczeniu (ogłoszeniu) niniejszego zawiadomienia pozostałym stronom, w drodze obwieszczenia, nastąpi *zbycie własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętej wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę w zakresie terminalu lub przeniesienie wskutek innego zdarzenia prawnego własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętej wnioskiem o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu* – nabywca i zbywca, są obowiązani do zgłoszenia właściwemu wojewodzie danych nowego właściciela lub użytkownika wieczystego. Niedokonanie ww. zgłoszenia i prowadzenie postępowania bez udziału nowego właściciela lub użytkownika wieczystego nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 1a ww. ustawy w przypadku nieuregulowanego stanu prawnego nieruchomości objętych wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę inwestycji w zakresie terminalu lub braku w katastrze nieruchomości danych pozwalających na ustalenie danych osobowych, w szczególności adresu zamieszkania, właściciela lub użytkownika wieczystego nieruchomości, zawiadomienie właściciela lub użytkownika wieczystego o wszczęciu postępowania o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę inwestycji w zakresie terminalu następuje w drodze obwieszczenia. Przez nieuregulowany stan prawny należy rozumieć także sytuację, kiedy dotychczasowy właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości nie żyje, a spadkobiercy nie wykazali prawa do spadku.

Zgodnie z art. 49 *Kodeksu postępowania administracyjnego* doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia.

Obwieszczenie podlega publikacji:

- na tablicy ogłoszeń Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy o *inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*);
- na tablicy ogłoszeń, na stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej urzędu gminy właściwej ze względu na lokalizację inwestycji w zakresie terminalu (art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 ww. ustawy) tj. Gminy Kraków;
- w prasie o zasięgu ogólnopolskim (art. 8 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy).

Znak: AiPP.6721.1.2025

Bochnia, dnia 23 lipca 2026 r.

OGŁOSZENIE BURMISTRZA MIASTA BOCHNIA
o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu Zintegrowanego Planu
Inwestycyjnego obszaru w rejonie ul. Storynka w Bochni

Zawiadamiam o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu **Zintegrowanego Planu Inwestycyjnego obszaru w rejonie ul. Storynka w Bochni**, który jest sporządzany na podstawie uchwały nr XXV/259/26 Rady Miasta Bochnia z dnia 29 stycznia 2026 r. w sprawie wyrażenia zgody na przystąpienie do sporządzenia Zintegrowanego Planu Inwestycyjnego oraz uchwały nr XXVII/300/26 Rady Miasta Bochnia z dnia 26 marca 2026 r. zmieniającej uchwałę w sprawie uchwały nr XXV/259/26 Rady Miasta Bochnia z dnia 29 stycznia 2026 r. w sprawie wyrażenia zgody na przystąpienie do sporządzenia Zintegrowanego Planu Inwestycyjnego. Projekt planu ZPI podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, z zapewnieniem udziału społeczeństwa w jego opracowywaniu.

Projekt **Zintegrowanego Planu Inwestycyjnego obszaru w rejonie ul. Storynka w Bochni**, którego dotyczą konsultacje społeczne, ma postać elektroniczną oraz postać wydruku papierowego udostępnionego w Referacie Architektury i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta Bochnia (ul. Kazimierza Wielkiego 2, parter, pokój 04-05).

Projekt planu ZPI prezentowany jest wraz z uzasadnieniem, prognozą oddziaływania na środowisko, lecz brak **wniośków do planu**, o których mowa w art. 13 i ust. 3 pkt1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; zamieszczono wykaz wniośków instytucji i organów właściwych do uzgadniania i opiniowania projektu w terminach dla nich wyznaczonych.

Projekt Zintegrowanego Planu Inwestycyjnego obszaru w rejonie ul. Storynka w Bochni jest dostępny:

- w Biuletynie Informacji Publicznej, pod katalogiem ZINTEGROWANY PLAN INWESTYCJNY <https://bip.malopolska.pl/umbochnia,m,478026,zintegrowany-plan-inwestycyjny.html> od 27 lipca 2026 r.,
- na stronie internetowej Miasta, ZINTEGROWANY PLAN INWESTYCJNY <https://bochnia.eu/mieszkaniec/planowanie-przestrzenne/zintegrowany-plan-inwestycyjny/> – od 27 lipca 2026 r.,
- w Referacie Architektury i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta Bochnia – wersja papierowa (ul. Kazimierza Wielkiego 2, wejście od strony ul. Rzeźnickiej, parter, pokój 04-05) – w dni pracy urzędu od 27 lipca 2026 r. do 17 sierpnia 2026 r., (w godzinach pracy urzędu).

Konsultacje społeczne będą prowadzone **w terminie od 27 lipca 2026 r. do 17 sierpnia 2026 r.**, i obejmą:

- zbieranie uwag,
- spotkanie otwarte,

Uwagi mogą składać wszyscy zainteresowani.

Uwagi należy składać do Burmistrza Miasta Bochnia, **w terminie od 27 lipca 2026 r. do 17 sierpnia 2026 r.**, na formularzu pisma dotyczącego aktu planowania przestrzennego.

Formularz uwagi dotyczącej ZPI jest dostępny w postaci elektronicznej do pobrania ze strony <https://bip.malopolska.pl/umbochnia,m,478026,zintegrowany-plan-inwestycyjny.html>, a także w postaci papierowej w Referacie Architektury i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta Bochnia.

Składający uwagę jest zobowiązany podać swoje imię i nazwisko albo nazwę oraz adres zamieszkania albo siedziby oraz adres poczty elektronicznej, o ile taki posiada, a także wskazać czy jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości objętej uwagą.

oraz może podać dodatkowe dane do kontaktu takie jak adres do korespondencji lub numer telefonu.

Uwagi można składać w następujący sposób:

1. **w formie elektronicznej** poprzez uzupełnienie Formularza uwagi dotyczącej ZPI dostępnego tutaj: <https://bip.malopolska.pl/umbochnia,m,478026,zintegrowany-plan-inwestycyjny.html> i przesłanie:

- na adres email: umb@um.bochnia.pl lub

- na adres do doręczeń elektronicznych UMB – PURDE: AE:PL-38922-12792-hhddj-15 lub

- na adres skrytki domyślnej Urzędu Miasta Bochnia ePUAP: [/vd9t56g0bk/skrytka](https://ePUAP.gov.pl/ud/9t56g0bk/skrytka)

Wysyłając uwagę na adres email, na adres do doręczeń elektronicznych lub na adres skrytki domyślnej ePUAP, należy załączyć wypełniony formularz elektroniczny lub skan wypełnionego formularza papierowego.

2. w formie papierowej:

(składając uwagę w formie papierowej, należy wypełnić formularz papierowy lub wypełnić i wydrukować formularz elektroniczny)

- zostawić osobiście w siedzibie Urzędu Miasta Bochnia – Dziennik Podawczy UMB ul. Kazimierza Wielkiego 2, lub
- listownie na adres Referatu Architektury i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta Bochnia, 32-700 Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 2.

3. na spotkaniu otwartym:

- w formie papierowej na spotkaniu stacjonarnym 11 sierpnia 2026 r. (wtorek)

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag jest Burmistrz Miasta Bochnia.

Pamiętaj! Wystarczy złożyć uwagę w jeden sposób. Na przykład, jeśli złożysz uwagę papierową nie musisz składać jej na adres email. Rozpatrzenie uwag będzie umieszczone w zbiorczym wykazie. Wykaz będzie częścią **raportu z konsultacji**, który opublikujemy na dalszym etapie prac.

Spotkanie otwarte odbędzie się:

- **11 sierpnia 2026 r. (wtorek) o godz. 16:00 w Sali 100 Urzędu Miasta Bochnia**, ul. Kazimierza Wielkiego 2, Bochnia.

W czasie spotkania będzie możliwość wypowiadania się, zadawania pytań i zgłaszania uwag. Dyskusję poprzedzi prezentacja projektu planu ZPI Storynka.

Procedurę sporządzania planu ZPI Storynka prowadzi Referat Architektury i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta Bochnia, 32-700 Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 2 (tel. 14 6149131, 14 6149132).

Burmistrz Miasta Bochnia

Klauzula RODO

1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Miasto Bochnia, reprezentowane przez Burmistrza Miasta Bochnia z siedzibą pod adresem: ul. Kazimierza Wielkiego 2, 32-700 Bochnia, kontakt mailowy: umb@um.bochnia.pl kontakt za pomocą poczty tradycyjnej: Urząd Miasta Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 2, 32-700 Bochnia,
2. Z Inspektorem Ochrony Danych Osobowych można kontaktować się pod adresem e-mail: iod@um.bochnia.pl lub listownie na adres Administratora.
3. Pani/Pana dane osobowe przetwarzane będą w celu realizacji czynności o których mowa w art. 17 pkt 4, 9 i 12-14 oraz art. 17 pkt 1 i 11 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.) oraz zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. c RODO.
4. Odbiorcą Pana danych może być/ będzie projektant sporządzający projekt planu na podstawie stosownej umowy.
5. Pani/Pana dane osobowe nie będą przekazywane do państwa trzeciego ani organizacji międzynarodowej.
6. Pani/Pana dane osobowe będą przechowywane bezterminowo jako wartość archiwalna.
7. Posiada Pani/Pan prawo do żądania od administratora dostępu do swoich danych osobowych i ich sprostowania.
8. Ma Pani/Pan prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego, którym w Polsce jest: Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, adres siedziby: ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa, gdy uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy rozporządzenia wskazanego na wstępie.
9. Podanie przez Panią/Pana danych osobowych jest wymogiem ustawowym.
10. Decyzje podejmowane wobec Pani/ Pana i Pani/Pana danych osobowych nie będą podejmowane w sposób zautomatyzowany, w tym nie zastosujemy wobec nich profilowania.

W przypadku zebrania danych nie od osoby której dotyczą, przysługuje prawo informacji o źródle danych, jeśli nie wpływa to na ochronę praw i wolności osoby od której dane pozyskano.

Kraków/34444496

GN.2601.1.2026
GN.KW-000804/26

Opole, 20.07.2026 r.

Prezydent Miasta Opola

zawiadamia, że na tablicy ogłoszeń biurowca Urzędu Miasta Opola przy pl. Wolności 7-8, I piętro przy Wydziale Gospodarki Nieruchomościami podawane są do publicznej wiadomości na okres 21 dni wykazy nieruchomości przeznaczonych do zbycia lub oddania w użytkowanie, najem, dzierżawę lub użyczenie:

1. wykaz nieruchomości lokalowej przeznaczonej do sprzedaży w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy wraz ze sprzedażą ulamkowej części gruntu niezbędnego do racjonalnego korzystania z domu (**Opole, ul. Krakowska 30c/5**),
2. wykaz nieruchomości przeznaczonej do oddania w dzierżawę w drodze bezprzetargowej na okres do 3 lat (**ul. Jagiellonów, działka nr 568 część obręb Nowa Wieś Królewska**),
3. wykaz nieruchomości przeznaczonej do oddania w dzierżawę w drodze bezprzetargowej na okres do 1 roku (**ul. Ozimska, działka nr 546 część obręb Opole**).

Dodatkowo pełną informację o ww. wykazach nieruchomości można znaleźć na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej miasta Opola, w zakładce **ogłoszenia: <http://www.bip.um.opole.pl>**

Prezydent Miasta Opola zawiadamia również o wytożeniu spisów inwentaryzacyjnych z terenu miasta Opola, podległych komunalizacji z mocy prawa.

Opole/34444593

Prochowice, 23.07.2026 r.

OGŁOSZENIE BURMISTRZA MIASTA I GMINY PROCHOWICE
o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu miejscowego
planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentów obrębów Cichobórz,
Dąbie, Kawice oraz Szczedrzykowie, w gminie Prochowice

Na podstawie art. 17 pkt 11 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 538) oraz art. 6e ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 317) w związku z uchwałą nr Rady Miasta i Gminy Prochowice z dnia 24 czerwca 2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentów obrębów Cichobórz, Dąbie, Kawice oraz Szczedrzykowie, w gminie Prochowice informuję, że w dniach: **od 06.08.2026 r. do 08.10.2026 r.** odbędą się konsultacje społeczne do ww. projektu planu miejscowego, na podstawie którego mają być lokalizowane elektrownie wiatrowe.

W trakcie trwania konsultacji społecznych, można zapoznać się z projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, udostępnionymi na stronie BIP Urzędu Miasta i Gminy Prochowice pod adresem: <https://bip.prochowice.com/projekty-planow-miejscowych-konsultacje-spoeczne.html>, oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Prochowice, ul. Rynek 1, 59-230 Prochowice, w godzinach urzędowania.

W ramach konsultacji społecznych przewidziano trzy formy konsultacji, tj.: zbieranie uwag, spotkania otwarte oraz dyżur projektanta.

Uwagi do ww. projektu planu można składać w nieprzekraczalnym terminie do dnia **08.10.2026 r.** Uwagi należy składać na formularzu w formie papierowej w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Prochowice albo drogą pocztową na jego adres albo w formie elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej na adres: prochowice@prochowice.com lub adres e-doręczenia: AE:PL-48820-93101-BFIFE-21. Formularz dostępny jest do pobrania pod adresem <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/formularz-pisma-dotyczacego-aktu-planowania-przestrzennego>. Składający uwagę podaje swoje imię i nazwisko albo nazwę oraz adres zamieszkania albo siedziby oraz adres poczty elektronicznej, o ile taki posiada, a także wskazuje czy jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości objętej uwagą, oraz może podać dodatkowe dane do kontaktu takie jak adres do korespondencji lub numer telefonu.

Pierwsze spotkanie otwarte prowadzone w formie spotkania bezpośredniego odbędzie się w dniu **14.09.2026 r. o godz. 15.30** w Urzędzie Miasta i Gminy Prochowice ul. Rynek 1, 59-230 Prochowice, w pokoju nr 8.

Dyżur projektanta odbędzie się w dniu **14.09.2026 r.** o godzinie **16.30** w Urzędzie Miasta i Gminy Prochowice ul. Rynek 1, 59-230 Prochowice, w pokoju nr 8.

Osoby zainteresowane konsultacją w ramach dyżuru projektanta proszone są o zgłoszenie takiej chęci najpóźniej dzień przed terminem dyżuru. Chęć udziału w dyżurze można zgłaszać:

- drogą mailową na adres Urzędu Miasta i Gminy Prochowice, tj: prochowice@prochowice.com,
- telefonicznie pod numer 76 858 43 42 wew. 22, w godzinach pracy Urzędu,
- ustnie w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Prochowice, w pok. 12-13, w godzinach pracy Urzędu.

Drugie Spotkanie otwarte prowadzone za pomocą środków porozumiewania się na odległość odbędzie się w dniu **15.09.2026 r.** o godzinie **15.30**. Link do spotkania zostanie opublikowany najpóźniej w dniu spotkania pod adresem: <https://prochowice.com/konsultacje-spoeczne/>

Informuję, że zgodnie z art. 46 pkt 1 oraz art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na **środowisko** (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 670), w związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w miejscu i czasie przeprowadzanych konsultacji społecznych istnieje możliwość zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Prochowice, w godzinach urzędowania, na stronie BIP Urzędu Miasta i Gminy Prochowice, pod adresem <https://bip.prochowice.com/projekty-planow-miejscowych-konsultacje-spoeczne.html>

Zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 670), osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wnieść uwagi i wnioski do dokumentacji dot. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

- w formie pisemnej na adres Urzędu Miasta i Gminy Prochowice, Rynek 1, 59-230 Prochowice,
- ustnie do protokołu w Urzędzie Miasta i Gminy Prochowice, Rynek 1, 59-230 Prochowice, w pokoju nr 12-13 w godzinach urzędowania,
- za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres e-mail: prochowice@prochowice.com lub adres e-doręczenia: AE:PL-48820-93101-BFIFE-21.

Uwagi i wnioski w postępowaniu w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko należy złożyć w nieprzekraczalnym terminie **08.10.2026 r.**

Uwagi i wnioski złożone po upływie wyżej podanych terminów pozostaną bez rozpatrzenia.

Informuję, że organem właściwym do rozpatrzenia wniosków jest Burmistrz Miasta i Gminy Prochowice.

BURMISTRZ
Miasta i Gminy Prochowice
Alicja Sielicka

INFORMACJA O PRZETWARZANIU DANYCH OSOBOWYCH

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO) oraz art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130, ze zm.), informujemy że:

- Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest: Burmistrz Miasta i Gminy Prochowice, ul. Rynek 1, 59-230 Prochowice, tel. 76 858 43 42,
- W sprawach związanych z Pani/Pana danymi osobowymi proszę kontaktować się z Inspektorem Ochrony Danych (IOD): iodo@amt24.biz
- Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane w celu realizacji procedury sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- Podstawą przetwarzania danych osobowych jest art. 6 pkt.1 lit. c RODO – przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze oraz art. 17 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130, ze zm.).
- Odbiorcą lub kategorie odbiorców: Podmioty upoważnione na podstawie zawartych umów powierzenia oraz uprawnione na mocy obowiązujących przepisów prawa.
- Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do realizacji celu przetwarzania, oraz przez okres wynikający z przepisów w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych.
- Posiada Pani/Pan prawo do żądania od administratora dostępu do danych osobowych oraz prawo do ich sprostowania.
- Ma Pani/Pan prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego tj. Urzędu Ochrony Danych Osobowych ul. Stawki 2, 00-913 Warszawa.
- Pani/Pana dane osobowe nie będą poddawane zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym również profilowaniu.
- Pani/Pana dane osobowe nie będą przekazywane do państw trzecich.
- Podanie danych jest wymogiem ustawowym i jest niezbędne do realizacji celu przetwarzania.
- Konsekwencją niepodania danych będzie brak możliwości rozpatrzenia wniosku lub uwagi.
- W związku z przetwarzaniem przez Burmistrza Miasta i Gminy Prochowice danych osobowych, uzyskanych w toku sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Prochowice, prawo, o którym mowa w art. 15 ust. 1 lit. g rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.), przysługuje, jeżeli nie wpływa na ochronę praw i wolności osoby, od której dane te pozyskano.

Wrocław/34444460

Francja zalegalizowała eutanazję

Lekarz na każdym odcinku drogi

Dziś nie mam wątpliwości, że prawo do wspomaganej, bezbolesnej śmierci stoi obok prawa do rodzenia bez bólu, i do przerywania ciąży bez uciekania się do szydełka.

Surmiak-Domańska

15 lipca 2026 francuski parlament przyjął ustawę o „pomocy w umieraniu”, czyli zalegalizował eutanazję. Francja dołączyła do wąskiej wciąż grupy krajów, które przewidują taką możliwość w przypadku osób nieuleczalnie chorych. W Europie są to: Austria, Belgia, Holandia, Szwajcaria, Luksemburg, Hiszpania i Portugalia.

– To historyczny moment – powiedział Jonathan Denis, prezes Stowarzyszenia na rzecz Prawa do Godnej Śmierci (l'Association pour le Droit de Mourir dans la Dignité, ADMD) – Po przeszło pół wieku walki, wreszcie każdy pacjent będzie szanowany przez całą swoją podróż.

– Wielkość społeczeństwa nie polega na zadawaniu śmierci najsłabszym, ani na przyzwalaniu im na jej zadanie sobie, ale na towarzyszeniu im poprzez autentyczne braterstwo, do samego końca – odparł na to francuski episkopat.

18 lat temu, kiedy jechałam do Francji pisać o eutanazji, sama byłam rozdarta pomiędzy tymi dwiema postawami. Głośna była wówczas sprawa Laurence Tramois – lekarki, która pomogła umrzeć swojej pacjentce Paulette Druais konającej na raka trzustki. Możliwości ratowania życia zostały wyczerpane. Czekano na zgon. Rak zabijał jednak powoli i nie-milosiernie. Kobieta błagała o łaskę.

Po aresztowaniu Tramois dwa tysiące pracowników służby zdrowia opublikowało list w jej obronę. Oświadczyli w nim, że oni również pomogli umrzeć swoim pacjentom w podobnie krytycznej sytuacji. Postanowiłam z nimi porozmawiać.

Niestety, gdy dochodziło do spotkań, sygnatariusze wymigiwali się. Słyszałam, że ich podpis był tylko symbolicznym gestem, że chodziło o uruchomienie debaty, że na miejscu Tramois pewnie zrobili to samo co ona, ale nigdy się jeszcze w takiej sytuacji nie znaleźli. Trudno było się im dziwić, francuski kodeks karny sprawę eutanazji traktował serio. Nawet 30 lat pozbawienia wolności, tak jak za morderstwo.

Jeden z paryskich internistów zapytał mnie jednak wprost: chce pani moich wypowiedzi pod nazwiskiem czy anonimowo? Jak pod nazwiskiem – powiem tylko, że popieram eutanazję. Anonimowo opowiem pani, jak to robię. Człowiek ten pomógł odejść co najmniej kilkunastu osobom w fazie terminalnej. Zawsze po upewnieniu się, że ich stan jest nieodwracalny, zawsze po konsultacji z innym lekarzem, zawsze na wyraźne życzenie pacjenta, zawsze z daniem mu czasu na zmianę decyzji. Powiedział mi, że żałuje tylko jednego razu. Wtedy, gdy się zawahał, nie pomógł, a potem stracił do pacjenta dostęp. Zafundował mu dwa dodatkowe miesiące tortur.

Pewna psychiatrka opowiedziała mi z kolei, również anonimowo, makabryczną historię, kiedy w ogromnym stresie, wspólnie z kolegą lekarzem, spełniała prośbę swojego umierającego w cierpieniu ojca. Kolega przyniósł z kli-

• **Francuskie Zgromadzenie Narodowe podczas debaty nad ustawą o „pomocy w umieraniu”, 30 czerwca 2026 r.** FOT. REUTERS / ALICE SACCO

niki strzykawki, ale nie miał odwagi zabrać odpowiedniej substancji. Zastosowana w tajemnicy, bez odpowiedniego przygotowania i nadzoru metoda nie okazała się niestety bezbolesna.

Nie każda śmierć, nawet na budzącego największy strach raka trzustki, wiąże się z ekstremalnym cierpieniem. Bywa jednak, że „autentyczne braterstwo” nie wystarczy. Ludzie, tak łatwo oburzający się na słowo eutanazja, często nie mają wystarczającej wiedzy na jej temat. Nic dziwnego. Tak zwani obrońcy życia, którzy z lekkością epatują krwawymi fantazjami na temat cierpienia embrionu, dziwnie milkną, gdy przychodzi do zmierzenia się z realiami ludzkiej agonii. W ich narracji żadna dia-

W narracji obrońców życia żadna diagnoza nie jest ostateczna, a każdy ból może być skutecznie kojący przez obecność bliskich. Tak jednak nie jest

gnoza nie jest ostateczna, każde umieranie może być procesem pełnym spokoju, cierpliwego oczekiwania, a ból fizyczny skutecznie jest kojący przez obecność bliskich.

Przytoczę więc jak to wyglądało w przypadku pani Druais: niedrożny przewód pokarmowy zaczął gnić. Brzuch wzdął się, nabrzmiął kałem, który się nie przesunął. Chora wyrzuciła kał przez usta razem ze zgniłymi szczątkami jelit. Czuli się upokorzona, zwłaszcza widząc męża, który nie umiał ukryć zmęczenia tą sytuacją. Prosiła lekarkę: „Nie chcę być odrażająca, pomóż mi.”. Te słowa zostały odnotowane w jej karcie choroby.

Rok po tamtej wizycie w Paryżu sama stałam w Polsce nad łóżkiem czterdziestoletniego Krzysztofa Jackiewicza, pogrążonego od 25 lat w stanie wegetatywnym. Powikłanie po od-

ło mu mózg. Kiedy miał 16 lat, zemdlął. W szybkim czasie przestał chodzić, widzieć, mówić, przetykać, ruszać się. Nie przestał tylko czuć. Przez ćwierć wieku codziennie jęczał, zaciskał ręce, pocił się z bólu. Kilka razy dziennie miał ataki. Wtedy zrozumiałam, że ktoś, kto nie stał nad łóżkiem takiego człowieka razem z jego matką, powinien wstrzymać się od zabierania głosu na temat eutanazji.

Barbara Jackiewicz dwukrotnie prosiła sąd o zgodę na zakończenie cierpienia syna. Daremnie. Jednocześnie słyszała w szpitalu „dobre” rady: zabierz go do domu, przestań karmić. Po co wzywasz karetkę, gdy ma atak? Kiedyś nie odwiedzała go w ośrodku przez półtora roku. Nabawił się dwudziestu gnijących odleżyn. Nie chciała, żeby umierał w ten sposób. Znowu zabrała go do domu. Kiedy wysiadł jej kręgosłup na skutek podnoszenia syna, oddała go z powrotem, ale spędzała przy nim całe dnie, pielęgnując go, wypróżniając manualnie...

Z jednej strony chciała jego śmierci, z drugiej nie była w stanie zostawić go bez należytej opieki. Pamiętam okrutny artykuł w „Głosie Niedzielnym”, w którym autor pisał o tej jej niekonsekwencji protekcjonalnym tonem. Ubolewał nad ludzkim „pędem do uniknięcia cierpienia”.

Gdyby pani Barbara miała odwagę zabić syna samodzielnie, choćby wyrwając mu z ciała liczne rurki, państwo pewnie odetchnęłoby z ulgą. Pewnie nawet nie ukarałoby jej surowo. U nas za zabójstwo eutanatyczne grozi najwyżej pięć lat. Sąd może też zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Polskie prawo puszcza do nas oko: zabij sam, my spojrzymy na to przez palce, ale musisz to wziąć to na siebie, musisz stawić się przed sądem w worku pokutnym.

Dziś nie mam wątpliwości, że prawo do wspomaganej, bezbolesnej śmierci stoi obok prawa do rodzenia bez bólu, i do przerywania ciąży bez uciekania się do szydełka.

Członkowie francuskiego Stowarzyszenia ADMD stale noszą przy sobie legitymacje z informacją, że jeżeli w wy-

niku wypadku lub nagłego ataku nieuleczalnej choroby nie będą mogli wypowiedzieć swojej woli, zawczasu proszą o niepodtrzymywanie ich sztucznie przy życiu oraz o skuteczne uśmierzenie bólu, nawet jeśli miałyby to przyspieszyć i tak nieuniknioną śmierć. Legitymację podbija się co rok. Do tej pory jej posiadacze mogli mieć nadzieję, że pomoże ona lekarzowi w podjęciu decyzji, pomoże mu uniknąć kary. Teraz ta nadzieja będzie ograniczyć z pewnością.

W błąd wprowadza opinię publiczną Fundacja Pro – Prawo do życia, nazywając francuską ustawę „całkowitą” legalizacją eutanazji i sugerując, że „miliony sędziwych czy schorowanych Francuzów, którzy poświęcili lwią część swojego życia dla kraju, teraz mogą usłyszeć: »Już dziękujemy. Nie jesteście potrzebni. Generujecie koszty. Czas odejść na naszych warunkach«”.

To nieprawda. Francuzi ustalili ściśle procedury: choroba musi być w zaawansowanym lub terminalnym stadium i powodować stale cierpienie fizyczne lub psychiczne, odporne na leczenie lub będące nie do zniesienia. Pacjent musiałby swobodnie wyrazić swój zamiar podczas konsultacji z lekarzem, a ten miałby następnie 15 dni na rozpatrzenie wniosku. Po dwóch dniach namysłu pacjent musiałby samodzielnie przyjąć śmiertelnie substancję. Jeśli nie byłby w stanie tego zrobić, środek mógłby zostać podany przez lekarza lub pielęgniarza. W dniu planowanej śmierci pacjenta lekarz musiałby ponownie zweryfikować jego decyzję.

To bardzo zachowawcza ustawa w porównaniu z prawem belgijskim czy holenderskim. Nie zezwala na przykład na poddawanie eutanazji osób niepełnoletnich. Niezależnie od tego, jak bardzo cierpią. ●

Katarzyna Surmiak-Domańska

• **Teksty w dziale Opinie wyrażają poglądy autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska redakcji**

**Maja Staniszevska, Kuba Armata
Dawid Drózd, Piotr Guskowski**

„FIORD” reż. Cristian Mungiu

Nagrodzony Złotą Palmą w Cannes, „Fiord” w reżyserii Cristiana Mungiu będzie pokazany na rozpoczęcie tegorocznej edycji MFF Tauron Nowe Horyzonty we Wrocławiu.

To pierwszy anglojęzyczny film rumuńskiego reżysera, twórcy m.in. „4 miesiące, 3 tygodnie i 2 dni”, „Za wzgórzami”, „Egzaminu” czy „Prześwietenia”.

Akcja rozgrywa się w niewielkiej wiosce nad fiordem w Norwegii. W miejscu, do którego ze względów rodzinnych przeprowadza się rumuńsko-norweskie małżeństwo – Mihai (Sebastian Stan) i Lisbet (Renate Reinsve) – wraz z piątką dzieci.

Piękne krajobrazy, miłe sąsiedzkie wizyty, przyjęcie z otwartymi ramionami dzieci w szkole, życzliwość i szacunek w pracy dla Mihaia oraz Lisbet – wydaje się, że przeprowadzka i nowy start były dla rodziny strzałem w dziesiątkę. Tyle że na tej pięknie wypolerowanej powierzchni od samego początku zaczynają pojawiać się rysy.

Mungiu zestawia dwa światy. Konserwatywny, oparty na tradycyjnych wartościach oraz wierze, i progresywny – ultraliberalny, świecki, inkluzywny. Mechanizmem napędzającym film jest fakt, że reprezentanci obu tych porządków są tak bardzo okopani na swoich pozycjach, że trudno przypuszczać, by znaleźli jakąś płaszczyznę porozumienia.

Nawet jeśli „Fiord” nie ma siły rażenia filmu „4 miesiące, 3 tygodnie i 2 dni”, Mungiu pozostał tu sobą. A to w dzisiejszym kinie jest coraz cenniejszą wartością. ● **Kuba Armata**

„POWIEDZ MI, CO CZUJESZ” reż. Łukasz Ronduda

Love story w dobie kultury terapeutycznej. Łukasz Ronduda, specjalizujący się w realizowaniu filmów o współczesnych artystach, tym razem skupia się na postaci Patryka Różyckiego, twórcy niezwykle osobistych, autoanalitycznych obrazów. Jak zwykle u Rondudy, sztuka stanowi jednak jedynie punkt wyjścia do opowieści o czymś znacznie więcej.

Patryk (Jan Salasiński) jest zamkniętym w sobie młodym artystą, który niedawno przeniósł się ze wsi do Warszawy. Sztuka staje się jego sposobem komunikacji ze światem. W swoich rysunkach portretuje rzeczywistość, którą pozostawił za sobą. Kuratorzy nie dostrzegają jednak wartości w jego twórczości.

Wszystko zmienia się, gdy pozna je przebojową Marię (Izabella Dudziak) – performerkę realizującą projekt poświę-

MFF Tauron Nowe Horyzonty

ZACHWYCAJĄCE I PORUSZAJĄCE

Z bogatego programu 26. edycji festiwalu Tauron Nowe Horyzonty, wybraliśmy sześć bardzo dobrych i bardzo różnych filmów, które trzeba zobaczyć.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

34444749

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444685

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444500

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

OGŁOSZENIE

Przed Sądem Rejonowym Poznań Miasto i Wilda w Poznaniu – Wydział V Cywilny (Al. Marcinkowskiego 32, 61-745 Poznań, woj. wielkopolskie), toczy się postępowanie (sygnatura akt V Ns 460/25) z wniosku Banku Nowego SA w Poznaniu, o stwierdzenie nabycia spadku po Zenonie Marianie Janowskim, s. Mariana i Sabiny zd Narożna, zmarłym w dniu 8 listopada 2014 r., w Poznaniu, ostatnio stale zamieszkałym w Poznaniu, na os. Jagiellońskim 16 m38; Wzywa się wszystkich zainteresowanych, aby w terminie trzech miesięcy od ukazania się niniejszego ogłoszenia zgłosili i udowodnili swoje prawa do spadku, w przeciwnym bowiem razie, mogą zostać pominięci, jako spadkobiercy.

UNIWERSYTET
ZIELONOGÓRSKI

Ogłasza pisemny przetarg nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej położonej w obrębie 0009 Kalsk, gmina Sulechów, powiat zielonogórski.

1. Przedmiotem przetargu pisemnego nieograniczonego jest sprzedaż części nieruchomości gruntowej niezabudowanej, położonej w obrębie 0009 Kalsk, gmina Sulechów, powiat zielonogórski, województwo lubuskie o numerach ewidencyjnych 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 490, 491, 492 i 493 wraz z udziałem 1/12 w wewnętrznej drodze dojazdowej w każdej z ww. działek, oznaczonej numerem ewidencyjnym 488, o łącznej powierzchni działek 129 503 m², dla których sąd Rejonowy w Świebodzinie VII zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w Sulechowie prowadzi księgę wieczystą nr ZG25/00007418/8. Oferowana cena nie może być niższa niż: 6 621 800,00 zł netto (słownie: sześć milionów sześćset dwadzieścia jeden tysięcy osiemset złotych 00/100). Oferty można składać w siedzibie Uniwersytetu Zielonogórskiego przy ul. Licealnej 9 w Zielonej Górze w Kancelarii Ogólnej (pokój nr 010) do dnia 24.08.2026 r. do godz. 8.00.
2. Otwarcie ofert (część jawna przetargu) odbędzie się w dniu 26.08.2026 r. o godz. 12.00 w budynku przy ul. Licealnej 9 w Zielonej Górze w Sali Senatu (pom. 5, parter).
3. Przystępujący do przetargu zobowiązany jest wpłacić na konto Uniwersytetu Zielonogórskiego w Banku Millenium S.A. 96 1160 2202 0000 0002 2613 5079 wadium w wysokości 662 180,00 zł (słownie: sześćset sześćdziesiąt dwa tysiące sto osiemdziesiąt złotych 00/100). Wadium musi znaleźć się na wskazanym koncie najpóźniej w dniu 24.08.2026 r.

W celu zapoznania się ze stanem formalno-prawnym przedmiotu przetargu oraz w celu obejrzenia nieruchomości należy kontaktować się z osobą upoważnioną do kontaktów: Pani Marta Janik tel. 789-442-139. Pełny tekst dokumentacji przetargowej opublikowany jest na stronie internetowej Uniwersytetu Zielonogórskiego https://kanclerz.adm.uz.zgora.pl/ogloszenia/zakladka:Zbycie_nieruchomosci.

cony cierpieniu. Szybko okazuje się, że oboje na swój sposób noszą w sobie rany zadane przez rodziców. Rozpoczynają niebezpieczną grę – opowiadają sobie swoje traumy.

Ronduda (festiwal przygotował w tym roku retrospektywę jego filmów), bywa krytyczny wobec świata sztuki i kultury terapeutycznej, ale pozostaje pełen empatii wobec swoich bohaterów. To opowieść o trudnej sztuce mierzenia się z własnymi emocjami, a zarazem o próbie zrozumienia uczuć drugiego człowieka. ● **Dawid Dróżdż**

„RÓŻA” reż. Markus Schleiner

Tak naprawdę wystarczyłoby dwa słowa, żeby zachęcić do obejrzenia tego filmu. Jakie? Sandra Hüller.

Niemiecka aktorka ma fantastyczny rok – wysłała Ryana Goslinga w kosmos, z Thomasem Mannem przemierzała powojenne Niemcy, a teraz w czarno-białej, surowej opowieści z surowych czasów daje lekcję, że pragnienie wolności i niezależności nie jest współczesnym wynalazkiem.

Oto w XVII-wiecznych Niemczech w małej protestanckiej wiosce zamieszkaną przez ciężko pracujących, bogobojnych ludzi zjawia się żołnierz, który twierdzi, że jest spadkobiercą opuszczonego gospodarstwa. Miejscowi są nieufni, ale żołnierz ma dokumenty i jest zdecydowany, by podnieść zagrodę z ruin. Pracuje równie ciężko, jak oni, a gdy zabija nękającą wioskę niedźwiedź, w końcu zdobywa ich zaufanie. Do tego stopnia, że przywódca wioski oferuje mu swoją córkę, Suzannę, za żonę.

Jest tylko jeden problem. Żołnierz jest kobietą. Kobieta ukrywającą się w mundurze, który, choć niósł ze sobą ryzyko śmierci, na polu bitwy dawał też wolność i możliwość życia takim życiem, jakie samemu się sobie wybiera. Tyle że to nie są czasy wyborów. Zwłaszcza dla kobiet.

Czarno-biała, surowa „Róża” jest wciągającym i mrocznym socjologiczno-psychologiczno-etnograficznym doznaniem, którego Hüller jest dyrygentką. Nic dziwnego, że za swoją kreację dostała nagrodę na tegorocznym festiwalu w Berlinie. ● **Maja Staniszevska**

„Róża z Nevady”

„Krwawa Hrabina”

„Spiritus sanctus”

„RÓŻA Z NEVADY” reż. Mark Jenkin

Kuter „Rose of Nevada” zaginął 30 lat temu u kornwalijskiego wybrzeża, a wraz z nim jego załoga. Dlaczego więc teraz wraca do podupadłej rybackiej wioski, straszącej zabitymi deskami witrynami, pustymi ulicami i pordzewiałymi polerami na nabrzeżu? Jego właściciel nie zadaje takich pytań – jest kuter, będą ryby. Potrzebna jest tylko załoga.

Do pracy na kutrze zgłaszają się ojciec rodziny Nick, który potrzebuje pieniędzy na naprawę dachu i wagabunda Liam. Doświadczony szyper zabiera ich w morze, gdzie udaje im się złapać mnóstwo

ryb. Powrót do portu przynosi jednak szokującą niespodziankę. „Rose of Nevada” zabrała bowiem swoją załogę nie tylko na połów, ale także w podróż w przeszłość.

To wszystko filmowane jest kamerą z ręki na taśmie 16 mm, sprawiając wrażenie prywatnych zapisków, czyichś wspomnień. Faktury, kolory, dźwięki są tu bohaterami na równi z Nickiem i Liamem. Atmosfera dziwności narasta, każąc zadać sobie pytanie, czy oglądamy artystyczną wizję, czy „found footage”.

W rolach przypadkowych rybaków świetnie sprawdzają się George MacKay i Callum Turner, o którym ostatnio głośno było z powodu ślubu z piosenkarką Duą Lipą. W onirycznym filmie Jenkina Anglik przypomina, że jest naprawdę dobrym aktorem. A sam film każe się zastanowić, czym jest pamięć, poświęcenie, odpowiedzialność. ● **Maja Staniszevska**

„KRWAWA HRABINA” reż. Ulrike Ottinger

Isabelle Huppert i Conchita Wurst w wampirycznym filmie legendarnej reżyserki. Karpowa estetyka, zjawiska paranormalne, zabawa gatunkiem i czarny humor.

Historia Elżbiety Batory staje się dla Ulrike Ottinger punktem wyjścia dla autorskiej, zarówno pod względem stylu, jak i treści, reinterpretacji mitu wampirycznego. 83-letnia Ottinger to ikona niemieckiej awangardy filmowej. Reżyserka od kilku dekad konsekwentnie buduje swój oryginalny filmowy świat. Feministyczny, queerowy, ekstrawagantki, oparty na rozbuchanej stronie wizualnej, wypełnionej intensywnymi kolorami. W ostatnim czasie skoncentrowała się jednak głównie na twórczości dokumentalnej, a „Krwawa Hrabina” („The Blood Countess”) jest jej powrotem do fabuły po sześciu latach przerwy.

Posługując się barokową estetyką i absurdum, Ottinger uwspółcześnia tu historię Elżbiety Batory, a jej akcję umiejscawia w dzisiejszym Wiedniu.

Decyzja o powierzeniu głównej roli Isabelle Huppert ma swoją historię. Zapadła ponad dwie dekady temu. Huppert łączy tu zarazem despotyczność i fi-glarność. Na ekranie dobrze widać za-

bawę gestem, wypowiedzanymi kwestiami, świadomym przerysowaniem postaci i barokowym kostiumem.

Największe poruszenie i salwy śmiechu w trakcie seansu na Berlinale wywołało cameo zwyciężczyni 59. Konkursu Piosenki Eurowizji Conchity Wurst w otoczeniu neonów i sztucznej krwi, która wciela się w rolę mistrza ceremonii na balu wampirów i wykonuje swoją najbardziej znaną piosenkę „Rise Like a Phoenix”.

Film przypomina, że kino może być też czystą, w tym przypadku dość krwawą rozrywką, zrealizowaną w autorskim, niekonwencjonalnym stylu. ● **Kuba Armata**

„SPIRITUS SANCTUS” reż. Michał Toczek

Wcześniej opowiedział o statystyce specjalizującym się w graniu trupów i elektryku, który wprowadza się do mieszkania po Lechu Wałęsie. Teraz do galerii everymanów z twarzą Sebastiana Stan-kiewicza dołącza on: wąsаты Bogdan.

Od talerza zupy odciąga go informacja o wprowadzeniu prohibicji na czas papieskiej pielgrzymki. Wieczorem żona urządza 50. urodziny, goście zaproszeni, dlatego nasz bohater nie ma wyjścia: wsiada na motorynkę i rusza na poszukiwanie paru flaszek. Jest zdeterminowany, ale musiałby się chyba wydźwignąć cud, żeby jego misja zakończyła się sukcesem.

Reżyser Michał Toczek zamienia kolejną anegdotę w krótki metraż. Precyzyjnie prowadzi narrację, z nutą groteski odmalowuje realia lat 90., bawi się odniesieniami do filmów Skolimowskiego i Wajdy. Choć nie brak tu ironii, historia okazuje się głęboko ludzka. Pokazane w canneńskim konkursie „Spiritus sanctus” opowiada bowiem o rozbudzonej nadziei i potrzebie duchowego przeżycia.

Czyżby w trakcie wyprawy po wódkę pojawiła się szansa na dotknięcie sacrum? Bogdan jest gotów uwierzyć, że tak. My – dzięki Toczce i niemal pozabawionej słów kreacji Stankiewicza – również. Ale pamiętacie chyba, jak to z nadziejami w czasach transformacji było. ● **Piotr Guskowski**

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Kraj/34413999

JUTRO W „WYBORCZEJ”

Teksty dobre na lato

- O relacjach, które nas wzmacniają
- O szczęściu, którego nie warto odkładać
- O zmianach, które przychodzą w połowie życia

Quady w lasach i obcięte „uszy niedźwiedzia”

CIOSY W PRZYRODĘ

Prezydent USA Donald Trump i jego pomagierzy zadali ostatnio kilka ciosów amerykańskiej przyrodzie.

Aleksander Gurgul

Najpoważniejszym z nich jest zmiana sposobu stosowania ustawy o gatunkach zagrożonych (Endangered Species Act, ESA), która od 1973 r. stanowi fundament systemu ochrony przyrody w Stanach Zjednoczonych.

Spór dotyczy interpretacji słowa „szkodzić” (ang. harm). Administracja Trumpa chce je rozumieć niemal równie dosłownie jak Biblię. Jej zdaniem samo zniszczenie siedliska chronionego gatunku nie powinno być uznawane za naruszenie prawa, dopóki nie prowadzi do bezpośredniego zranienia lub zabicia zwierzęcia. Deweloper, firma wydobywcza czy inwestor budujący drogę, rurociąg albo elektrownię mieliby więc znacznie większą swobodę, nawet gdyby ich przedsięwzięcie pozbawiało zagrożony gatunek miejsca do życia.

Tyle że zwierzę nie musi zginąć pod kołami buldożera, aby inwestycja skazała je na zagładę.

Dotychczasowe prawo obejmowało ochroną nie tylko poszczególne zwierzęta, lecz także ich siedliska, jeżeli ich zniszczenie mogło doprowadzić do śmierci lub zranienia chronionych osobników. To logiczne: gatunek pozbawiony pożywienia, schronienia albo miejsc rozrodu ma niewielkie szanse na przetrwanie (np. dla ptaków siedliskiem są między innymi miejsca, w których mogą spokojnie zakładać gniazda i wyprowadzać lęgi).

Dlatego organizacje ekologiczne, w tym Center for Biological Diversity, Sierra Club i Conservation Law Foundation, pozwały administrację Trumpa, domagając się unieważnienia decyzji o wykreśleniu z przepisów definicji „szkody”, która obejmowała również niszczenie siedlisk chronionych gatunków.

Ruch trumpistów trochę przypomina to, co działo się przez lata w Bieszczadach – cięcia w lasach, w których żyją niedźwiedzie brunatne. Przyrodnicy od dawna alarmują, że zostawienie pojedynczych jodeł, w których w gawrach hibernują niedźwiedzie (albo pojedynczych wydzieli leśnych z jodłami), nie wystarczy. Bo to trochę tak, jakby zarządca bloku czy kamienicy wszedł komuś do mieszkania, wyrzucił z niego meble (a nawet krany i prysznic, bo w lasach często tak to wygląda, że po wycince drzew zmieniają się koryta potoków) i zostawił łóżko (albo meble w samej sypialni), twierdząc, że nadal może „zajmować lokal”.

Na tym rozwadnianie amerykańskiej ustawy o gatunkach zagrożonych się nie kończy. W ostatnich dniach administracja Trumpa ograniczyła także automatyczną ochronę części gatunków nią objętych. Dla laika zmia-

• Quady w Lesie Narodowym Manti-La Sal w górach Wasatch w stanie Utah

FOT. JON G. FULLER/ALAMY/BE&W

na ta może wydawać się kosmetyczna, ale jest istotna.

Dotyczy głównie gatunków sklasyfikowanych jako „zagrożone” (threatened), czyli takich, którym w przyszłości może zagrozić wyginiecie, ale ich sytuacja nie jest jeszcze krytyczna. Do tej pory były one często chronione na podobnych zasadach jak gatunki „zagrożone wyginieciem” (endangered), którym już teraz grozi wymarcie i które wymagają pilnej ochrony i działań wspierających.

Po zmianie przepisów gatunek „zagrożony” będzie musiał otrzymać indywidualne zasady ochrony, co – jak zauważają organizacje przyrodnicze – może znacznie spowolnić działania ratunkowe i ułatwić realizację części inwestycji kosztem przyrody. Zwolennicy tej zmiany twierdzą natomiast, że dotychczasowe przepisy były zbyt restrykcyjne i utrudniały rozwój gospodarczy.

Ale na tym nie koniec zagrożeń dla dziko żyjących zwierząt w USA. Są jeszcze te bezpośrednie.

W maju Służba ds. Ryb i Dzikiej Przyrody zaproponowała otwarcie 95 proc. ostoi dzikiej przyrody dla polowań i wędkarstwa. Katalog możliwości (polowań albo wędkowania) na konkretne gatunki rozszerzył się o 1450 pozycji w konkretnych miejscach: w 107 Narodowych Refugiach Przyrody (ang. National Wildlife Refuges) i czterech Krajowych Hodowlach Ryb (ang. National Hatcheries – to wylęgarnie służące m.in. zarybianiu rzek w USA).

PRZYPODOBAĆ SIĘ QUADZIARZOM

Kolejny ważny zestaw działań, które wykonała administracja w Białym Domu, a które wywołały lawinę krytyki ze strony przyrodników, dotyczy off-roadu. W maju trumpiści postanowili zmienić dwa przepisy z lat 70. (jeden z czasów prezydenta Richarda Nixona, a drugi Jimmy’ego Cartera) tak, by ułatwić pojazdom off-roadowym wjazd na tereny publiczne.

Rozporządzenia te obejmowały różnego rodzaju pojazdy przeznaczone do jazdy po nieutwardzonych nawierzchniach, m.in. qua-

dy, crossy czy skutery śnieżne (pamiętajmy, że USA sięgają od subtropikalnych mokradeł na Florydzie po arktyczną tundrę na Alasce).

Trumpiści uważają, że dziś nowe technologie pozwalają śledzić ruchy tych pojazdów w zasadzie wszędzie, więc przestarzałe przepisy należy wyrzucić do kosza.

Po ogłoszeniu przez Białe Dobre zmiany w regulacjach przyrodnicy załamali ręce. Ich zdaniem może to otworzyć drogę do wjazdu quadów do parków narodowych i innych chronionych obszarów federalnych (Republika w Kongresie zresztą tego nie kryją – wskazują, że może to zwiększyć dostępność dzikiej przyrody dla osób z niepełnosprawnościami, sic!). Hałas przeplaszający ptaki z lęgów, strumienie zatrute wyciekami oleju i benzyny, erozja gleby, czy smród spalin na terenach rekreacyjnych – to tylko czubek listy zagrożeń, jakie się z tym wiążą.

To powód do niepokoju także u nas. Uciążliwość quadów demolujących ciszę w polskich górach jest tematem dyskutowanym od dłuższego czasu. Z kolei na wybrzeżu Bałtyku zmorą stały się w ostatnich latach skutery wodne, m.in. w Wolińskim Parku Narodowym.

Trumpiści chcą iść za ciosem. Jak na początku czerwca napisał „The New York Times”, tereny dla off-roadu będą musieli udostępnić także leśnicy z amerykańskiej służby leśnej. Tak przynajmniej wynika z notatki, która krąży w federalnym Departamencie Rolnictwa (podlegają mu lasy w USA). Trumpiści tłumaczą to chęcią umożliwienia ludziom szerszego korzystania z lasów w celach rekreacyjnych.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że Lasy Państwowe za czasów ludzi Zbigniewa Ziobry flirtowały właśnie ze środowiskiem off-roadowym.

**Jeśli w Polsce znów do władzy
dojdzie skrajna prawica,
pójdzie w ślady Trumpa**

POMNIKI NARODOWE

Wreszcie ostatnim ciosem, jaki trumpiści w ostatnich dniach zadali przyrodzie w USA, było symboliczne obcięcie rezerwatów w stanie Utah. Chodzi o Bears Ears oraz Grand Staircase-Escalante – dwa rozległe obszary chronione, ważne dla rdzennych społeczności, zamieszkujących tę część USA.

Mają one status „National Monument”, czyli pomników narodowych. W praktyce jest to forma ochrony, którą powołuje do życia prezydent USA (może ona dotyczyć nie tylko przyrody, ale też miejsc ważnych z punktu widzenia kultury amerykańskiej czy historii USA, np. bitew etc.). Żeby powstał park narodowy, musi zgodzić się Kongres, dlatego prezydenci tacy jak Bill Clinton, Barack Obama, czy Joe Biden tworzyli rezerваты. Obama tworzył ich tak dużo, że ochrona przyrody stała się jedną z najważniejszych części jego dziedzictwa.

„Uszy niedźwiedzia” (ang. Bears Ears) do życia powołał Obama, natomiast Grand Staircase-Escalante – Clinton.

To nie pierwszy raz, gdy Trump pomniejsza te rezerваты. Zrobił to już w czasie swojej pierwszej kadencji – obciął je odpowiednio o 83 proc. i 47 proc. Sprawa trafiła do sądu, ale kiedy prezydentem został Biden, odwrócił decyzję Trumpa – pozostały przy poprzednich granicach. Zresztą Biden powołał do życia kilka innych rezerwatów. Obecnie Trump ponownie okroił te rezerваты w Utah, i to aż o około 90 proc. ich powierzchni.

POLSKA PÓJDZIE W ŚLADY?

W Polsce po zmianie władzy jesienią 2023 r. powstało około 185 nowych rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni około 16 tys. hektarów (tylko rezerwat Bliżynskie Lasy Naturalne ma powierzchnię 2,9 tys. ha). Przypomnijmy, że Lasy Państwowe ścinają drzewa na deski w lasach o powierzchni około 7,3 miliona hektarów. – Powstałe ostatnio rezerваты to w zasadzie ostatnie miejsca w Polsce, które „przetrawiały zrównoważoną gospodarkę leśną” – mówił „Wyborczej” Paweł Pawlaczyk. Kropelka w morzu tego, co należałoby w Polsce chronić.

U nas także rezerваты są pewną protezą ochrony, bo żeby powstał park narodowy, muszą zgodzić się samorządy na wszystkich szczeblach, a pod ustawą na koniec musi podpisać się prezydent RP. Karol Nawrocki nie stety park narodowy Doliny Dolnej Odry zawetował. To wskazuje, jak będzie postępował w przypadku kolejnych proponowanych parków. Dlatego – mimo presji leśników i branży drzewnej – powstają rezerваты.

Ale politycy polskiej prawicy nie śpią. Także ci w samorządach, którzy niedawno chcieli wprowadzić ustawowe weto, blokujące wprowadzanie nowych rezerwatów. To, co dziś robią Trump i jego ludzie, może być dla nich inspiracją na przyszłość. Jeśli dojdą do władzy. Najgorszy scenariusz dla polskich lasów i przyrody? Przedstawił go Sławomir Mentzen w rozmowie z Wojciechem Cejrowskim. Powiedział: – Lasy powinny być prywatne, a nie państwowe (...). Kiedyś tak było i lasy prywatne miały się znacznie lepiej niż państwowe.

Stąd się też bierze moja największa obawa z tym związana: Jeśli w Polsce znów do władzy dojdzie skrajna prawica, pójdzie w ślady Trumpa. ●

Starożytny Egipt

Sprawne łuczniczki

Jeśli myśleliście, że kobiety z egipskiej królewskiej elity całymi dniami leżały w pałacach i pachniały, byliście w błędzie. Kobiety z wyższych sfer były silne i wysportowane.

Joanna Bujakiewicz

Do takiego wniosku doszli badacze, którzy po ponad stu latach ponownie przyjrzeni się szczątkom kobiet pochowanych w królewskiej nekropolii Dahszur, na południe od Kairu. Należały one do najwyższych kręgów egipskiej elity. Niektóre były związane z rodziną faraona Amemnhata II, jednego z władców XII dynastii, który panował w Egipcie około 4 tys. lat temu.

Grobowce odkryto pod koniec XIX w., ale dotąd egiptolodzy nie poświęcali szczególnej uwagi zachowanym kościom. Bardziej interesowało ich bogate wyposażenie grobowe: biżuteria, ozdoby oraz przedmioty rytualne i symboliczne.

Za element symboliczny, podkreślający status pochowanych kobiet, uznawano także znaną w komorach grobowych broń, m.in. łuki, strzały i sztylety.

Nowe badania zachowanych szczątków sugerują jednak, że taka interpretacja nie była do końca słuszną. Broń mogła być czymś więcej niż tylko grobowym rekwizytem. Łuki i sztylety mogły mieć w życiu wysoko urodzonych Egipcjanek praktyczne zastosowanie. Przynajmniej część księżniczek prawdopodobnie ćwiczyła za życia umiejętności, które archeologia długo kojarzyła przede wszystkim z mężczyznami, np. strzelanie z łuku. Nie znaczy to jeszcze, że brały udział w walkach. Ich kości pokazują jednak, że życie egipskiej elity mogło wymagać więcej siły i sprawności, niż dotąd zakładano.

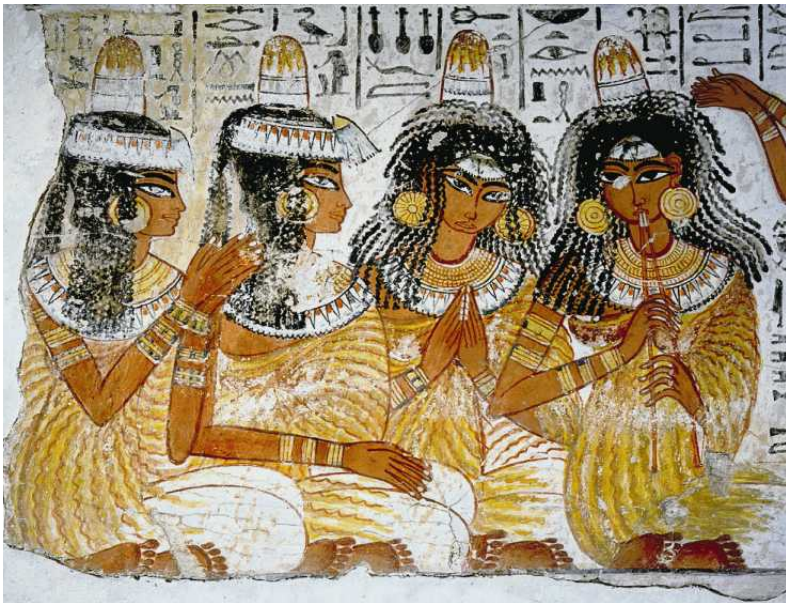
DETEKTYWISTYCZNA PRACA

Badacze z Egiptu i Wielkiej Brytanii poddali analizie osteologicznej i badaniom rentgenowskim zachowane szczątki sześciu osób z królewskich pochówków w Dahszur. Choć tkanki miękkie uległy rozpadowi, część kości zachowała się na tyle dobrze, że można było określić wiek, płęć i wzrost pochowanych osób, a także rozpoznać ślady chorób i urazów. Dzięki nowoczesnym metodom obrazowania udało się częściowo odtworzyć historię oraz styl życia pochowanych kobiet.

Wyniki swoich ustaleń naukowcy opisali w artykule opublikowanym w czasopiśmie „Frontiers in Environmental Archaeology”.

Okazało się, że księżniczki z Dahszur nie pasują do obrazu kobiet zamkniętych wyłącznie w świecie pałacu, ceremonii i luksusu.

W ich szkieletach widoczne były oznaki wieloletnich przeciążeń. Charakter tych zmian wskazywał na regularne aktywności wymagające

• Ok. 1390 r. p.n.e. Dra Abu el Naga, Zachodnie Teby. Fragment sceny bankietowej z grobowca Nebamuna

FOT. WERNER FORMAN/UNIVERSAL IMAGES GROUP/GETTY IMAGES

jące siły, precyzji i kontroli ruchów. To coś więcej niż okazjonalne trzymanie broni podczas rytuału.

Dr Zeinab Hashesh, bioarcheolożka i główna autorka badania, uważa, że zmiany te mają związek ze stylem życia kobiet. – Członkowie rodziny królewskiej, szczególnie kobiety, brali aktywny udział w wymagających fizycznie zajęciach, takich jak łucznictwo i polowanie. Potwierdza to budowa ich kości, które rozwinęły się tak, by wytrzymać intensywną pracę mięśni – tłumaczy.

KOŚCI MOGŁY „PAMIĘTAĆ”

Zmiany w dłoniach, przedramionach i barkach wskazują na powtarzalne ruchy związane z intensywną pracą mięśni. Kości mogły „pamiętać” ruchy łuczniczek: napinanie cięciwy, stabilizowanie łuku i kontrolowanie dłoni w chwili wypuszczenia strzały.

Najwięcej śladów świadczących o intensywnych treningach zachowało się u pochowanej ze strzałami księżniczki Noub-Hotep. Badacze zwrócili uwagę na wygięcie jednej z kości prawej dłoni, które mogło być skutkiem nie choroby, lecz długotrwałego wysiłku. Na kościach dłoni i przedramion zachowały się z kolei ślady silnie rozwiniętych przyczepów mięśni odpowiedzialnych za chwyt oraz precyzyjne ruchy palców.

Kości zdradzały też coś jeszcze: prawa strona ciała pracowała mocniej niż lewa. Taka asymetria może występować u osób regularnie strzelających z łuku. Również w obręczy barkowej badacze dostrzegli oznaki długotrwałego obciążenia. To część ciała, która podczas napinania cięciwy i utrzymywania łuku pracuje szczególnie intensywnie. U Noub-Hotep zauważono także zmiany na kościach piszczelowych, które mogą wskazywać na częste klękanie lub kucanie. Są to pozycje

przyjmowane podczas niektórych ćwiczeń łuczniczych.

Nie wszystkie zmiany w szkielecie można było jednak wyjaśnić treningiem łuczniczym. Pochowana z ozdobnym sztyletem księżniczka Ita, która zmarła w wieku 28-34 lat, miała silnie rozwinięte przyczepy mięśni górnej części ciała. Badacze łączą te zmiany raczej z regularnym używaniem broni do walki wręcz, takiej jak buława (krótka broń zakończona ciężką głowicą, służąca do zadawania silnych ciosów) lub sztylet. Zestawienie tych dowodów sugeruje, że broń w grobach księżniczek nie musiała być jedynie symbolem władzy. Mogła odzwierciedlać rzeczywiste umiejętności i doświadczenia tych kobiet.

STATUS A CHOROBY

Badania szczątków z Dahszur pokazują również, że wysoki status nie oznaczał ciała wolnego od chorób, urazów i bólu. Analizy szkieletów ujawniły nie tylko ślady aktywności fizycznej, lecz także problemy zdrowotne, z jakimi mierzyły się nawet członkinie rodziny królewskiej.

U księżniczki Khenmet badacze zdiagnozowali osteopenię, czyli obniżoną gęstość kości. Mogła ona mieć związek z czynnikami hormonalnymi lub zaburzeniami metabolicznymi. U kilku innych osób wykryto także ślady infekcji i niedoborów żywieniowych.

Szkielet księżniczki Itaweret nosił ślady licznych urazów, w tym złamań żeber i kości stóp, które mogły być skutkiem uderzenia albo upadku z wysokości. Co ciekawe, obrażenia te nie były świeże w chwili śmierci.

Urazy zdążyły się zagoić, co wiele mówi o opiece, jaką księżniczka mogła otrzymać. – To, że obrażenia dobrze się zagoiły, sugeruje, iż miała dostęp do zaawansowanej jak na swoje czasy opieki medycznej – uważa bioarcheolożka dr Hashesh. ●

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444718

Z głębokim bólem zawiadamiamy, że dnia 18 lipca 2026 roku, w dniu swoich urodzin, odeszła do Pana

Ewa Bednarkiewicz

działaczka społeczna i katolicka,
Prezes Towarzystwa Przyjaciół Fundacji Jana Pawła II,
Członek Rady Administracyjnej Watykańskiej Fundacji Jana Pawła II.

Za wybitne zasługi w działalności społecznej i charytatywnej na rzecz osób potrzebujących pomocy oraz za pielęgnowanie i krzewienie myśli i nauczania św. Jana Pawła II została odznaczona Wielkim Orderem Świętego Sylwestra oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Swoje życie poświęciła służbie innym.

Msza Święta żałobna zostanie odprawiona w poniedziałek, 27 lipca 2026 roku, o godz. 12.00 w kościele św. Marcina przy ul. Piwnej w Warszawie.

Czuwanie modlitewne rozpocznie się o godz. 11.00.

Uroczystości pogrzebowe na Cmentarzu Powązkowskim (Stare Powązki - brama Pięciu Poległych) rozpoczną się o godz. 14.00.

Pograżeni w ból
Mateusz, Ania i cała rodzina

Uprzejmię prosimy zamiast kwiatów o wsparcie stypendystów Fundacji Jana Pawła II. Datki na ten cel będą zbierane podczas pogrzebu.

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444755

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci

wieloletniej Członkini Rady Nadzorczej

Mirostawy Romanowskiej

Rodzinie oraz wszystkim Bliskim

składamy najszczerze wyrazy głębokiego współczucia.

W imieniu Zarządu, Rady Nadzorczej oraz pracowników spółki Srebrna

OGŁOSZENIE PŁATNE

34444899

Dziel się wspomnieniami o bliskich
Wejdź na serwis odeszli.pl

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444694

WYCIĄG

Burmistrz Gminy i Miasta Janikowo

ogłasza II przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowych w Janikowie, który odbędzie się w dniu 1 października 2026 r.

w siedzibie Urzędu Miejskiego w Janikowie ul. Przemysłowa 6 sala konferencyjna 119 - I piętro

Godzina	Numer działki	Pow. w ha	Cena wywoławcza netto	Wadium
12:00	11/5	0.3592	323.280,00 zł	16.164,00 zł
12:30	290/59 i 11/7	0.4794	431.460,00 zł	21.573,00 zł
13:00	290/60	0.5313	478.170,00 zł	23.909,00 zł
13:30	11/4 i 290/57	0.4694	422.460,00 zł	21.123,00 zł

I przetarg odbył się w dniu 9 lipca 2026 r.

Dla w/w działek prowadzona jest w V Wydziale Sądu Rejonowego w Inowrocławiu księga wieczysta BV11/00043076/0.

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego działki przeznaczone pod usługi lub rzemiosło o charakterze nieuciążliwym oznaczone symbolem A 38 b, U na podstawie Uchwały Nr XIII-98/95 Rady Miejskiej w Janikowie z dnia 29 grudnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 03 kwietnia 1996 r. Nr 7 poz. 36).

W przetargu mogą uczestniczyć osoby fizyczne i prawne, jeżeli do dnia 25 września 2026 r. wpłacą wadium w pieniądzu w podanej wyżej wysokości na rachunek Urzędu Miejskiego w Janikowie – Piastowski Bank Spółdzielczy w Janikowie konto nr 32 8185 0006 0000 0185 2000 0007.

Za datę wpłacenia wadium uważa się datę wpływu środków pieniężnych na rachunek Urzędu Miejskiego. Do ceny sprzedaży zostanie doliczony podatek VAT zgodnie ze stawką obowiązującą w dniu sprzedaży (Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 775 ze zm.). Cena nieruchomości osiągnięta w przetargu podlega zapłacie jednorazowo przed zawarciem umowy notarialnej (pomniejszona o wpłacone wadium).

Burmistrz Gminy i Miasta Janikowo zastrzega sobie prawo unieważnienia lub odwołania przetargu podając przyczynę.

Bliższe informacje: Urząd Miejski w Janikowie – pok. 104 – tel. 52 3514418.

Ogłoszenie o przetargu umieszczono na stronie BIP Gminy Janikowo www.bip.janikowo.bipgmina.pl w zakładce nieruchomości – > przetargi, stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Janikowie oraz wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Janikowie.

Dąbrowa Górnicza

Centrum dostanie nowe życie

W nowym centrum Dąbrowy Górniczej zobaczymy m.in. instalacje artystyczne, murale, mozaiki i opowieści graficzne.

Wojciech Todur

Fabryka Pełna Życia rozstrzygnęła przetarg na realizację jednego z najbardziej złożonych elementów inwestycji związanej z budową nowego centrum Dąbrowy Górniczej. Wybrano wykonawcę, który będzie odpowiedzialny za zaprojektowanie i wykonanie aranżacji wnętrz oraz przestrzeni publicznych, wyposażenie części nowych obiektów, stworzenie systemu identyfikacji wizualnej, a także przygotowanie projektu otwartego muzeum przemysłowego dziedzictwa Zagłębia Dąbrowskiego.

Opowieść o historii regionu

Najkorzystniejszą ofertę złożyło konsorcjum firm Adventure Multimedialne Muzea oraz Deko-BAU Sp. z o.o. Wpłynęły trzy oferty, a wybrana propozycja uzyskała najwyższą ocenę merytoryczną, będąc jednocześnie najkorzystniejszą cenowo. Wartość umowy wynosi ponad 7,7 mln zł, a na zdecydowaną większość prac objętych zamówieniem Fabryka Pełna Życia pozyskała 85-procentowe dofinansowanie z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Choć na terenie dawnej fabryki obrabiarek Defum prowadzone są prace budowlane, przed inwestycją rozpoczyna się kolejny etap – ten, który nada nowemu centrum jego ostateczny charakter. Tym razem nie chodzi już o konstrukcję budynków czy instalacje techniczne, ale o wszystkie

• Jedna z koncepcji zmian i aranżacji na terenie Fabryki Pełnej Życia w Dąbrowie Górniczej FOT. RYS. FABRYKA PEŁNA ŻYCIA

elementy, z których mieszkańcy będą korzystać na co dzień: wyposażenie wnętrz, system informacji, multimedia, rozwiązania cyfrowe, oznakowanie oraz przestrzenie opowiadające historię miejsca i regionu.

Zakres zamówienia obejmuje m.in. kompleksową aranżację wnętrz nowych budynków, wyposażenie przestrzeni publicznych i obiektów, wykonanie systemu identyfikacji wizualnej oraz oznakowania dla odwiedzających, elementy małej architektury, instalacje artystyczne, murale, mozaiki i opowieści graficzne, ekspozycje multimedialne, stanowiska interaktywne, aplikację mobilną oraz rozwiązania zwiększające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami. W ramach zadania przeprowadzona zostanie również renowacja historycznych ekspozycji oraz projekt otwartego muzeum

przemysłowego dziedzictwa Zagłębia Dąbrowskiego.

Dąbrowa Górnicza zyska rynek

Projekt zakłada stworzenie przestrzeni, która będzie łączyła nowoczesne funkcje społeczne, kulturalne i edukacyjne z przemysłowym dziedzictwem Dąbrowy Górniczej oraz całego Zagłębia Dąbrowskiego.

Historia dawnej fabryki obrabiarek Defum będzie obecna nie tylko w formie ekspozycji muzealnych, ale również w architekturze wnętrz, systemie informacji, elementach wyposażenia oraz rozwiązaniach multimedialnych, które staną się integralną częścią codziennego funkcjonowania nowego centrum.

Rewitalizacja obejmie przestrzeń o łącznej powierzchni ponad 1700 metrów kwadratowych. Hala „Tworzeń”

Projekt zakłada stworzenie przestrzeni, która będzie łączyła nowoczesne funkcje społeczne, kulturalne i edukacyjne z przemysłowym dziedzictwem Dąbrowy Górniczej oraz całego Zagłębia Dąbrowskiego

zostanie przebudowana, z zachowaniem swojego industrialnego charakteru, a jej bryła ma zostać wtopiona w zieleni. Obok niej ma powstać miejski rynek.

Koncerty, usługi, handel

Fabryczny budynek będzie wielofunkcyjną halą konferencyjno-targowo-koncertową. Zostanie przykryta zielonym dachem, a za pomocą szklanych wrót połączona z nowym rynkiem. Latem będą tu organizowane koncerty i wydarzenia targowe. Będzie tu można ustawić równocześnie nawet dwie sceny i widownię z 224 miejscami siedzącymi i ponad 500 stojącymi. W hali znajdują się też m.in. sale do ćwiczeń teatralnych, muzycznych, Centrum Senioralne i Integracji Międzypokoleniowej oraz Centrum Aktywności Obywatelskiej.

W ramach dotacji planowane jest również odnowienie zabytkowych maszyn i lamp przemysłowych, montaż paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła. – Hala będzie nazywać się „Tworzeń”, podobnie jak wszystkie pofabryczne budynki będzie nosiła nazwę jednej z dąbrowskich dzielnic. W ramach zeszłorocznego dofinansowania zostanie też w dużej mierze odnowiona przestrzeń między budynkami. Pojawi się nowa infrastruktura, zieleń, oczka wodne – mówi Wojciech Czyżewski, prezes Fabryki Pełnej Życia.

W dawnej hali montażowej nazywanej „Żąbkowice” pojawią się punkty gastronomiczne. Kolejna dawna hala montażowa o nazwie „Reden” zostanie przekształcona w pasaż z usługami i handlem oraz częścią ekspozycyjną. – Będziemy chcieli przybliżyć tam historię Dąbrowy Górniczej, Zagłębia, ale również, za pomocą postaci hrabiego Redena, współzależność Zagłębia Dąbrowskiego i Górnego Śląska – dodaje Czyżewski.

Trzecim budynkiem, który zostanie zmieniony, jest dawna kotłownia, w której również zostaną ulokowane funkcje handlowo-usługowe. ●

Sprawa pijanego kierowcy z A1 zwolnionego do domu

Stanowisko traci zastępcę szefa prokuratury

Prokuratura Okręgowa w Częstochowie przejmie z Lublińca postępowanie w sprawie pijanego 37-latkę z dwoma sądowymi zakazami jazdy, który został zatrzymany przez innych kierowców na autostradzie A1. Na polecenie lublinieckiej prokuratury mógł wrócić do domu.

Prokurator generalny Waldemar Żurek polecił prokuratorowi krajowemu Dariuszowi Kornelukowi podjęcie natychmiastowych działań w związku z decyzją „o odstąpieniu od osobistej realizacji czynności procesowych oraz o odstąpieniu od zastosowania środków zapobiegawczych wobec osoby zatrzymanej 18 lipca 2026 r. na autostradzie A1”.

Jak informowaliśmy, tego dnia autostradą z Katowic do Częstochowy jechali dziennikarze stacji TVN24. Po godz. 19, kilka kilometrów przed MOP Woźniki (powiat lubliniecki), zobaczyli przed sobą nietypowo ja-

• Obywatelskie zatrzymanie pijanego kierowcy na A1 FOT. MAT. PRASOWE

dące Audi. Zjeżdżało ze swojego pasa na prawo i lewo, niemal ocierając się o bariery ochronne. W pewnym momencie uderzyło bokiem w ciężarówkę. Kiedy po kolizji Audi się zatrzymało, inni kierowcy uniemożliwili mu dalszą jazdę.

Okazało się, że 37-letni sprawca kolizji miał w wydychanym powietrzu 2,7 promila alkoholu. To nie wszyst-

ko – miał też dwa czynne sądowe zakazy prowadzenia pojazdów. Został przewieziony na komisariat w Woźnikach koło Lublińca.

Do dyżurującej prokurator z Prokuratury Rejonowej w Lublińcu zadzwonił oficer dyżurny tamtejszej komendy policji, informując o zatrzymaniu pijanego kierowcy z czynnymi zakazami kierowania pojazdami mechanicznymi. Osoby będącej pod wpływem alkoholu nie można ani przesłuchiwać, ani stawiać jej zarzutów. W tej sytuacji prokurator nakazała zwolnić pijanego 37-latkę.

Po mieszkańca powiatu pabianickiego w województwie łódzkim przyjechał znajomy i jeszcze w sobotę późnym wieczorem odjechał do domu. 37-latek dopiero w poniedziałek został wezwany przez lubliniecką policję na przesłuchanie. Termin wyznaczono na 25 lipca.

Jak ustaliliśmy, prokurator, która poleciła zwolnić pijanego kierowcę,

w lublinieckiej prokuraturze pracuje stosunkowo niedługo, wcześniej była prokuratorem wojskowym.

Po publikacjach „Wyborczej” i relacjach TVN24 w miniony wtorek zareagował prokurator generalny Waldemar Żurek.

„Realizując polecenie Prokuratora Generalnego, Prokurator Krajowy Dariusz Korneluk podjął niezwłoczne działania nadzorcze. W ich efekcie zostanie podjęta decyzja o odwołaniu zastępcy Prokuratora Rejonowego w Lublińcu, do którego obowiązków należało sprawowanie nadzoru nad czynnościami prokuratorów pełniących dyżury zdarzeniowe w tej jednostce prokuratury. Jednocześnie postępowanie zostanie przekazane do dalszego prowadzenia przez Prokuraturę Okręgową w Częstochowie” – przekazała Anna Adamiak, rzeczniczka Prokuratora Generalnego.

Niezależnie od tych działań, Prokurator Okręgowa w Częstoch-

wie już w poniedziałek zarządziła wszczęcie postępowania służbowego, którego celem jest ocena prawidłowości decyzji wydanej przez prokuratora z Lublińca. Postępowanie obejmie ocenę sposobu realizacji obowiązków służbowych oraz standardów działania. Na razie najsurowsze konsekwencje poniósł Krzysztof Drożdżiak, od 2024 r. zastępca prokuratora rejonowego w Lublińcu, jeden z najstarszych stażem lublinieckich śledczych.

– Postępowanie wobec zatrzymanego na A1 pijanego kierowcy będzie monitorowane w celu zapewnienia jego rzetelnego i sprawnego przebiegu zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz standardami prowadzenia tego rodzaju spraw określonymi w wytycznych prokuratora generalnego Waldemara Żurka w sprawie tzw. piratów drogowych – dodaje Anna Adamiak. ●

Marek Mamont

Ma być zdrowiej, ale słychać: „Jedzenie wylądowało w kubłach”

Kuchenne rewolucje w szkołach

„Soja i karaluchy z dodatkiem jarmużu, a na deser ciasto z fasoli. Dzieci już nie mogą się doczekać” – napisała matka ucznia, komentując zmiany, które od września wejdą do stołówek szkół i przedszkoli. Dlaczego trudno uwierzyć, że zdrowe jedzenie będzie dzieciom smakować?

Olga Szpunar

Dla wegetarian od poniedziałku do piątku obiad bez mięsa. Dla mięsożerców raz w tygodniu potrawa z nasion i roślin strączkowych, co najmniej dwie zupy na wywarach warzywnych, ryba raz w tygodniu, mięso i potrawy smażone maksymalnie dwa razy w tygodniu. Od września tak ma wyglądać tygodniowy jadłospis we wszystkich polskich szkołach i przedszkolach. Ministerstwo Zdrowia tłumaczy, że celem zmian jest dopasowanie szkolnych posiłków do aktualnych norm żywieniowych, poprawa ich jakości, w tym ograniczenie cukru, soli i tłuszczu. Wszystkie potrawy, zupy i sosy mają być przygotowane z naturalnych składników, bez użycia koncentratów.

Sceptycy komentują

Rodzice dopytują: czy obiady będą droższe? Dyrektorów placówek z własną kuchnią: czy samorząd zatrudni dla nas dietetyczkę, która ułoży wartościowe wegetariańskie jadłospisy obiadowe, bo szkolna intendcentka niekoniecznie potrafi? I komentarze, że kuchenna rewolucja nic nie da, bo „żarcie wylądowało w koszu”.

Na stronie poświęconego edukacji portalu „Nie dla chaosu w szkole”, który wspomina o czekających stołówki zmianach, można przeczytać opinie: „Soja i karaluchy z dodatkiem jarmużu, a na deser ciasto z fasoli. Dzieci już nie mogą się doczekać”.

„Niestety, większość dzieci tego nie zje. W domu nie są uczone nowych smaków, a w szkole/przedszkolu nie mogą przecież być zmuszane do jedzenia, efekt jest taki, że albo odstawiają pełny talerz, albo od razu proszą o nałożenie suchych ziemniaków, ryżu czy makaronu”.

„Wystarczy wejść do stołówki i zobaczyć, co wraca: najczęściej nietknięte zostają surówki i/lub warzywa, bądź już przy odbieraniu pada niosło: bez surówki. To są nawyki wyniesione z domu, kotlet sojowy tego nie zmieni”.

„Najlepiej dzieci pozbawić białka zwierzęcego, będą słabsze i zaburzone”. „I znowu źle... bo dzieci nie zjedzą... więc karmmy je parówkami, bo lubią... W jaki sposób kształtować dobre nawyki jeśli nie przez jedzenie inne od niezdrowego?”.

Woda z cytryną zamiast kompotu

Już ponad dwie dekady minęły od czasu, gdy jeden z najsłynniejszych ku-

Skalę nieprawidłowości w funkcjonowaniu stołówek szkolnych ujawnił ubiegłoroczny raport Najwyższej Izby Kontroli

charzy na świecie Jamie Oliver wrócił do szkoły, by przeprowadzić rewolucję w stołówkach. Z przerażeniem stwierdził, że większość angielskich dzieci nie ma pojęcia, jak wyglądają najprostsze warzywa, a na ich talerzach króluje „śmietnicowe jedzenie”.

Tylko w jednej ze szkół dzieciaki zjadały tygodniowo ćwierć tony frytek! Obsypany nagrodami program „Jamie w szkolnej stołówce” okazał się przełomowy. Zwrócił uwagę Brytyjczyków na konieczność zmiany przyzwyczajeń żywieniowych dzieci. Ale nie było łatwo. W szkole, gdzie Oliver kręcił swój program, matki przez ogrodzenie podrzucały dzieciom... hamburgery.

Iwona Pasznicka-Longa, dyrektorka Zespołu Szkół Specjalnych nr 4 w Krakowie, od kilku lat mocno pilnuje zdrowego żywienia dzieci w stołówce. Zamiast słodzonych cukrem kompotów jest woda z sokiem wyciskany z cytryny, na talerzach są produkty wielozbożowe, nie ma często mięsa.

– O to mięso w ubiegłym roku rodzice się dopominali. Chcieli, by było go więcej. Dzieci jedzą nasze zdrowe obiady, bo wiedzą, że nic innego nie dostaną, ale bez współpracy z domem szkoła wiele nie zdziała. My będziemy pokazywać jak zdrowo się odżywiać, a dziecko w domu dostanie chipsy i napakowanego chemią sztucznego rogała – tłumaczy i dodaje: – To nie szkoła, a dom jest głównym miejscem wychowania i kształtowania nawyków. Mam wrażenie, że rządzący ciągle o tym zapominają i wszystko, co chore chcą zacząć uzdrawiać w szkole. Tyle że my wszystkiego nie jesteśmy w stanie wyleczyć.

Teraz dyrektorka zastanawia się, kto przyjdzie jej z pomocą i ułoży jadłospis pełnowartościowych obiadów wegetariańskich na cały tydzień.

– Do tej pory przygotowanie jadłospisów było rolą intendcentki, ale nie

umniejszając intendentom to mogą być osoby po maturze i kursie zbiorowego żywienia. Niekoniecznie muszą się znać na diecie wegetariańskiej a o wagańskiej nie wspominając. Tu przydałyby się dietetyczki, ale jaki samorząd je zatrudni do szkół? Nie ma przepisu, który by zmusił do tego gminę.

Ajentka ceny nie podniesie

Kierowana przez Pasznicką-Longę szkoła ma własną kuchnię. Obiad kosztuje tu 13 złotych. W Krakowie mają ją tylko przedszkola i zespoły szkolno-przedszkolne. Posiłki są tańsze, bo rodzice płacą wyłącznie za wsad do kotła. Pensje kucharek i koszt funkcjonowania stołówki pokrywa gmina. Spytałismy magistrat, jaki to koszt dla gminy, na odpowiedź czekamy.

W większości szkół w mieście szkolne stołówki prowadzą agenci. W SP nr 2 koszt obiadu to 19 złotych. – Jestem przed podpisaniem umowy z agentem na kolejny szkolny rok. Spodziewam się, że wprowadzone przez ministerstwo zmiany mogą spowodować, że obiady będą droższe. Jeśli rodzice tego nie zaakceptują, a to okaże się dopiero we wrześniu, stołówka może ruszyć z opóźnieniem – mówi Jolanta Gajęcka, dyrektorka.

Agnieszka Ziembła z firmy Smak UP, obsługującej szkolne stołówki: – O ceny bym się nie martwiła. Jeśli ktoś do tej pory gotował dzieciom zdrowo i zgodnie z przepisami, nowe regulacje nie spowodują, że koszt obiadów podskoczy. Ja go nie podniosę, i nadal to będzie 17 złotych dla dzieci z klas 1-3 i 18 złotych dla starszych uczniów.

Przyznaje, że zmiany mogą wpłynąć na to, że jedzenie będzie lądować w koszu, bo dzieci najchętniej jadłyby na okrągło zupę pomidorową i makaron z sosem. Opowiada, że są szkoły, które nie bacząc na obowiązujące przepisy żywieniowe, takim dziecięcym gustom sprzyjały.

Siedzą i jedzą tłuste kielbasy

Skalę nieprawidłowości w funkcjonowaniu stołówek szkolnych ujawnił ubiegłoroczny raport Najwyższej Izby Kontroli. Wnioski pokontrolne NIK zatytułowała: „Zdrowe odżywianie w Polsce tylko na papierze”. Z raportu wynika, że dzieci w żłobkach,

przedszkolach i szkołach nie otrzymywały posiłków odpowiedniej jakości.

Spośród 21 skontrolowanych placówek tylko jeden jadłospis dekadowy (na dziesięć dni) spełniał wszystkie wymogi. W co drugiej szkole nie obliczano kaloryczności posiłków. Serwowano tłuste i wysoko przetworzone produkty mięsne (kielbasy, parówki), słodzone produkty mleczne oraz słodkie napoje. Zbyt często podawano potrawy smażone. Na talerzach za du-

żo było pieczywa i ziemniaków, a za mało owoców, warzyw i ryb.

W 14 placówkach jadłospis układały osoby bez kwalifikacji, tylko w trzech zatrudniony był dietetyk. Brak wykwalifikowanej kadry i niskie stawki żywieniowe (NIK pisał o 3 zł za obiad w jednej ze szkół) to według kontrolerów główne powody niskiej jakości szkolnych posiłków. Ale w raporcie czytamy też: „Minister Edukacji nie sprawdzał jak w placówkach oświatowych realizowane są przepisy dotyczące zdrowego odżywiania (...). Minister Zdrowia nierzetelnie sprawował nadzór nad Głównym Inspektorem Sanitarnym w zakresie wykonania zadania związanego z oceną działalności oświatowo-zdrowotnej realizowanej przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze”.

Spytałismy resorty edukacji i zdrowia, czy wprowadzając nowe zasady żywienia w stołówkach ze sobą współpracowały. Czy po wprowadzeniu zmian przewidują kontrole, czy uważają, że powinien powstać przepis prawa nakładający na samorządy obowiązek zatrudniania dietetyków w szkołach oraz czy przed wprowadzeniem zmian przeprowadzone zostały analizy, jak wpłyną one na cenę obiadów dla dzieci. Na odpowiedź czekamy. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraków/34444573

Burmistrz Gminy Ciężkowice informuje,

że na Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Ciężkowice oraz tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Ciężkowice został wywieszony na okres 21 dni wykaz nieruchomości własności Gminy Ciężkowice przeznaczonych do dzierżawy, najmu, użyczenia.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraków/34444686

Informacja o zamieszczeniu wykazu nieruchomości przeznaczonych do oddania w najem

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami Burmistrz Gminy Krzeszowice informuje, że w dniach od 23.07.2026 r. do 13.08.2026 r. na stronie internetowej: <http://bip.malopolska.pl/umkrzeszowice> (zakładki: zamówienia publiczne i ogłoszenia -> ogłoszenia różne -> 2026) zamieszcza się wykaz nieruchomości przeznaczonej do oddania w najem drodze bezprzetargowej:

1) lokal użytkowy, o pow. 65,92 m², położony w budynku Paczółtowie 2, dz. nr 334/3 - najem do 3 lat. Ponadto wykaz wywiesza się na tablicy ogłoszeń w siedzibie urzędu przy ul. Grunwaldzkiej 4 w Krzeszowicach.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraków/34444571

Zarząd Powiatu w Wadowicach

podaje do publicznej wiadomości, że w siedzibie Starostwa Powiatowego w Wadowicach ul. Batorego 2 został wywieszony na okres od 20.07.2026 r. do dnia 10.08.2026 r.

wykaz nieruchomości Powiatu Wadowickiego przeznaczonych do sprzedaży w trybie bezprzetargowym,

obejmujący nieruchomość składającą się z działki nr: 429/10 o pow. 0,0093 ha, objętą księgą wieczystą nr KR1W/00091480/2, na poprawę warunków zagospodarowania nieruchomości przyległej oznaczonej, jako działka nr 364/10 w Miejscu.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraków/34440241

Kompleksowe Usługi Pogrzebowe

KARAWAN GRUPA FIRM POGREBOWYCH TRADYCJE OD 1981 ROKU

CAŁĄ DOBĘ również w Niedziele i Święta

12 411 11 11
12 658 21 11

ul. Bieżanowska 24 8.00 - 20.00 - tel. całą dobę	Tel. 12 658 21 11	ul. Sieroszewskiego 5B 8.00 - 15.30 - tel. całą dobę	Tel. 12 686 61 45
ul. Rakowicka 26a 8.00 - 18.00 (XI-IV godz. 8.00-18.00)	Tel. 12 222 00 30	ul. Dolnych Młynów 3 8.00 - 15.00	Tel. 12 632 11 22
ul. Rakowicka 33a 8.00 - 16.00	Tel. 12 412 89 83	ul. Reduta 3B Cm. Batowice - 8.00 - 15.00	Tel. 12 222 50 49
Cm. Batowice ul. Powstańców - 8.00 - 15.30	Tel. 12 413 63 46	ul. Ćwiklińskiej 10 8.00 - 15.00	Tel. 606 793 279
Cm. Grębałów 8.00 - 15.30	Tel. 12 645 14 35	ul. Wrocławska 8 8.00 - 16.00	Tel. 12 631 77 95

www.karawan.pl

Pierwszy waran z Komodo wykłuty w Polsce

Kanibal, drapieżnik, fenomen natury

We Wrocławiu na świat przyszedł Florek – pierwszy w Polsce waran z Komodo, przedstawiciel gatunku, który potrafi zapładniać się bez samca, mająd i praktykuje kanibalizm.

Jessica Krysiak

Florek przyszedł na świat 22 czerwca po 202 dniach inkubacji, jednak wrocławskie zoo, zgodnie z zasadami stosowanymi przy narodzinach innych gatunków, poinformowało o jego wykluciu się dopiero teraz, gdy jest już podrośnięty i stabilny.

Młody gad jest potomkiem samicy Flores, której imię nawiązuje do indonezyjskiej wyspy będącej jednym z ostatnich miejsc występowania dzikiej populacji waranów. Przy wykluciu się mierzył około 34 centymetry długości i ważył 115 gramów.

– W przyszłości wyrośnie na największą jaszczurkę świata – mówią przedstawiciele zoo. Dorosły waran z Komodo może osiągać nawet 3 metry długości. Samce ważą 70-90 kilogramów, choć w naturze żyją osobni-

• Florek przyszedł na świat 22 czerwca FOT. ZOO WROCŁAW

ki o wadze przekraczającej 120, a nawet 150 kilogramów.

Samica nie potrzebuje partnera

Najbardziej niezwykle jest jednak to, że Florek został poczęty bez udziału samca. Warany z Komodo potrafią rozmnażać się na dwa sposoby: klasycznie, gdy samica ma w pobliżu partnera, oraz poprzez partenogenezę, gdy żyje w izolacji. W takich sytuacjach organizm samicy uruchamia mechanizm pozwalający domknąć proces zapłodnienia wyłącznie jej własnym materiałem genetycznym. Komórka jajowa zostaje aktywowana przez inną komór-

kę jajową, bez udziału nasienia. Młode są niemal kopią genetyczną matki i zawsze rodzą się jako samce.

Na wolności warany żyją na odizolowanych wyspach, często w dużych odległościach od siebie, dlatego rozmnażanie partenogenetyczne nie jest rzadkością.

Na razie Florek nie jest prezentowany zwiedzającym. Rośnie i nabiera sił. – Dopiero niedawno zaczął samodzielnie jeść, dlatego potrzebuje jeszcze trochę czasu, zanim będzie można go zobaczyć na wybiegu. Najważniejszy jest teraz dla niego spokój – mówią pracownicy ogrodu. W zoo można obecnie oglądać jego matkę.

Od kanibalizmu po jad

W naturze zagrożeniem dla młodych waranów są dorosłe osobniki ich własnego gatunku. Kanibalizm u waranów z Komodo jest zjawiskiem naturalnym, dlatego świeżo wykłute gady nie zostają długo na ziemi. Instynkt każe im natychmiast wspiąć się na drzewa, gdzie przez wiele miesięcy pozostają poza zasięgiem dorosłych.

Pomaga im też umaszczenie. Młode wyglądają zupełnie inaczej niż dorosłe – zamiast jednolitego, ubarwienia mają wyraźne pasy i kropki. Wzór ten działa jak kamuflaż, który pozwala im wtopić się w otoczenie i przeczekać najbardziej ryzykowny etap życia. Dopiero później, gdy dorastają i schodzą na ziemię, ich ubarwienie stopniowo zmienia się na bardziej stonowane.

Dorosły waran z Komodo potrafi być śmiertelnie niebezpieczny – to drapieżnik o dużej sile i sprawności. Mniejszą zdobycz, jak inne jaszczurki, ptaki czy gryzonie atakuje szybko i precyzyjnie, najczęściej chwytając ją w okolicach szyi. Większe zwierzęta, jak jelenie czy dorosłe dziki, potrafi powalić uderzeniem ogona, a potem rozszarpać. Porusza się z prędkością około 20 km/godz. i dobrze pływa.

Waran jest też jadowity. Podczas ataku wprowadza do organizmu ofia-

ry toksyny, które obniżają ciśnienie krwi i powodują szybkie osłabienie. Nawet jeśli zdobycz zdoła uciec po pierwszym ugryzieniu, waran potrafi ją odnaleźć, kierując się zapachem i śladem chemicznym.

Każde narodziny mają znaczenie

Narodziny Florka to duży sukces hodowlany. Gatunek ten w ogrodach zoologicznych rozmnaża się niezwykle rzadko, a w Polsce stało się to po raz pierwszy. Każde wyklucie nowego warana jest wydarzeniem, które odbija się szerokim echem, bo gady z Komodo są zagrożone wyginięciem. Od lat tracą siedliska, a presja człowieka na ich naturalne tereny stale rośnie.

Warany występują dziś tylko na pięciu wyspach w południowo-wschodniej Indonezji: Komodo, Rinca, Nusa Kode i Gili Motang, które tworzą Park Narodowy Komodo, oraz na największej z nich, wspomnianej już Flores, gdzie działają trzy rezerwy przyrody.

Wrocławskie zoo od lat prowadzi hodowlę zachowawczą tego gatunku. Wspólnie z Fundacją ZOO Wrocław – DODO finansuje również działania ochronne w rezerwacie Wae Wuul na wyspie Flores, gdzie monitoruje się zwierzęta, prowadzi badania i zabezpiecza teren przed degradacją. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE

Wrocław/34444716

BURMISTRZ SIECHNIC

ogłasza na dzień 25 sierpnia 2026 r. II przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż następującej nieruchomości
dz. nr 100/7 obręb Groblice,
o pow. 0,0222 ha,
dz. nr 100/8 obręb Groblice,
o pow. 0,1000 ha,
KW nr WR10/00023288/3
cena wywoławcza:
323.224,00 zł netto;
wadium: 32.322,40 zł;
postąpienie: 3.240,00 zł

Przeznaczenie w MPZP: tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności z dopuszczeniem funkcji usługowej.

Przetarg odbędzie się 25 sierpnia 2026 r. w Sali sesyjnej na III piętrze Urzędu Miejskiego w Siechnicach, ul. Jana Pawła II 12, 55-011 Siechnice.

W sytuacji nabycia nieruchomości konieczne będzie ustanowienie na działce nr 100/7 NIEODPŁATNEJ służebności gruntowej przechodu i przejazdu, ponieważ stanowi ona dojazd do sąsiednich nieruchomości.

WARUNKI PRZYSTĄPIENIA DO PRZETARGU JEST WPEŁATA WADIUM NAJPOŹNIEJ DO **19 SIERPNIA 2026 R.** NA KONTO GMINY SIECHNICE UL. JANA PAWŁA II 12, 55-011 SIECHNICE NR **44 1020 4027 0000 1702 2096 3711** (DATA WPEŁYWU KWOTY NA KONTO GMINY JEST DATĄ UZNANIA WPEŁATY WADIUM). NA DOWODZIE WPEŁATY WADIUM ZA DANĄ DZIAŁKĘ **NALEŻY PODAĆ JEJ NUMER EWIDENCYJNY I MIEJSCOWOŚĆ, W KTÓREJ DZIAŁKA JEST POŁOŻONA. WADIUM POWINNO BYĆ WPEŁACONE Z RACHUNKU BANKOWEGO OSOBY, KTÓRA ZAMIERZA PRZYSTĄPIĆ DO PRZETARGU.**

Pełna treść ogłoszenia dostępna jest w siedzibie Urzędu Miejskiego w Siechnicach na tablicy ogłoszeń oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Siechnice i stronie internetowej Gminy Siechnice. Szczegółowe informacje można uzyskać w pok. nr 213 Urzędu Miejskiego w Siechnicach, ul. Jana Pawła II 12, tel. +48 71 786 09 37.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Wrocław/34444583

Prezydent Wrocławia

obwieszczenie

Zgodnie z art. 72 ust. 6 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2026r., poz. 670) oraz na podstawie art. 49 §1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2025r., poz. 1691)

informuję ogół społeczeństwa,

poprzez podanie niniejszego obwieszczenia do publicznej wiadomości:

- na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego Wrocławia (<http://www.bip.um.wroc.pl>),
- na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego Wrocławia przy pl. Nowy Targ 1-8
- w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu planowanego przedsięwzięcia, tj. w prasie lokalnej – Gazeta Wyborcza Wrocław
- że w dniu **18.05.2026r.** została wydana **decyzja nr 989/2026** o zatwierdzeniu projektu zagospodarowania terenu i projektu architektoniczno-budowlanego, i wydaniu pozwolenia na budowę dla inwestycji polegającej na: budowie zespołu 12 budynków wielorodzinnych, w tym 3 budynków z częściami usługowymi, garażami podziemnymi, zagospodarowaniem terenu, niezbędną infrastrukturą, rozbiórką 3 garaży i nieczynnej infrastruktury technicznej oraz przeniesieniem schronu, lokalizacją inwestycji: ul. Hermanowska, Wrocław, obręb Kuźniki, AR_6, dz. nr 3/13, 3/15, 3/16, 3/21, 4/22, 4/23, 4/25, 4/29, 4/31, 4/38, 4/42, 4/43, 4/44, 4/46, 4/47, 4/48, 4/50, 4/51, która to decyzja dotyczy przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z art. 49 §2 Kodeksu postępowania administracyjnego oraz art. 72 ust. 6 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wskazuje się dzień 23.07.2026 r., jako ten, w którym:

- nastąpiło publiczne obwieszczenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego Wrocławia, w Biuletynie Informacji Publicznej urzędu oraz w prasie lokalnej,
- udostępniono treść decyzji na okres 14 dni w Biuletynie Informacji Publicznej urzędu.

Niniejsze zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od wskazanego powyżej terminu.

Z treścią decyzji oraz aktami sprawy, strony postępowania mogą zapoznać się w Wydziale Architektury i Zabytków Urzędu Miejskiego Wrocławia (pl. Nowy Targ 1-8, parter, pok. 1c, godz. 8:00-15:00).

Ze względów organizacyjnych należy zawiadomić tutaj. Wydział z co najmniej jednodniowym wyprzedzeniem – o zamiarze zapoznania się z dokumentami (tel. +48 71 777 77 77), co usprawni realizację przystępującego stronie uprawnienia.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Wrocław/34444116

**Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wrocławianka”
ul. Inżynierska 72a lok. 1 i 2; 53-230 Wrocław tel. 71 361 22 56**

ogłasza przetarg nieograniczony ofert pisemnych na kompleksowy remont modernizacyjny hydroforni oraz instalacji hydrantowej na poziomie -1 w budynku przy ul. Inowrocławskiej 39 we Wrocławiu

Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia można odebrać od dnia 23 lipca 2026r, godz. 12:00 w siedzibie Spółdzielni, w lokalu nr. 1 po wniesieniu opłaty w wysokości 123 zł za komplet – na rachunek bankowy Spółdzielni: Bank PKO PB 62 1020 5242 0000 2502 0018 1172

Wysokość wadium wynosi – 4.000,00 zł (słownie: tysięcy tysiące złotych 00/100). Oferty przygotowane zgodnie z wymogami określonymi w SIWZ należy składać w Sekretariacie Spółdzielni, lok. nr. 1 w terminie do dnia 13 sierpnia 2026r. do godz. 11:00.

Otwarcie ofert nastąpi w dniu 13 sierpnia 2026r o godz. 12:00. Spółdzielnia zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferenta i unieważnienia przetargu bez podania przyczyn na każdym etapie postępowania.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Wrocław/34444552

Burmistrz Siechnic

podaje do publicznej wiadomości wykaz nieruchomości przeznaczony do sprzedaży w drodze bezprzetargowej

Działka nr 545/195, obręb Siechnice
o pow. 0,0369 ha, KW 18041

Cena netto: 71.955,00 zł

MPZP: teren usługowo-produkcyjny

Sprzedaż prawa własności nieruchomości nastąpi w drodze bezprzetargowej na polepszenie zagospodarowania nieruchomości sąsiedniej – dz. nr 545/198.

Pełna treść wykazu dostępna jest w siedzibie Urzędu Miejskiego w Siechnicach na tablicy ogłoszeń oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Siechnice i stronie internetowej Gminy Siechnice.

Szczegółowe informacje można uzyskać w pok. nr 213 Urzędu Miejskiego w Siechnicach, ul. Jana Pawła II 12, tel. +48 71 786 09 37.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Wrocław/34444644

Wójt Gminy Kobierzycze informuje, że na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Kobierzycze, Aleja Pałacowa 1 oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Kobierzycze od dnia 20.07.2026 r. do dnia 10.08.2026 r. wywieszono wykaz nieruchomości przeznaczonych do dzierżawy na cele rolne w trybie bezprzetargowym, położonych w obrębie wsi Kobierzycze – działki ewid. Nr 11/58,11/59,11/60 oraz 11/63,11/64, 11/65, dla której IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego we Wrocławiu prowadzi Księgę Wieczystą nr WR1K/00098317/8.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Wrocław/34444641

WÓJT GMINY KOBIERZYCZE

informuje, że na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Kobierzycze, Aleja Pałacowa nr 1, na okres 21 dni od dnia 23 lipca do 13 sierpnia 2026 r. zostanie wywieszony wykaz nieruchomości do sprzedaży w trybie bezprzetargowym, stanowiących własność Gminy Kobierzycze w granicach działek:

1. nr 56/6 obręb Pelczycze o pow.8 m², dla której IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków prowadzi księgę wieczystą nr WR1K/00093496/1. Cena nieruchomości netto wynosi – **2.600,00 zł + podatek VAT 23%.**
2. nr 166/2 o pow. 178 m², położona w obrębie Chrzanów, dla której IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków prowadzi księgę wieczystą nr WR1K/00242812/3. Cena nieruchomości netto wynosi – **24.400,00 zł + podatek VAT 23%.**

Stwórz Miejsce Pamięci

Wejdź
na serwis
odeszli.pl

Dziel się
wspomnieniami
o bliskich,
których
już z nami
nie ma

pomoc@odeszli.pl,
tel. 22 55 55 383
22 55 55 399
22 55 55 555

Śmierć zawsze jest niespodziewana,
nigdy nie jesteśmy na nią gotowi...

Pani

Joannie Kalecie

z powodu śmierci

Mamy

składamy wyrazy głębokiego żalu

Bardzo nam przykro z powodu Twojej straty.

Prosimy, przyjmij szczerze wyrazy współczucia.

*Prezydent Miasta Opola
wraz z pracownikami*

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444575

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość
o śmierci

Wojciecha Pogorzelskiego

Pracownika Urzędu Lotnictwa Cywilnego

Bliskim i współpracownikom

składamy
najgłębsze wyrazy współczucia,
życzymy siły oraz wsparcia w tym trudnym czasie

*Zarząd i pracownicy
Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy*

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444845

Rafałowi Derkaczowi

najszczerze wyrazy współczucia

z powodu śmierci

Taty

składają

koleżanki i koledzy

z Teatru Muzycznego Capitol we Wrocławiu

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444796

Dziel się wspomnieniami o bliskich
Wejdź na serwis **odeszli.pl**

Wójt Gminy Długotłęka informuje, że

w siedzibie Urzędu Gminy Długotłęka,
Długotłęka, ul. Robotnicza 12, 55-095 Mirków, woj. dolnośląskie
oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej [www.gmina.dlugotlecka.pl](http://www.gmina.dlugotлека.pl)

WYKAZ NIERUCHOMOŚCI

przeznaczonej do sprzedaży w trybie bezprzetargowym.

Działka nr 183/9 o pow. 0,0512 ha, obręb wsi Mirków, gmina Długotłęka
Teren na którym położona jest działka nr 183/9 we wsi Mirków przeznaczony
jest pod działalność produkcyjno-usługową oraz składowania i magazynowania.
Zarządzenie nr 225/2026 Wójta Gminy Długotłęka z dnia 21 lipca 2026 r.
Dodatkowe informacje dotyczące sprzedaży można uzyskać osobiście w pokoju nr 18
budynku Urzędu Gminy Długotłęka lub telefonicznie pod nr (71) 323 02 21

Wrocław/34444671

Prezydent Miasta Opola

zawiadamia, że na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Opola przy ul. płk. W. Pileckiego 1,
(hol budynku Centrum Usług Publicznych) podawany jest do publicznej wiadomości
na okres 21 dni wykaz nieruchomości przeznaczonych do oddania w najem w trybie
bezprzetargowym na okres do 3 lat

- części działki nr 1508, część działki nr 3002, część działki nr 2392, obręb Opole
– pomieszczenia gospodarcze
- część działki nr 3027, obręb Nowa Wieś Królewska – pomieszczenie gospodarcze

Dodatkowo pełną informację o ww. wykazach nieruchomości można znaleźć
na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Opola,
w zakładce ogłoszenia:

<https://www.bip.um.opole.pl>

Wrocław/34444704

SPROSTOWANIE DO OGŁOSZENIA WÓJTA GMINY WOJAŚZÓWKA Z DNIA 21 LIPCA 2026 R.

O ROZPOCZĘCIU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY WOJAŚZÓWKA

Wójt Gminy Wojaśzówka informuje, że w ogłoszeniu z dnia 21 lipca 2026 r.
o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu planu ogólnego Gminy Wojaśzówka
omyłkowo wskazano miejsce przeprowadzenia dyżuru projektanta
oraz spotkania otwartego, zaplanowanych na dzień 6 sierpnia 2026 r.

**Prawidłowym miejscem przeprowadzenia obu spotkań jest sala
Domu Strażaka w Bratkówce.**

Podkreślamy że **zmianie ulega wyłącznie miejsce przeprowadzenia dyżuru projektanta
i spotkania otwartego.** Daty oraz godziny wydarzeń pozostają bez zmian.

Pozostała treść ogłoszenia z dnia 21 lipca 2026 r. nie ulega zmianie.

Wójt Gminy Wojaśzówka

Rzeszów/34444776

Prezydent Miasta Będzina informuje,

że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu
Miejskiego w Będzinie przy ulicy 11
Listopada 20, 42-500 Będzin podane
został do publicznej wiadomości
wykaz nieruchomości komunalnej
przeznaczonej do oddania w dzierżawę.
Wykaz jest załącznikiem do zarządzenia
Prezydenta Miasta Będzina:
Nr 0050.293.2026
z dnia 10 lipca 2026 roku.

Katowice/34444825

Wójt Gminy Dąbrowa Zielona podaje do publicznej wiadomości

ogłoszenie o I ustnym przetargu
na **dzierżawę nieruchomości**
stanowiących własność Gminy.
Szczegółowe informacje
znajdują się na stronie
www.bip.dabrowazielona.pl,
tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy
lub telefonicznie pod
nr 34 3555018 wew. 59.

Częstochowa/34444717

**GAZETA
wyborcza**

DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi • Ogłoszenia Nekrologi

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl
nekrologi@wyborcza.pl

Komunikaty.pl

nekrologi.wyborcza.pl

Burmistrz Krynicy-Zdroju informuje,

że w siedzibie Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju
przy ul. Kraszewskiego 7 został wywieszony
na okres 21 dni wykaz obejmujący działki
przeznaczone do dzierżawy, stanowiące
nieruchomości: działki ewidencyjne
nr: 1768, 1389/7, 1291/10, 709, 2161, 2260, 2261,
2258, 2241, 2218/21 obręb Krynica Zdrój, działki
ewidencyjne nr 1114/82, 1410/10, 1410/11, 1410/5,
1142/1, 1029 obręb Krynica Wieś,
działki ewidencyjne 449/1, 115 obręb Tylicz.
Szczegółowe informacje można uzyskać
w Wydziale Inwestycji i Mienia Urzędu Miejskiego
w Krynicy-Zdroju, ul. Kraszewskiego 7.

Kraków/34444820

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

wyborcza.pl

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.

Możesz wybrać z bogatej oferty
ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newsletters

Chwalińska pod wielką presją

Final Rolanda Garrosa dał Mai Chwalińskiej awans do czołówki, ale nagły sukces niesie za sobą ogromne zagrożenia. Jak nie powtórzyć losów Emmy Raducanu, Bianki Andreescu czy Sofii Kenin?

Dominik Senkowski

Maja Chwalińska to jedna z największych sensacji w kobiecym tenisie. Polka doszła do finału Rolanda Garrosa, dziś jest 22. w rankingu WTA. Nigdy wcześniej nie była tak wysoko, dopiero po sukcesie w Paryżu za debiutowała w pierwszej setce rankingu.

Miałem okazję rozmawiać z Mają we wrześniu ubiegłego roku i wskazywała wówczas, że wierzy w efekt długofalowej pracy. Liczyła, że przyjdzie moment, który okaże się przełomowy dla jej kariery.

Przekleństwo nagłego sukcesu

Aby zrozumieć, przed jakimi zagrożeniami stoi dziś Chwalińska, warto spojrzeć na losy tenisistek, które spaliły się w blasku własnego sukcesu. Najbardziej jaskrawym i bolesnym przykładem w ostatnich latach pozostaje Emma Raducanu. Brytyjka, jako kwalifikantka, wygrała US Open 2021, nie tracąc po drodze nawet seta. To, co wydarzyło się później, stało się symbolem destrukcyjnej siły show biznesu. Raducanu, zamiast na korcie, zaczęła dominować na okładkach magazynów modowych, podpisywała wielomilionowe kontrakty sponsorskie, a presja brytyjskich mediów kompletnie ją sparaliżowała. Efekt? Regularne porażki we wstępnych fazach turniejów, nieustanne kontuzje i wypadnięcie z czołówki.

Niemal identyczny mechanizm, choć o innym podłożu, zniszczył karierę Sofii Kenin. Po genialnym sezonie w 2020 roku, w którym Amerykanka wygrała Australian Open i doszła do finału Rolanda Garrosa, wydawało się, że narodziła się nowa gwiazda. Tymczasem uwikłała się w toksyczną współpracę trenerską z własnym ojcem, nie udźwignęła ciężaru oczekiwań i popadła w głęboki kryzys sportowy oraz mentalny, z którego nie podniosła się do dziś.

Z kolei Bianca Andreescu, mistrzyni US Open 2019, po swoim spektakularnym triumfie zderzyła się ze ścianą własnego organizmu i psychiki. Presja obrony punktów i nagłe oczekiwania sprawiły, że jej ciało zaczęło się spalać, a głowa nie potrafiła zaakceptować faktu, że po wygraniu Szlema można przegrywać z zawodniczkami z końca pierwszej setki.

Podobne wątpliwości dotyczyły tenisistki o nieco mniejszym kalibrze sukcesu, ale równie bolesnym upadku. Nadia Podoroska, sensacyjna półfinalistka Rolanda Garrosa 2020, oraz Jennifer Brady, finalistka Australian Open 2021, po swoich życiowych sukcesach niemal natychmiast zniknęły z radarów, trapione urazami i nieumiejętnością powtórzenia choćby ułamka tamtej formy.

Nawet Jelena Ostapenko, choć dziś potrafi grać widowiskowo, przez długie lata po sensacyjnym triumfie w Paryżu w 2017 roku była cieniem samej siebie, miotając się na korcie i walcząc z demonami.

Gdy rozmawiałem z Łotyszką rok temu na Roland Garros, tłumaczyła, że mając 20 lat, nie była gotowa na podobny wynik. – Mam wrażenie, że z perspektywy czasu to zwycięstwo stanowiło dla mnie pewien problem. Gdybym zdobyła tytuł wielkosz-

• **Maja Chwalińska w przegranej meczu pierwszej rundy tegorocznego Wimbledonu z Mananchayą Sawangkaew z Tajlandii**

FOT. REUTERS / MARKO DJURICA

lemowy w nieco późniejszym wieku [miała 20 lat w dniu finału – red.] myślę, że poradziłabym sobie z tym sukcesem lepiej. Mentalnie byłabym bardziej gotowa na zamieszanie wokół mnie, na narastające oczekiwania. Wiedziałam zawsze, że mogę wygrać taki turniej, ale nie byłam na to gotowa psychicznie. Potrzebowałam kilku lat, by przyzwyczaić się do nowej sytuacji – wskazała.

Co łączy osiągnięcia Kenin, Brady, Ostapenko i Raducanu? Sensacyjne okoliczności. Nikt się nie spodziewał, że zajądą równie daleko w swoim rekordowym turnieju. Wcześniej nie błyszczały aż tak bardzo w imprezach WTA, by można było stawiać je w gronie faworytek wielkoszlemowych.

Wyzwania dla Chwalińskiej

Jak zatem utrzymać się w czołówce na lata? Widzę kilka czynników, które mogą pomóc Chwalińskiej w tym, by na stałe dołączyła do grona najlepszych, by mogła latami rywalizować w najwęższych turniejach, w jakich za moment zadebiutuje w Kanadzie, a potem w USA.

Chwalińska to przede wszystkim tenisistka o kruchym zdrowiu, która w przeszłości przeszła już przez piekło poważnych kontuzji. Droga do top 20 była okupiona kłopotami zdrowotnymi, te także przełożyły się na mentalne, na przerwanie kariery. Dlatego najważniejszym przykazaniem na najbliższy czas może być mądre zarządzanie kalendarzem jej startów. Przejawem ogromnej dojrzałości była niedawna decyzja o odpuszczeniu mniejszych turniejów rangi WTA 250 w Hamburgu i Jassach. Nieraz w przypływie euforii, po jednym czy drugim wspaniałym wyniku, zawodniczki często popełniały błąd „kucia żelaza półki gorące”, grając wszędzie, gdzie popadnie. Chwalińska i jej team wiedzą, że jej ciało potrzebuje regeneracji. Lepiej zagrać mniej turniejów, ale być w nich w stu procentach zdrową, niż zająć organizm w pogoni za ulotnymi punktami.

Wraz z awansem do ścisłej czołówki wokół Mai zaczęły krążyć sponсорzy i dziennikarze. To szansa na rozwój kariery, ale i pułapka, która – jak wspomniałem – przyczyniła się do problemów Raducanu. O tym, jak odnaleźć się w tej nowej rzeczywistości, w kapitalny, niezwykle pragmatyczny sposób opowiedziała ostatnio Agnieszka Radwańska w rozmowie z Agnieszką Niedziałek ze Sport.pl.

– Na pewno bardzo trudny okres przed Mają, ale tak naprawdę o to walczyła przez całą dotychczasową karierę. Żeby być w tym miejscu, żeby grać na tym pozio-

mie, żeby grać te turnieje. Trzeba to więc po prostu wziąć na klatę. Bo chciała tu być, prawda? (...) Równowaga jest bardzo ważna. Bo wiadomo, teraz jest więcej zobowiązań poza kortem, na turniejach, w domu – sponsorskich czy turniejowych. To jest taki nowy świat (...). Trzeba sobie to tak zorganizować, by faktycznie to nie przytłoczyło. Ten balans trzeba mieć we wszystkim. Na pewno nie jest to łatwe – mówiła była finalistka Wimbledonu.

Kolejnym warunkiem stabilizacji jest posiadanie profesjonalnego, hermetycznego zespołu, w którym decyzje podejmowane są chłodną głową, a nie pod wpływem emocji. Historia uczy, że najgorsze, co może spotkać zawodniczkę na fali sukcesu, to m.in. destrukcyjny wpływ rodziców. Kenin ucierpiała przez despotycznego ojca, który sterował jej karierą. Brytyjczycy twierdzą, że podobnie wpływa na karierę córki ojciec Raducanu. Na szczęście Chwalińska ma wokół siebie fachowców, dobrze poukładany team, jej rodzice stanowią wsparcie, ale w odpowiednich proporcjach.

Pocieszający jest także fakt, że Polka ma już za sobą trudne chwile, z których wyciągnęła wnioski. Piotr Szczypka, menedżer

zawodniczek, zapytany o narastające oczekiwania, powiedział mi tak: – Maja miała taką presję wewnętrzną już wcześniej. Jak była bardzo młoda, chciała awansować wysoko. Nie udało się, a ambicja miała swoje znaczenie. Myślę, że już miała okazję się z tym mierzyć, nawet jeśli w inny sposób. Nauczyła się przez te lata, pracując z fachowcami, jak sobie z tym radzić. Wierzę, że da sobie radę.

Te słowa dają nadzieję. Chwalińska poznała smak sportowego rozczarowania i wie, jak smakuje ból niespełnionych wczesnych oczekiwań. Ta odporność to jej ogromny atut. Weszła na najwyższy poziom nieco później, w październiku skończy 25 lat. Większa dojrzałość może jej dzisiaj pomóc z kolejnymi wyzwaniami.

Co dalej?

Gdy po wielkim sukcesie przychodzi nieuchronny spadek formy, tenisistki często zaczynają szukać winnych wokół siebie. Ofiarą najczęściej pada trener. Raducanu po wygranej w US Open 2021 zmieniła kilku szkoleniowców. W tym roku podobną drogą nerwowych ruchów poszła Amanda Anisimowa, rozstając się z Hendrikiem Vleeshouwersem – człowiekiem, który przecież raptem rok temu doprowadził ją do dwóch wielkoszlemowych finałów.

Sztab Chwalińskiej musi zachować stoicki spokój. Kluczem jest zaufanie do długofalowego planu treningowego i unikanie gwałtownych ruchów kadrowych, gdy Polka przegra dwa czy trzy mecze z rzędu w drugiej rundzie, będąc w pierwszej rozstawionej. Z Czechem Jaroslavem Machowskim pracuje już pięć lat i oby ten układ przetrwał jak najdłużej.

Można powiedzieć, że dziś największym zagrożeniem dla Chwalińskiej jest ona sama. Jeśli będzie podejmować odpowiednie decyzje, nie powtórzy błędów innych tenisistek, które równie niespodziewanie osiągnęły sukces, tegoroczny Roland Garros nie będzie u niej anomalią. Maja ma narzędzia i ludzi, którzy mogą jej pomóc utrzymać się przez lata w tenisowej czołówce, a może nawet poprawić wynik z Paryża. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34444726

Syndyk Centrum Inwestycyjno-Oddłużeniowego sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w Stargardzie ogłasza pisemny przetarg ofertowy na sprzedaż z wolnej ręki wierzytelności przysługujących upadłej wobec 56 dłużników na łączną kwotę w wysokości 7.712.920,38 zł (siedem milionów siedemset dwanaście tysięcy dziewięćset dwadzieścia złotych 38/100) za cenę nie niższą niż 50% wartości nominalnej, tj. za kwotę 3.856.460,19 zł (trzy miliony osiemset pięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta sześćdziesiąt złotych 19/100).

Oferty, zgodne z regulaminem przetargu należy składać w terminie **do dnia 31.07.2026 r.** (decyduje data wpływu) w kancelarii syndyka Aleksandry Brykczyńskiej-Grudzińskiej (al. Papieża Jana Pawła II 35/2; 70-453 Szczecin) lub e-mailowo na adres: syndyk@brykczynska.com. Oferty należy składać z dopiskiem „Przetarg sygn. akt XII GUup 22/13”.

Szczegółowe warunki uczestnictwa w przetargu zawarte są w regulaminie przetargu, z którym oferenci zobowiązani są zapoznać się przed złożeniem oferty.

Dodatkowe informacje dotyczące inwestycji, dokumentacji oraz przetargu można uzyskać pod numerem telefonu 515 900 338 bądź poprzez e-mail: kancelaria@brykczynska.com

34444232

wyborcza

REDAKCJA

ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa

E-mail: redakcja@wyborcza.pl

Listy do redakcji: listy@wyborcza.pl

Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Wnioski i pytania w sprawie ochrony danych osobowych: iod@wyborcza.pl

REDAKTOR NACZELNY: Adam Michnik

PIERWSZY ZASTĘPCA, REDAKTOR NACZELNY

WYBORCZA.PL: Roman Imielski

ZASTĘPCY: Agata Żelazowska, Bartosz T. Wielński

PROJEKT GRAFICZNY: Jacek Utko

KOLPORTAŻ: Michał Szalański

Problemy z dostępnością „Wyborczej” lub z właściwą mutacją lokalną: kolportaz@wyborcza.pl

Prenumerata cyfrowa: prenumerata.wyborcza.pl; pomoc@wyborcza.pl, 22 555 54 55, 519 255 455

Inne formy prenumeraty: wyborcza.pl/prenumerataGW

Gazeta Wyborcza w serwisach społecznościowych:

facebook.com/wyborcza, bsky.app/profile/wyborcza.pl,

instagram.com/gazeta_wyborcza

LICENCJE NA TREŚCI: licencje@wyborcza.pl

WYDAWCA

Wyborcza sp. z o.o., ul. Czerska 8/10

00-732 Warszawa; NIP: 521-403-30-11

PREZESKA ZARZĄDU: Aleksandra Sobczak

REKLAMA

Dyrektor sprzedaży: Bartosz Wysocki

Biuro reklam i ogłoszeń:

ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa

reklama@wyborcza.pl; 22 555 55 55, faks: 22 555 54 44

DRUK: Polska Press

ISSN 0860-908X

Rozpowszechnianie

redakcyjnych materiałów

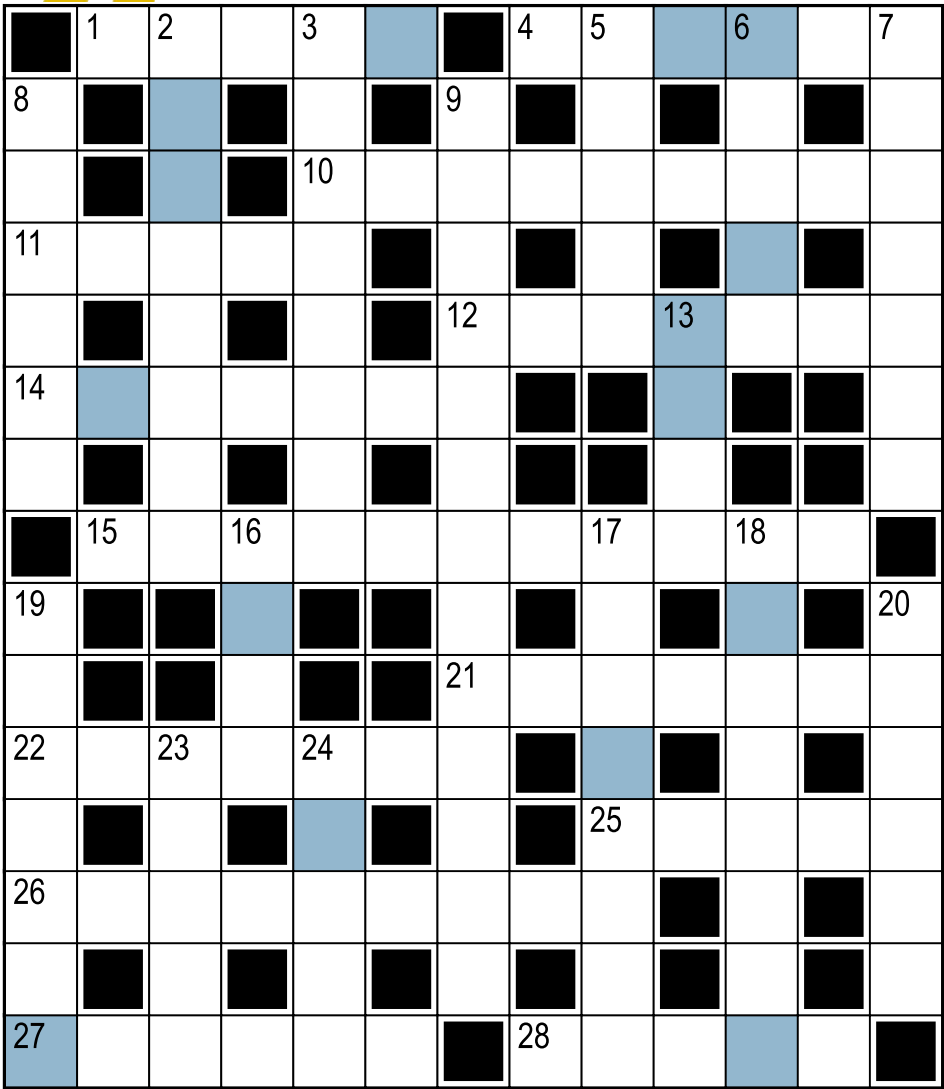
publicystycznych bez zgody

wydawcy jest zabronione.

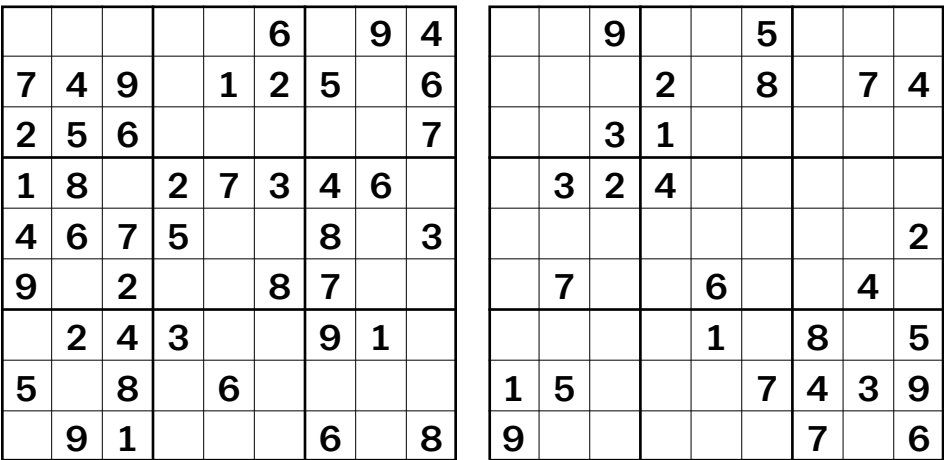
krzyżówka

Hasło:

Rozwiązanie „krzyżówki” nr 79 z 22.07:
Poziomo: 1) kręgi 4) ochłap 10) źródłisko 11) napad 12) Norbert 14) pianino 15) kałamarnica 21) Klemens 22) San Remo 25) optyk 26) Marciniak 27) reduta 28) zjazd
Pionowo: 2) rozprawa 3) gaździna 5) chlor 6) łosie 7) prostak 8) kanapa 9) równolatkowie 13) bąki 16) łotr 17) niepokój 18) cmentarz 19) kaszmir 20) psikus 23) naród 24) Egipt
Hasło: Choroba serca.

su do ku

Litery w kolorowych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

- Poziomo:**
1) niejedno podąży za przewodnikiem
4) Jodie, zagrała w thrillerze „Milczenie owiec”
10) Wojciech, autor powieści „Żmijowisko”, „Podpalacz”
11) sapać jak ... kowalski
12) twórca szkiców literackich
14) stolica Dolnej Saksonii
15) podróżując, sprzedając towary
21) rozciąga się od Portugalii po Kamchatkę
22) Sb
25) ... jo-jo, znany odchudzającym się
26) konferencja naukowa
27) „To ja, ... się nazywam” (Łzy)
28) biblijny prokurator Judei pochodzący z Pontu

- Pionowo:**
2) zdobył Szpiglasowy Wierch
3) księża
5) ... opatowe, paliwo do wielu kotłów
6) stan podobny do niepełnego snu
7) bezbrzeżna ..., uczucie wielkiego żalu, utraty nadziei
8) japońska marka motocykli, instrumentów muzycznych
9) beczelność w zachowaniu
13) imię Herbuta, piosenkarza
16) drabiniaste lub transmisyjne
17) jednokomórkowe glony występujące w zbiornikach wodnych, na wilgotnych skałach
18) lichwiarz
19) sygnał dźwiękowy samochodu
20) halucynacja, przywidzenie
23) ... Wschodni, wyspiarskie państwo w Azji
24) rzepakowe, akacyjne, faceliowe (pasieka zaprasza)

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34427030

Czekamy
na Twoje
uwagi i pomysły

ROZRYWKA
@WYBORCZA.PL

zakreślanka

Zakreślaj słowa z listy na planszy. Mogą być ukryte w wierszach, kolumnach lub prowadzić wężkiem. Niewykorzystane litery czytane rzędami utworzą hasło

P	L	Ó	S	L	R	E
E	Ż	R	Ó	D	E	S
A	J	B	O	E	R	T
S	K	R	Ł	Ł	E	C
E	C	A	T	K	I	P
O	Ż	W	A	O	K	O
R	O	O	Ś	Ć	N	I
O	S	R	D	M	A	S
N	A	A	N	A	L	A

kopiec   sól   tło   salamandra
treser   źródelko   jaskrawość   nosorożce

Hasło z 22.07: planetoida

skojarzenia

Ludzie honoru	Urok biurokracji	Szyszka	Puszyste uszy
Tajniacy	Figura	Las iglasty	Czułe słówka
Wsiąść do pociągu	Chirzyk	Lśnienie	Prominent
Chinatown	Carcassonne	Echo Ciechocinka	Gruba ryba

Znajdź powiązania między hasłami i połącz je w cztery grupy po cztery hasła, by każdą grupę łączyło jedno wspólne skojarzenie.

Rozwiązanie z 22.07:
Opowiadane, by inni się śmiali: Michałki, Dykteryjka, Kawał, Anegdota. **Pierwsza ....:** Gwiazdka, Dama, Pomoc, Komunia. **Dzielnice Warszawy:** Włochy, Ochota, Wola, Wesola. **Filmy z Robertem De Niro:** Kasyno, Gorączka, Taksówkarz, Irlandczyk

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Kraj/34426992

Słowno

Wybierz słowo, sprawdzaj litery i kombinuj, aż skończą Ci się próby

Literówka

Kilka liter i jedno zadanie: ułożyć jak najwięcej słów

Jeszcze więcej rozrywki w Aplikacji Wyborczej

Szukaj w aplikacji

Zakreślanka

Skojarzenia

ŻYCIE BEZ BARIER

WYBORCZA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Czwartek, 23 lipca 2026 | Redaktor prowadzący Kamilla Sierocka

wyborcza.pl

Jak i gdzie pracują osoby z niepełnosprawnościami

Coraz więcej osób jest aktywnych zawodowo ▶6

FOT. ANASTILIS

Raport Fundacji Integralia Grupy Ergo Hestia

Milion niewykorzystanych talentów

**Jak wykorzystać w pracy potencjał osób z niepełno-
sprawnościami i bu-
dować inkluzywną
organizację? To py-
tania na jakie stara się
odpowiedzieć raport**

Polsce żyje 5,45 mln osób z niepełno-
sprawnościami (Dane Narodowego
Spisu Powszechnego z 2021 r.) w tym
4,01 mln z orzeczoną prawnie (GUS,
2023). W wieku produkcyjnym jest
1,29 mln osób z orzeczeniem (GUS,
2024) – to baza statystyczna wyko-
rzystywana przez Badanie Aktyw-
ności Ekonomicznej Ludności (BA-
EL), obejmująca osoby w wieku 18–
59 lat (kobiety) i 18–64 lat (mężczy-
źni). Z tej grupy pracuje obecnie tylko
429 tys. osób. Gdy uwzględnimy dy-
namikę rynku pracy i okresy ochron-
ne przed emeryturą otrzymujemy pre-
cyzyjniej określony potencjał zatrud-
nieniowy, czyli 1,06 mln osób w wie-
ku 20–60 lat w przypadku mężczyzn
oraz 20–55 lat w przypadku kobiet
– grupa w wieku aktywnego poszu-
kiwania zatrudnienia.

Wskaźnik aktywności zawodowej
osób z niepełnosprawnościami wy-
nosi 33,1%, ponad dwukrotnie mniej
niż w całym społeczeństwie (73,4%).
Zgodnie ze Strategią na rzecz Osób
z Niepełnosprawnościami 2021–2030,
wskaźnik ten powinien wzrosnąć
z 30% (2020r.) do 45% (2030 r.). Przy
założeniu liniowego wzrostu powinien
już osiągać 37–38%. Mimo wzrostu ak-
tywności zawodowej osób z niepełno-
sprawnościami zmiany są wolniejsze,
niż zakłada Strategia, więc trzeba da-
lej wzmacniać działania na rzecz ich
aktywizacji zawodowej.

Luka zatrudnienia

O wiele więcej osób z niepełnospraw-
nościami mogłoby pracować, ale nie
pracuje znacznie powyżej średniej
UE (21,4 p.p.). Dzieje się to w sytuacji,
gdy polski rynek został wydrenowany
z pracowników: w ciągu dekady liczba
osób bezrobotnych spadła z 1,8 mln
do 500 tys. (dane BAEL), a stopa bez-
robocia jest najniższa wśród dużych
krajów UE. Brak rąk do pracy to wy-
zwanie całej Europy, gdzie przez dwie
dekady aktywność zawodowa osób
z niepełnosprawnościami wzrosła
o ponad 20%. Unia Europejska coraz
mocniej otwiera rynek pracy dla tej
grupy, wprowadzając zmiany praw-
ne, które Polska będzie musiała wdro-
żyć. To sprawia, że poza instytucjami
publicznymi kluczowe staje się

• **Polsce żyje
5,45 mln osób
z niepełnospraw-
nościami** FOT.
PEOPLEIMAGES

Dlaczego w końcu będziemy zatrudniać osoby z niepełnosprawnościami

• **Dlaczego zatrudnianie
osób z niepełnosprawno-
ściami jest dziś tak ważne?**
To zagadnienie przestało
być kwestią wyboru –
stało się nieuniknionym
elementem strategii bizne-
sowej. Nie chodzi o dobrą
wolę ani społeczną odpo-
wiedzialność, lecz o fakt,
że zmiany demograficzne,
regulacyjne i rynkowe
wymuszają zmianę. Igno-
rowanie ich oznacza realne
koszty: problemy rekru-
tacyjne, utratę reputacji,

spadek konkurencyjności.
Poniższe trendy wyzna-
czają kontekst, w którym
pracodawcy będą działać
– niezależnie od tego, czy
się do tego przygotowują, czy
nie.

• **Rynek pracy stoi w obli-
czu kryzysu talentów.** Do
2050 r. siła robocza w UE
skurczy się o 18 mln pra-
cowników. Raport OECD
potwierdza spadek popu-
lacji produkcyjnej do 2060.
W 2023 75% europejskich
MŚP zgłaszało nieudane

rekrutacje. Kluczowym
zasobem pozostaje 51 mln
mieszkańców UE (20%
populacji) poza rynkiem
pracy. Kobiety, osoby
starsze, migranci i osoby
z niepełnosprawnościami
stanowią 80% tej gru-
py. Komisja Europejska
identyfikuje włączenie
tych grup jako kluczowe
dla osiągnięcia celu 78%
wskaźnika zatrudnienia
do 2030. Polski rynek
notuje najszybszy spadek
populacji produkcyjnej

w UE od 2013 – prognoza
Polskiego Instytutu Ekono-
micznego: spadek o 2,1 mln
(12,6%) do 2035r. Polska
ma najwyższą w Europie
lukę zatrudnienia osób
z niepełnosprawnościami:
40 p.p. wobec średniej
unijnej na poziomie 20 p.p.
Zmniejszenie luki oznacza
potencjał 170 tys. pracow-
ników. ●

Cały raport pod linkiem **in-
tegralia.pl/milion-niewy-
korzystanych-talentow**

podejście samych pracodawców. Po-
nad połowa z nich nie osiąga ustawo-
wego wymogu 6% zatrudnienia osób
z niepełnosprawnościami (dotyczy to
firm powyżej 25 etatów; brak spełnie-
nia skutkuje wpłatą na PFRON w wy-
sokości 40,65% przeciętnego wynag-
rodzenia na każdy brakujący etat).

Zatrudnianie osób z niepełno-
sprawnościami wymaga więcej niż do-
brej woli, jednak to od niej wszystko się
zaczyna. Nawet inkluzywni pracodaw-
cy mogą wciąż uczyć się unikać błę-
dów blokujących możliwość zatrud-

niania i na końcu utrzymania w fir-
mie osób z niepełnosprawnościami.

**Onboarding bardziej
indywidualny, a nie jak
skok na głęboką wodę**

Równość i włączenie zamiast izolacji
lub traktowania – choć w dobrej wie-
rze – jak maskotek różnorodności. Na-
wet małe błędy kosztują: utratę talen-
tów, rotację, atmosferę, reputację. Ka-
talog „grzechów”, które popełniamy
wobec kandydatów i pracowników
z niepełnosprawnościami może po-
móc zmienić sytuację, bo skuteczne
działanie zaczyna się od świadomości.

Odpowiedź na pytanie, skąd się
biorą takie zachowania z pozoru zda-
je się prosta – są to lęki, uprzedzenia
i stereotypy zbudowane na niedosta-
tecznej wiedzy.

**Ukryty zasób polskiego
ryнку pracy**

Kiedy mówimy o osobach z niepełno-
sprawnościami w kontekście zatrud-
nienia, pierwsze skojarzenia często

mijają się z rzeczywistością. Zawilo-
ści systemu orzekania oraz rozbież-
ności w dostępnych danych wynikają-
ce z różnych źródeł, przedziałów wie-
kowych czy metodologii sprawiają, że
trudno precyzyjnie określić, ile osób
z niepełnosprawnościami stanowi po-
tencjalny zasób na rynku pracy. Do-
tarcie do odpowiedzi wymaga anali-
zy kilku warstw informacji statystycz-
nych. Już na samym początku poja-
wia się problem. Wystarczy spróbo-
wać oszacować, ile osób z niepełno-
sprawnościami żyje w Polsce. W za-
leżności od przyjętej definicji i źródła,
liczby mogą się znacząco różnić. Po-
niżej przedstawiamy kilka przykłado-
wych danych, którymi posługują się
GUS oraz Biuro Pełnomocnika Rządu
ds. Osób Niepełnosprawnych:

• **5,45 mln** – osoby z niepełnospraw-
nościami łącznie (Narodowy Spis
Powszechny, NSP 2021)

• **4,01 mln** – osoby z ważnym orze-
czeniem o niepełnosprawności lub
stopniu niepełno sprawności (GUS/
PZON/ZUS, grudzień 2023).

• **3,47 mln** – osoby z prawnym po-
twierdzeniem niepełnosprawności
wydanym przez PZON/MZON lub
ZUS (NSP 2021), z czego: • 2,01 mln
– deklaruje jednocześnie niepełno-
sprawność biologiczną*, • 1,46 mln
– nie deklaruje niepełno sprawności
biologicznej. Jako punkt wyjścia do
analizy potencjału zatrudnieniowe-
go osób z niepełnosprawnościami
przyjęto liczbę 4,01 mln – tyle osób
posiadało ważne orzeczenie.

Warto zaznaczyć, że dane GUS
z grudnia 2024 r. wskazują na 3,9 mln
osób, jednak niższa wartość wynika
nie tylko z przemian demograficznych,
ale także ze zmian w systemie orzeka-
nia, w tym z przepisów dotyczących
ważności orzeczeń wprowadzonych
w drugiej połowie 2024 r.

Liczba 1,06 mln osób

Dodatkowo na 4 lata przed osiągnię-
ciem wieku emerytalnego pracownicy
wchodzą w okres ochronny, co spra-
wia, że przynajmniej przez pół deka-
dy przed osiągnięciem wieku emery-
talnego zmiana miejsca pracy staje się
rzadkością. Statystyki pokazują także,
że to właśnie w tym okresie wiele osób
nabywa niepełnosprawność związa-
ną z naturalnymi procesami starzenia
się organizmu. Dlatego zawężono gru-
pę potencjalnych kandydatów i kan-
dydatek do zatrudnienia do osób do
60. roku życia w przypadku mężczyzn
i do 55. roku życia w przypadku ko-
biet. I tak otrzymano grupę 1,06 mln
osób z niepełno sprawnościami, które
są w wieku „produkcyjnym” w wie-
ku 20–60 lat w przypadku mężczyzn
oraz 20 – 55 lat w przypadku kobiet
stanowi realistyczną ocenę potencjału
zatrudnieniowego osób z niepełno-
sprawnościami w Polsce. Uwzględ-
nia ona rzeczywistą dynamikę rynku
pracy, w tym okresy ochronne przed
emeryturą oraz zmniejszoną mobil-
ność zawodową w starszych grupach
wiekowych. Aby jednak szczegółowo
przeanalizować aktywność zawodo-
wą, strukturę wykształcenia, rodzaje
niepełnosprawności i zidentyfikować
niewykorzystany potencjał, konieczne
jest sięgnięcie po dane Badania
Aktywności Ekonomicznej Ludności
(BAEL, GUS IV kwartał 2024 r.).
BAEL przyjmuje nieco szerszą defi-
nicję wieku produkcyjnego: 18–59 lat
dla kobiet i 18–64 lat dla mężczyzn, co
daje łącznie około 1,29 mln osób z nie-
pełnosprawnościami. Różnica mię-
dzy obiema wartościami (1,06 mln
i 1,29 mln) wynika z włączenia osób
w wieku 18–19 lat oraz kobiet w wie-
ku 56–59 lat i mężczyzn w wieku 61–
64 lat. BAEL obejmuje zatem osoby
formalnie po zostające w wieku pro-
dukcyjnym, choć ich faktyczna aktyw-
ność na rynku pracy może być ogra-
niczona. Jest to jednak różnica nie-
wielka, która nie zaciemnia obrazu
przedstawianych danych. ●

Not. agab

*Nawet inkluzywni
pracodawcy mogą wciąż
uczyć się unikać błędów
blokujących możliwość
zatrudniania i na końcu
utrzymania w firmie osób
z niepełnosprawnościami*

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego inwestuje w samodzielność osób z niepełnosprawnościami

Dostęp do nowoczesnej rehabilitacji, możliwość podjęcia pracy, wsparcie organizacji społecznych oraz działania ułatwiające codzienne funkcjonowanie – właśnie na takich filarach samorząd województwa od lat buduje regionalny system wsparcia osób z niepełnosprawnościami. W 2026 roku na przedsięwzięcia finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz budżetu województwa przeznaczono około 20 mln zł.

To jednak znacznie więcej niż tylko liczby. Za każdą z tych inwestycji stoją konkretni mieszkańcy regionu – osoby, które chcą pracować, rozwijać swoje pasje, być aktywne społecznie i żyć możliwie jak najbardziej samodzielnie. Właśnie dlatego działania samorządu koncentrują się przede wszystkim na tworzeniu warunków, które pozwalają osobom z niepełnosprawnościami realizować własne plany i uczestniczyć w życiu lokalnych społeczności.

Polityka województwa w tym obszarze opiera się na wieloletnich programach przygotowywanych na podstawie diagnozy potrzeb mieszkańców. Powstają one we współpracy z organizacjami społecznymi, samorządami oraz instytucjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Dzięki temu wsparcie odpowiada na realne wyzwania, z jakimi każdego dnia mierzą się mieszkańcy regionu.

Inwestycje, które poprawiają jakość życia

Warunkiem skutecznej rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami jest dostęp do nowoczesnej, bezpiecznej i odpowiednio dostosowanej infrastruktury. To właśnie jakość i dostępność obiektów, w których świadczone są usługi rehabilitacyjne, w znacznym stopniu decydują o możliwościach prowadzenia kompleksowej rehabilitacji oraz zwiększenia

szania samodzielności i aktywności osób z niepełnosprawnościami.

W oparciu o ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych samorząd województwa każdego roku dofinansowuje, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, roboty budowlane dotyczące obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób z niepełnosprawnościami. Dzięki temu poprawia się standard placówek, zwiększa ich dostępność oraz rozszerza zakres świadczonych usług.

W 2026 roku wsparcie otrzyma pięć inwestycji, na które przeznaczono blisko 2 mln zł. Szacuje się, że z efektów tych przedsięwzięć skorzysta blisko 1000 osób.

Praca jako droga do większej samodzielności

Jednym z największych wyzwań pozostaje aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami. Dla wielu z nich zatrudnienie oznacza nie tylko źródło dochodu, ale również możliwość budowania poczucia sprawczości, rozwijania kompetencji i nawiązywania relacji społecznych.

Dlatego samorząd województwa konsekwentnie wspiera zakłady aktywności zawodowej, które łączą zatrudnienie z procesem rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Na Warmii i Mazurach funkcjonuje obecnie 10 zakładów aktywności zawodowej. Łącznie pracuje w nich 476 osób, w tym 344 ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W 2026 roku na ich działalność zarząd województwa przeznaczył ponad 16,7 mln zł ze środków PFRON oraz budżetu województwa.

Zakłady aktywności zawodowej są często miejscem, w którym osoby z niepełnosprawnościami po raz pierwszy zdobywają doświadczenie zawodowe. To przestrzeń, w której mogą rozwijać swoje umiejętności, odzyskiwać pewność siebie i stopniowo przygotowywać się – na miarę swoich możliwości – do podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Dla wielu osób jest to także ważny krok w kierunku większej niezależności finansowej i życiowej.

Organizacje społeczne blisko mieszkańców

Nie mniej ważnym partnerem samorządu są organizacje pozarządowe, które każdego dnia pracują bezpośrednio z osobami z niepełnosprawnościami i ich rodzinami. To właśnie one najlepiej znają potrzeby środowiska i potrafią szybko reagować na pojawiające się wyzwania.

Dlatego samorząd województwa zleca organizacjom realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej. Obejmują one między innymi szkolenia, warsztaty, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie rodzin i opiekunów, zajęcia rozwijające kompetencje społeczne i komunikacyjne, wydarzenia kulturalne, sportowe i rekreacyjne, działania integracyjne oraz kampanie przeciwdziałające wykluczeniu i dyskryminacji.

Na realizację tych przedsięwzięć w 2026 roku przeznaczo

Marcin Kuchciński,
marszałek województwa
warmińsko-mazurskiego:

– Naszym celem jest tworzenie warunków, w których osoby z niepełnosprawnościami mogą w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym. Dlatego konsekwentnie inwestujemy

zarówno w nowoczesną infrastrukturę rehabilitacyjną, jak i w rozwój zakładów aktywności zawodowej oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi. To działania, które przekładają się na większą samodzielność, aktywność i niezależność mieszkańców, a jednocześnie odpowiadają na rzeczywiste potrzeby osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Nie chcemy budować systemu, który ogranicza się wyłącznie do udzielania pomocy. Równie ważne jest tworzenie przestrzeni, w której każdy, niezależnie od ograniczeń, z jakimi się mierzy, może rozwijać swoje możliwości, zdobywać doświadczenie zawodowe, realizować swoje ambicje i czuć się pełnoprawnym uczestnikiem życia społecznego.

Właśnie dlatego tak dużą wagę przykładamy do partnerstwa z organizacjami społecznymi i samorządami lokalnymi. Wierzę, że inwestowanie w samodzielność mieszkańców to inwestowanie w rozwój całego regionu. Społeczeństwo jest silniejsze wtedy, gdy każdy ma szansę wykorzystać swój potencjał.

czono 2 mln zł. Obecnie trwa ocena ofert złożonych w otwartym konkursie.

Wspólna odpowiedzialność za dostępność

Budowanie skutecznego systemu wsparcia wymaga współpracy wielu środowisk. Samorząd województwa realizuje swoje działania wspólnie z administracją rządową, samorządami powiatów i gmin, organizacjami pozarządowymi oraz fundacjami.

Istotną rolę pełni również Wojewódzka Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych. To siedmioosobowy organ doradczy powoływany przez marszałka województwa spośród przedstawicieli organizacji pozarządowych, fundacji, administracji rządowej oraz jednostek samorządu terytorialnego. Rada opiniuje najważniejsze działania i pomaga dostosowywać je do rzeczywistych potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

Skala tegorocznego wsparcia pokazuje, że samorząd województwa konsekwentnie rozwija politykę, której celem jest nie tylko finansowanie konkretnych projektów, ale przede wszystkim tworzenie warunków sprzyjających większej samodzielności, aktywności i lepszej jakości życia mieszkańców regionu.

Rehabilitacja neurologiczna

Tu chodzi o to, żeby pacjent odzyskał kolejne fragmenty swojego życia

Okazuje się, że często problemem osób po udarze czy operacjach neurologicznych nie są mięśnie: ich słabość czy całkowity niedowład. Problem jest sposób w jaki mózg steruje całym organizmem

ROZMOWA Z

LEK. ADRIANNA WYWIĄŁ

założycielką Centrum Rehabilitacji Neurologicznej Neuroneo

KAMILA SIEROCKA: Przy jakiego rodzaju schorzeniach wskazana jest rehabilitacja neurologiczna?

LEK. ADRIANNA WYWIĄŁ: Rehabilitacja neurologiczna jest potrzebna wszędzie tam, gdzie uszkodzony lub nieprawidłowo funkcjonujący układ nerwowy powoduje trudności z poruszaniem się, utrzymaniem równowagi, wykonywaniem codziennych czynności czy kontrolą ruchów.

Nasi pacjenci to osoby po udarach mózgu, urazach czaszkowo-mózgowych, operacjach neurochirurgicznych, chorzy na stwardnienie rozsiane, chorobę Parkinsona czy inne choroby neurologiczne. Pracujemy również z osobami po niedotlenieniu mózgu, z mózgowym porażeniem dziecięcym oraz z dziećmi z chorobami genetycznymi i innymi zaburzeniami rozwoju neurologicznego.

Czyli problem nie leży przede wszystkim w mięśniach, ale w sposobie, w jaki mózg steruje całym organizmem?

– Dlatego właśnie terapia koncentruje się na układzie nerwowym, czyli tam, gdzie leży przyczyna problemu.

Czy bardzo dawno przeżyte urazy lub choroby np. udary udaje się jeszcze leczyć lub pomóc pacjentom wrócić do normalnego życia?

– To jedno z najczęstszych pytań, jakie słyszymy. Wiele osób uważa, że jeśli od udaru minęło kilka miesięcy lub kilka lat, to niczego nie da się już poprawić. Rzeczywiście największa spontaniczna poprawa następuje w pierwszych miesiącach, ale nie oznacza to, że później mózg przestaje się uczyć.

Mózg zachowuje zdolność do tworzenia nowych połączeń przez całe życie. Oczywiście nie u każdego uda się osiągnąć pełną sprawność. Nie składamy takich obietnic. Natomiast bardzo często, nawet po wielu latach stagnacji, obserwujemy poprawę funkcji, która przekłada się na codzienne życie: samodzielne jedzenie, ubieranie się, chodzenie po mieszkaniu, wyjście z domu czy powrót do pracy.

Czyli błędem jest założenie, że skoro poprawa się zatrzymała, to organizm wykorzystał już wszystkie swoje możliwości?

• Rehabilitacja neurologiczna jest potrzebna wszędzie tam, gdzie uszkodzony lub nieprawidłowo funkcjonujący układ nerwowy powoduje trudności z poruszaniem się, utrzymaniem równowagi FOT. DANIEL MEGIAS

Stała terapia

- Mózg uczy się przez powtarzanie. Dlatego regularna, mądrze zaplanowana terapia daje trwałe efekty. W neurorhabilitacji systematyczność to klucz do postępów.
- Rehabilitacja neurologiczna to wyjście poza zwyczajną fizjoterapię. Nie pracujemy tylko z ciałem – pracujemy z tym, co nim steruje. Stymulując mózg do nauki, poprawiamy funkcjonowanie we wszystkich sferach życia.
- Rehabilitacja neurologiczna jest procesem medycznym, który ma na celu przywrócenie sprawności i samodzielności pacjentom po uszkodzeniach układu nerwowego. Wykorzystuje ona zjawisko neuroplastyczności mózgu i jest kluczowa w powrocie do zdrowia m.in. po udarach, urazach czaszkowo-mózgowych oraz w chorobach neurodegeneracyjnych.

W rehabilitacji bardzo łatwo skupić się na samym ruchu – wzmacniać mięśnie, rozciągać przykurcze, wielokrotnie powtarzać to samo zadanie.

My zaczynamy od innego pytania: dlaczego pacjent porusza się właśnie w taki sposób?

– Bardzo często oznacza to jedynie, że dotychczasowa terapia przestała być skuteczna i warto poszukać innego podejścia.

W jaki sposób to robicie?

– W rehabilitacji bardzo łatwo skupić się na samym ruchu – wzmacniać mięśnie, rozciągać przykurcze, wielokrotnie powtarzać to samo zadanie. My zaczynamy od innego pytania: dlaczego pacjent porusza się właśnie w taki sposób? Prosty przykład: Pacjent po udarze sięga po kubek. Zamiast wyprostować łokieć i otworzyć dłoń, unosi cały bark i pochyla tułów w stronę stołu. Dla nas to nie po prostu „słabe mięśnie ręki” – to informacja. Sprawdzamy, co dokładnie zawodzi: czy mózg nie czuje, gdzie ręka znajduje się w przestrzeni? Czy nie potrafi zaplanować kolejnych faz ruchu? A może nie umie skoordynować napięcia mięśni poruszających poszczególnymi stawami? Każda z tych odpowiedzi prowadzi do zupełnie innej terapii.

Mózg, który nie może wykonać ruchu prawidłowo, znajdzie inny sposób, nawet jeśli utrwała w ten sposób nieprawidłowe wzorce. Wnikliwa analiza tych wzorców mówi nam, które procesy w układzie nerwowym zostały zaburzone, i to właśnie nad nimi pracujemy.

Czyli wykorzystujecie przy tym neuroplastyczność – naturalną zdolność mózgu do uczenia się i przebudowywania połączeń?

– Tak. Ćwiczenie jest tylko narzędziem – zmiana ma zajść tam, gdzie leży przyczyna, a nie wyłącznie w mięśniach. Sposób poruszania się traktujemy jako objaw. Kiedy mózg zaczyna lepiej przetwarzać informacje i planować ruch, trudności fizyczne ustępują – nie tylko na sali rehabilitacyjnej, ale przede wszystkim w domu. Pacjent spontanicznie zaczyna robić rzeczy, których wcześniej nie robił. I to jest nasz najważniejszy miernik sukcesu: czy pacjentowi łatwiej żyje się na co dzień.

Jak długo prowadzi się tego typu rehabilitację?

– Są schorzenia, w których wystarczy kilka wizyt rehabilitacyjnych i pacjent odzyskuje utracone funkcje. Zdarza się, że pacjent sam zakłada sobie jakiś cel i po jego osiągnięciu kończy terapię. Czasem sami widzimy, że pacjent odzyskał już sprawność i sugerujemy, że może zakończyć terapię lub pozostać w nadzorze rehabilitacyjnym, czyli pojawić się raz na jakiś czas lub gdy coś będzie go niepokoić. Są jednak choroby, które wymagają regularnej terapii przez całe życie, bo poważnie

uszkodzony układ nerwowy będzie wymuszał nieprawidłowe wzorce, które bez korekty terapeutycznej zaczną się utrwalac. Czasem pacjenci boją się stwierdzenia, że będą wymagać rehabilitacji do końca życia. Zachęcam jednak do oswajania tej myśli i potraktowania rehabilitacji jako nowej, naturalnej rutyny. Warto na taką sytuację spojrzeć przez analogię osób sprawnych, które, aby pozostać w dobrym zdrowiu, również powinny regularnie się ruszać i dbać o kondycję fizyczną.

Czy zdarza się moment, kiedy mówicie: „dalej już nie warto”?

– Nie używamy takiego sformułowania. Jeżeli przestajemy widzieć efekty, nie pytamy, czy warto dalej rehabilitować. Zastanawiamy się za to, co należy zmienić w sposobie terapii, aby efekty się pojawiły. Zdarzają się sytuacje, gdy z powodu bardzo rozległych uszkodzeń nie uda się osiągnąć pełnej samodzielności. Nie oznacza to jednak, że nie można poprawić jakości życia i że rehabilitacja nie ma sensu. Czasem sukcesem będzie możliwość samodzielnego zjedzenia posiłku. Innym razem łatwiejsze przesiedanie się z łóżka na wózek, zmniejszenie bólu, większa niezależność od opiekuna albo możliwość wyjścia z domu i powrotu do funkcjonowania w społeczeństwie.

odzyskiwał cia

Czyli tak długo, jak terapia przynosi realną poprawę funkcjonowania pacjenta lub zapobiega pogarszaniu się jego sprawności ma ona sens?

– Jednym z naszych pacjentów był starszy mężczyzna po udarze, który przez całe życie był aktywny, a obecnie marzył o możliwości samodzielnego wyjścia z domu. Udar miał miejsce 10 lat wcześniej, pacjent nie spodziewał się już poprawy, ale trafił do nas z polecenia innego pacjenta, któremu pomogliśmy. Mężczyzna był w stanie poruszać się po mieszkaniu, ale nogi bardzo szybko mu sztywniały, uniemożliwiając chodzenie na dalsze odległości. Zdecydował się na rehabilitację 2 razy w tygodniu. Tuż przed naszą przychodnią jest duży park i pacjent wyznaczył sobie za cel zrobienie choćby kilku kroków po parku po każdej wizycie. Mężczyzna zakończył rehabilitację, gdy był już w stanie samodzielnie przemierzyć parkowe alejki. Stało się to zaledwie po 3 miesiącach regularnej terapii.

Inną pacjentką była dorosła kobieta z mózgowym porażeniem dziecięcym. Pacjentka chodziła samodzielnie, ale całkowicie utraciła funkcję rąk. Przy pierwszej wizycie pytamy zawsze, jakie są oczekiwania pacjenta względem terapii. Ko-

bieta przyznała, że największym problemem jest całkowita zależność od opiekuna w zakresie karmienia i marzy o samodzielnym zjedzeniu nawet prostego posiłku. Pacjentka zdecydowała się na 2 tygodnie intensywnego turnusu rehabilitacyjnego, a następnie poprosiła o zarezerwowanie cotygodniowych wizyt. Po 3 miesiącach wysłała nam film, na którym samodzielnie je zupę łyżką. Obecnie, czyli po kilku latach, jej życie całkowicie się zmieniło – wyjeżdża sama, poznała partnera, może w pełni korzystać z życia.

Pamiętamy również młodego mężczyznę po ciężkim wypadku komunikacyjnym. Pacjent długo był w śpiączce, a po rozbudzeniu nie było jasne, czy wróci do sprawności. Przyprowadziła go do nas rodzina tuż po wypisaniu ze szpitala. Pacjent potrzebował wsparcia we wszystkich sferach – od wykonywania podstawowych czynności dnia codziennego, po mowę i funkcje kognitywne. Cel terapeutyczny był prosty – wrócić do aktywności zawodowej. Mężczyzna rehabilitował się u nas 8 miesięcy i krok po kroku przygotowywał się do realizacji swojego celu. Po 6 miesiącach wrócił do pracy na pół etatu. Zakończył rehabilitację, gdy poczuł, że odzyskał życie, jakie próbowała zabrać mu choroba.

Te historie pokazują, jak dobrze dobrana rehabilitacja, celująca w źródło problemu, potrafi zmienić jakość życia.

A jak pracujecie z dziećmi? Jakie schorzenia rehabilitujecie?

– Pracujemy przede wszystkim z dziećmi z mózgowym porażeniem dziecięcym i rzadkimi chorobami genetycznymi, ale także z wcześniakami, dziećmi po niedotlenieniu okołoporodowym, po operacjach neurochirurgicznych i z innymi zaburzeniami neurologicznymi. W terapii najpierw identyfikujemy problem neurologiczny, a następnie koncentrujemy się na rozwoju tych procesów w mózgu, których dziecko w wyniku swojej choroby nie mogło rozwinąć prawidłowo. Patrzymy na dziecko nie tylko przez pryzmat ruchu – terapia ma rozwinąć nie tylko możliwości motoryczne, ale także umiejętność zabawy, uczenia się, abstrakcyjnego myślenia czy komunikowania się. Należy pamiętać, że niepełnosprawność w wieku dziecięcym zaburza wszystkie sfery rozwoju, więc pomijanie którejkolwiek byłoby błędem.

Sama jestem mamą niepełnosprawnej dziewczynki, która stała się inspiracją do stworzenia

Neuroneo. Po zmianie sposobu terapii, w wieku 5 lat nasza córka nauczyła się samodzielnie siadać, a następnie raczkować. Rozwinęła też mowę i obecnie zrozumiale komunikuje się zarówno w domu, jak i w szkole. To doświadczenie pokazało nam, jak ogromne znaczenie ma odpowiednio dobrana rehabilitacja neurologiczna.

Po czym pacjent lub jego rodzina mogą poznać, że rehabilitacja rzeczywiście działa?

– Najlepszym wskaźnikiem nie jest to, co dzieje się podczas ćwiczeń, ale to, co dzieje się w domu. Czy pacjent łatwiej wstaje z łóżka? Czy sam zapina guziki? Czy wychodzi z domu chętniej niż wcześniej? W rehabilitacji neurologicznej nie chodzi o perfekcyjnie wykonane ćwiczenie. Chodzi o to, żeby pacjent odzyskiwał kolejne fragmenty swojego życia.

Rozmawiała Kamilla Sierocka

Lek. Adrianna Wywiół, założycielka Centrum Rehabilitacji Neurologicznej Neuroneo, członek Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, prywatnie mama niepełnosprawnej dziewczynki z mózgowym porażeniem dziecięcym.

OGŁOSZENIE

34443217

REHABILITACJA NEUROLOGICZNA

**od wstania z łóżka po spacer
z rodziną - wspólnie ustalamy cele**

**Indywidualne sesje terapeutyczne dla osób
w każdym wieku**

- wizyty stacjonarne i domowe w Warszawie
  - udar • MPD • choroba Parkinsona
  - stwardnienie rozsiane • urazy mózgu

**Skontaktuj się z nami
799 279 393**

Centrum Rehabilitacji Neurologicznej Neuroneo
Warszawa, ul. Gwiazdzista 5B
www.neuroneo.pl

Jak i gdzie pracują osoby z niepełnosprawnościami

Coraz więcej osób jest aktywnych zawodowo

Nadal jest jednak dużo do zrobienia, by tzw. „otwarty rynek pracy” był rzeczywiście bardziej otwarty również takich pracowników

Sławomir Szymański

Czy istnieje osobny rynek pracy dla osób z niepełnosprawnościami? Można powiedzieć, że funkcjonuje swego rodzaju nisza, czyli zakłady pracy chronionej (ZPCh) lub zakłady aktywności zawodowej (ZAZ). Pewnie są potrzebne, ale dziś dyskutuje się raczej o inkluzywnym rynku pracy, czyli o tym, by „zwykłe” firmy były otwarte na pracowników z niepełnosprawnościami. A wszystko to w kontekście budowania różnorodnych zespołów.

– Różnorodność jest siłą. Niepełnosprawność nie jest przeszkodą. Mam silne wrażenie, że różnorodność wzbogaca nie tylko nasze miejsce pracy, ale życie innych. Zamiast czekać na zmiany, stwórzmy je sami – mówiła Agata Roczniak, Ekspertka ds. Włączania OzN w BNP Paribas Polska oraz założycielka i Prezeska Fundacji Diversum, podczas II Kongresu Inclu(vi)sion „Od wizji do kreacji inkluzywnego rynku pracy”. Tymczasem z badania eRecruiter „Candidate Experience w Polsce” pokazują, że 75 proc. polskich pracodawców nie wprowadza żadnych udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami.

– Pracodawcy często nie zdają sobie sprawy z tego, że przystosowanie miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami nie wymaga ogromnych nakładów finansowych. Wiele zmian to drobne udoskonalenia organizacyjne, które znacząco zwiększają komfort pracy i pozwalają pracownikom w pełni wykorzystać swój potencjał – komentuje Katarzyna Trzaska, ekspertka eRecruiter.

Wyjaśnia, że czasem wystarczy odpowiednie rozplanowanie przestrzeni biurowej, dostosowanie stanowisk pracy czy wprowadzenie elastycznych godzin pracy: – Kluczowe jest spojrzenie na dostępność nie tylko przez pryzmat infrastruktury, ale również podejścia do zadań i procesów. Takie podejście nie tylko otwiera drzwi dla osób z niepełnosprawnościami, ale przynosi korzyści całemu zespołowi, co przekłada się na pozytywny wizerunek firmy jako miejsca przyjaznego dla wszystkich – podsumowuje.

Dlaczego zatrudniają OzN

Na początku zeszłego roku Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych (POPON) przeprowadziła badanie ankietowe wśród pracodawców, którzy mają na pokładzie takie osoby. Wzięli w nim udział przedsiębiorcy łącznie zatrudniający ponad 24 tys. pracowników, w tym ok. 15 tys. osób z niepełnosprawnościami. Mniej więcej 4 na 10 z tych pracodawców działa na tzw. „otwartym rynku pracy”, około 3 na 10 to zakłady pracy chronionej, a 2 na 10 to były zakłady pracy

chronionej, które nadal dysponują środkami Zakładowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Inne podmioty – zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne czy NGO – były reprezentowane śladowo.

Podmioty uwzględnione w badaniu najczęściej działają w branżach handlowo-usługowej i usługowej, w mniejszym stopniu w sektorze produkcyjnym. Zdecydowana większość pracodawców zadeklarowała utrzymanie zatrudnienia – w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami – na tym samym poziomie (najczęściej) lub jego wzrost.

Autorzy badania zapytali pracodawców m.in. o to, czy zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami to z ich punktu widzenia element społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR/ESG)? Może się to wydać zaskakujące, ale aż 49 proc. ankietowanych w ogóle nie zna tych koncepcji. 36 proc. nie traktuje zatrudniania osób z niepełnosprawnością jako elementu CSR/ESG. Tylko 2 na 100 firm zadeklarowały, że mają opracowaną kompleksową strategię w tym obszarze i ją realizują.

„Wskazuje to na niski poziom świadomości pracodawców w tym zakresie i fakt, iż nie wykorzystują oni potencjału marketingowego jaki wiąże się z informowaniem potencjalnych klientów o działaniach z zakresu społecznej odpowiedzialności w tym min. tworzenia inkluzywnego środowiska pracy” – stwierdzają autorzy badania.

A dlaczego firmy w ogóle zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami? Najwięcej pracodawców (39 proc.) odpowiedziało, że decyduje o tym „wsparcie finansowe otrzymywane ze środków publicznych na zatrudnianie osób niepełnosprawnych”. A jeśli chodzi o bariery w zatrudnianiu takich pracowników, to na szczycie listy znalazły się dwa powody: „brak na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami chętnych do pracy” oraz „niedostosowanie lub niskie kwalifikacje zawodowe osób z niepełnosprawnościami”.

Są dobre wiadomości

Czy sytuacja osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy się poprawia? Czy za deklaracjami wielu firm, że zależy im na różnorodności, idą czyny? Pytam o to Marzenę Strzelczak, doradczynię zarządu Forum Odpowiedzialnego Biznesu ds. DEI.

– W skrócie: coraz więcej Osób z Niepełnosprawnością w Polsce pracuje, a biznes otwiera się na różnorodnych pracowników, w tym OzN – mówi.

Zwraca uwagę na fakt, że osoby z niepełnosprawnością to bardzo liczna i różnorodna grupa – blisko 5,5 mln osób, czyli aż kilkana-

ście procent polskiej populacji. Są w niej OzN zdefiniowane prawnie, czyli na podstawie formalnych orzeczeń np. ZUS, KRUS czy MON lub MeiN, jak również osoby z tzw. niepełnosprawnością biologiczną, mające ograniczenia podczas wykonywania czynności podstawowych dla swojego wieku, ale jednocześnie nie posiadają prawnego orzeczenia niepełnosprawności (przy czym niezależnie od stopnia tego rodzaju ograniczeń, całkowicie, poważnie lub umiarkowanie, a okres ich trwania to minimum 6 miesięcy): – Zatem praktycznie każdy z nas, z powodu choroby czy wypadku, może znaleźć się w tej grupie – dodaje ekspertka.

Podkreśla, że jakkolwiek otwarci na zatrudnienie OzN mogą być pracodawcy, to pewne rodzaje niepełnosprawności ograniczają obecność na otwartym rynku pracy. Rzecz w tym, że konkretne stanowiska niekoniecznie uwzględniają potrzeby takich osób.

Takie stanowiska, projektowane z myślą o OzN, znajdują się natomiast w Zakładach Aktywności Zawodowej, czyli podmiotach tworzonych przez gminę, powiat lub organizację pozarządową, których zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością i odpowiadanie na ich specyficzne potrzeby.

– Zatrduniają zazwyczaj osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, a główne rodzaje pracy przez nich wykonywane to działalność ochroniarska i utrzymanie porządku czy sprzątanie. Jak wynika z badania zrealizowanego w 2019 roku, możemy je znaleźć także w przetwórstwie przemysłowym. Tam wynagrodzenia są relatywnie wyższe, zatrudnionych jest około 21 proc. OzN ZPCH, a w handlu około 6 proc. – zaznacza Marzena Strzelczak.

Ten sam raport podaje, że w czerwcu 2020 roku w ZPCH pracowało ok 40 proc. OzN, natomiast większość znalazła zatrudnienie jednak w ramach otwartego rynku pracy (60 proc.).

– Co ciekawe, w ciągu ostatnich 20 lat liczba zakładów pracy chronionej systematycznie malała. W początkowych latach XXI wieku takich podmiotów działało w Polsce ponad 3 tys. W ciągu 10 lat ich liczba spadła poniżej 2 tys., w 2018 roku było ich już mniej niż tysiąc, w 2020 roku ten status posiadało 805 przedsiębiorstw, a na koniec 2023 tylko ok. 640. Natomiast liczba Zakładów Aktywności Zawodowej w okresie ostatnich 15 lat się podwoiła – od 61 w 2009 roku do 133 takich podmiotów w 2022 roku, równocześnie zwiększając trzykrotnie liczbę zatrudnionych, do ok. 8,5 tys. osób. Wszystko to potwierdza, że OzN są coraz bardziej obecne na otwartym rynku pracy. To oczy-

wiście dobra wiadomość – podkreśla doradczyni zarządu Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

Ale jest jeszcze dużo do zrobienia

Polska wypada jednak gorzej w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej, gdzie aktywnych zawodowo jest nawet 50 proc. OzN. W naszym kraju pracuje mniej więcej co trzecia osoba z tej grupy. Statystyki pokazują, że sytuacja pod tym względem się poprawia – w 2018 roku wskaźnik aktywności zawodowej OzN wynosił 28,3 proc., w 2019 roku 28,8 proc., rok później osiągnął wartość 30 proc., a w 2022 roku – 32,2 proc. Nadal jest więc sporo do zrobienia. Jak mówi Marzena

Strzelczak, odpowiedź na to wyzwanie jest jednym z głównych celów Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030. Chodzi o to, by wskaźnik aktywności zawodowej OzN w wieku produkcyjnym już w przyszłym roku osiągnął poziom 35 proc., a pięć lat później doszedł do poziomu 45 proc.

– Kwestią systemową, która zdecydowanie przyspieszy realizację tego celu, jest dostęp do wykształcenia, wspieranie nauki dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. Polska tu znacząco odstaje od Unii Europejskiej – jedynie kilka procent OzN ma wykształcenie wyższe, podczas gdy w UE to blisko jedna trzecia, niekorzystnie wypada także powszechność wykształcenia na poziomie średnim – osoby z niepełnosprawnościami w Polsce mają je dwa razy rzadziej niż osoby bez niepełnosprawności. Wypełnienie luki edukacyjnej jest konieczne dla zmiany sytuacji OzN na otwartym rynku pracy – zauważa ekspertka.

I dodaje: – Dane dotyczące zatrudnienia OzN wskazują, że trend jest wzrostowy i jest to praca na otwartym rynku. Zatem, polscy pracodawcy nie tylko już w ogóle słyszeli o różnorodności, ale uczą się korzystać z jej potencjału.

Badanie przeprowadzone przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu na ogólnopolskiej próbie 800 firm średnich i dużych przedsiębiorstw wykazało, że choć dzisiaj zaledwie 3 proc. z nich ma formalną strategię aktywności w zakresie zarządzania różnorodnością, to 49 proc. zna samo pojęcie, a jedynie 15 proc. prowadzi działania wspierające jakąś grupę zatrudnionych, to jednak najpowszechniejsze aktywności pracodawców dotyczą właśnie OzN.

– Deklaruje je blisko 60 proc. respondentów. I choć aż 82 proc. firm płaci składki na PEFRON, a więc zatrudnia poniżej wymaganego progu 6 proc. OzN, to zmiany postępują – np. jedna trzecia firm dużych posiada stanowiska dosto-

• **Polska wypada gorzej w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej, gdzie aktywnych zawodowo jest nawet 50 proc. OzN. W naszym kraju pracuje mniej więcej co trzecia osoba z tej grupy**
FOT. 24K-PRODUCTION

sowane do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi – mówi.

Lepiej poszukać rozwiązań szerzej

Zdaniem ekspertki, warto też spojrzeć na zatrudnienie OzN w szerszym kontekście. Bo też m.in. demografia sprawia, że coraz częściej będziemy spotykali osoby z niepełnosprawnością biologiczną. To rosnąca grupa wśród OzN. Tak jest zarówno w Polsce, jak i na świecie.

– Pracodawcy widzą te zmiany i coraz częściej wprowadzają programy wspierające osoby 50+. W ciągu ostatnich kilku lat nowym tematem, którym zajmują się firmy, jest też neuroatypowość. Zdecydowanie zmienia się narracja dotycząca rozwiązań odpowiadających na potrzeby osób z różnego rodzaju „zaburzeniami rozwojowymi”. Widzimy nie tylko coraz więcej poradników na temat odpowiedniego projektowania przestrzeni biurowych czy organizacji pracy – jak strefy cichej pracy, komunikacja unikająca przebodcowania, praca zdalna, elastyczny czas pracy, ale też rozwiązań z myślą o klientach – tzw. „ciche godziny” w sklepach. Od czasu pandemii coraz bardziej otwarcie podnoszony jest temat nie tylko ogólnego dobrostanu (well-being), ale też zdrowia psychicznego i odpowiadanie na te potrzeby przez pracodawców – opowiada Marzena Strzelczak.

Podkreśla, że szczególną nadzieję może budzić to, że pracodawcy coraz bardziej strategicznie podejmują temat zarządzania różnorodnością. Jak to wygląda i na czym polega?

– Poszukują rozwiązań z myślą o potrzebach różnych grup: kobiet, osób migranckich, osób z obowiązkami opiekuńczymi nie tylko wobec dzieci, ale i dorosłych osób zależnych, czy społeczności LGBT+ wewnątrz i na zewnątrz organizacji. Także w projektowaniu produktów i usług, tworzeniu narracji, którymi się komunikują ze światem. Właśnie takiego całościowego podejścia potrzebujemy. Dzięki temu zmieniać się będą nie tylko miejsca pracy, ale też będzie postępować zmiana społeczna. Pełna realizacja deklaracji o różnorodności wymaga oczywiście stałego zaangażowania pracodawców, wsparcia systemowego oraz przełamywania barier stereotypów i uprzedzeń. To częsty temat szkoleń w firmach, aktywności wielu NGO-sów, a także rosnącej grupy influencerów takich jak Agata Roczniak, Wojciech Sawicki czy Agata Spała. To na pewno dużo dobrego. Z pewnością korzystne byłoby także wprowadzenie modyfikacji w systemie polskiej edukacji i wpłynęłoby na dostrzeżenie tego wyzwania. To proces, który cały czas trwa, a najważniejsze, że zmiany te idą w dobrym kierunku – podsumowuje. ●

Chory w domu

Opiekun potrzebuje pomocy

Ponad 90 proc. osób, które muszą na stałe opiekować się chorym z rodziny, nie ma w tym żadnego doświadczenia. Z dnia na dzień muszą się nauczyć pielęgnacji i często całodobowej pomocy choremu

Anita Karwowska

2 miliony Polaków na stałe opiekuje się chorym członkiem rodziny – najczęściej starszym rodzicem albo chorym dzieckiem. Z badań przeprowadzonych przez firmę Danae na zlecenie Fundacji Hospicyjnej i Fundacji Agory wynika, że obowiązek taki spada zwykle na barki kobiet w wieku 40-60 lat. Częściej są to mieszkanki małych miast (do 100 tys. mieszkańców) i wsi niż metropolii, gdzie łatwiej o wsparcie opieki społecznej czy organizacji pozarządowych.

Na samodzielną opiekę decydują się zwykle z poczucia obowiązku i przekonania, że to najlepsze rozwiązanie dla chorego. Całodobowa codzienna opieka oznacza życiową rewolucję.

Dwie trzecie opiekunów rodzinnych (domowych) do minimum ogranicza życie towarzyskie i wycofuje się z aktywności, które nie są związane z podopiecznym. Co trzeci zmienia tryb pracy (np. przechodzi na część etatu lub rezygnuje z pracy, jeśli pozwala na to sytuacja finansowa), połowa musi ograniczyć czas dla innych członków rodziny. Co piąty w związku z opieką nie ma już czasu na inne codzienne obowiązki – wynika z badania przeprowadzonego w ramach kampanii edukacyjnej Nutricii Medycznej.

Opiekunowie są wyczerpani fizycznie i psychicznie, popadają w poczucie bezradności i frustracji. – Często nie radzą sobie z trudną sytuacją i własną bezradnością wobec cierpienia najbliższych. To długotrwałe obciążenie nie tylko może się przekładać na sytuację zawodową i prywatną, ale także prowadzić do zaburzeń nastroju, a nawet do tak poważnej choroby, jaką jest depresja – komentowała wyniki badania psychoonkolog Adrianna Sobol.

Myjemy, przebieramy, przewijamy

Opiekun nie ma czasu na nic innego, bo robi zakupy, sprząta, gotuje dla chorego, wykupuje mu leki i dba o ich przyjmowanie, myje go, zapewnia opiekę lekarską, czuwa nad nim w nocy i wykonuje podstawowe zabiegi medyczne. Co trzeci zajmuje się chorym, który potrzebuje opieki non stop, bo jest całkowicie niesamodzielny.

„Moja codzienność od dekady określa ją najpierw diagnoza-katastrofa, a potem kolejne utraty związane z pogarszającym się stanem zdrowia ukochanego dziecka. Należę do ogromnej rzeszy opiekunów rodzinnych zatrudnionych na trzy zmiany i bez przerw. Od kilku lat pielęgnuję w domu swojego niepełnosprawnego synka Pawelka, będącego pod opieką domowego hospicjum dla dzieci. W ciągu tego czasu słowo »zmęczenie« nabrało dla mnie zupełnie nowego znaczenia. Opieka nad ciężko chorym dzieckiem, oceniana na chłodno tylko jako praca, jest dwudziestoczegogodzinna, znojną harówką. Wydaje się, że

To długotrwałe obciążenie nie tylko może się przekładać na sytuację zawodową i prywatną, ale także prowadzić do zaburzeń nastroju, a nawet do tak poważnej choroby, jaką jest depresja

brak w niej miejsca, czasu, a niekiedy również siły i chęci na odpoczynek. Nie jest to zwykle zmęczenie pracą lub brakiem snu. Do wyczerpania fizycznego dołącza również to dużo bardziej niebezpieczne – psychiczne zmęczenie codziennością” – opowiada w książce „Wyrzecz przez okno” psycholożka Anna Kulka-Dolecka, mama Kuby i Pawła, który od 2008 r. jest pod opieką Domowego Hospicjum dla Dzieci im. ks. E. Dutkiewicza w Gdańsku.

U chłopca zdiagnozowano zespół Leigha, ciężką, przewlekłą i postępującą chorobę genetyczną.

„Nasze dzieci często są zupełnie niesamodzielne, więc karmimy je, myjemy, przewijamy, przebieramy, podajemy leki, rehabilitujemy, odsysamy, dbamy o ich zabawę, rozwój, spotkania ze specjalistami i... to tylko początek wyliczanki. Zazwyczaj śpiemy za mało, a czasem wcale, nasz sen nie jest ciągły – w nocy przewijamy, poimy, przewracamy na drugi bok, odsysamy. Podstawowy zestaw czynności rośnie lawinowo, gdy pojawiają się: załamanie choroby, kryzys, najzwyklejsza infekcja. Nie ma czynności bardziej i mniej ważnych, są tylko te konieczne i absolutnie niezbędne. Nie wybawia nas weekendy, święta, urlopy ani zwolnienia lekarskie. Wszystko należy zrealizować niezależnie od chęci, aktualnej dyspozycji czy stanu zdrowia. Są to czynności na wagę życia – od większości z nich zależy być albo nie być naszego unieruchomionego chorobą dziecka. A wykonujemy je nie przez dzień, dwa ani nie przez kilka tygodni. Zazwyczaj są to miesiące, często lata” – opisuje.

Kto może pomóc

Na pytanie, co ułatwiłoby codzienne funkcjonowanie, co drugi opiekun rodzinny mówi, że potrzebuje wsparcia innych członków rodziny oraz pomocy lekarzy, pielęgniarek środowiskowych i psychologów. Na bliskich opiekunowie mogą jednak liczyć rzadko. Wsparcia udziela co trzeci małżonek lub inny krewny.

Niewielu też korzysta z pomocy profesjonalistów. Najczęściej otrzymywanym wsparciem formalnym jest pomoc pielęgniarki środowiskowej (13,5 proc.). Blisko jedna dziesiąta opiekunów otrzymuje lub otrzymywała wsparcie instytucji pomocy społecznej (8 proc.). Do organizacji pozarządowych po pomoc zgłasza się zaledwie 3 proc. osób i tylko 2 proc. jest pod opieką hospicjum. Hospicja pomagają rodzinom w codziennych obowiązkach i nagłych sytuacjach.

Anna Kulka-Dolecka: – Nieważne, że jest środek nocy, do hospicyjnego doktora i pielęgniarki możemy zadzwonić bez względu na porę. Niedługo potem Paweł jest już osłuchiwany. Jaki wybrać antybiotyk? Opracowujemy wspólny plan działania. Recepty, apteka, a jutro pielęgniarka pobierze krew i zawiezie ją do laboratorium. Jeśli będzie trzeba, podłączy się kroplówkę. Tyle poważnych chorób i kryzysów udało się już przetrwać w domu. Szpital to smutne miejsce. I niewygodne. I rozbija rodzinę.

Tu, w domu, jest cały specjalistyczny sprzęt (większość wypożyczona z hospicjum), przytulna atmosfera, spokojna muzyka, własne łóżko, poduszka i miś. I najlepszy zespół medyczny gotowy przyjechać na każde wezwanie. Więcej zadań specjalnych? Przywożenie cewników i pieluch ze sklepu, a leków z apteki, bo się kończą i nie ma jak pojechać (stan Pawła bardzo rzadko pozwala na wychodzenie z nim z domu). Przyjazdy w środku nocy, żeby wymienić sondę, bo znowu się zatkała. ●

„Wyrzecz przez okno”, Anna Kulka-Dolecka. Biblioteka Fundacji Hospicyjnej. Książka dostępna w księgarni fundacyjnej Księgarnia.hospicja.pl oraz w innych księgarniach internetowych i stacjonarnych

Jagna Marczałajtis-Walczak przełamuje bariery w podróżowaniu

„Komfortki” dla osób niepełnosprawnych

– To jest absolutny hit i przełamywanie barier w podróżowaniu dla osób z niepełnosprawnościami – mówi europosłanka Jagna Marczałajtis-Walczak *

Magdalena Kursa

O „komfortki”, czyli toalety wyposażone w leżanki do przebierania większych dzieci lub niesamodzielnych osób dorosłych Jagna Marczałajtis-Walczak walczy od dawna. Skutków ich braku doświadcza sama, gdy z 10-letnim synkiem z niepełnosprawnością podróżuje na trasie między rodzinną Małopolską a Brukselą, gdzie pracuje.

– Zimą robimy to na podłodze samochodu, latem gdzieś w krzakach. To absurdalne i niehumanitarne – tak o szczegółach przebierania własnego dziecka mówiła w wywiadzie dla „Wyborczej”. Wspominała, że póki synek był mały, korzystała ze zwykłych przewijaków dla dzieci, gdy z nich wyrósł, pozostała podłoga, ławka, trawa. Tego problemu doświadcza wiele rodzin – niektóre w ogóle rezygnują przez to z podróży czy wychodzenia na dłużej z domu.

Wasza podróż to już nie bariera

– Wydawałoby się, że w XXI wieku w Europie tak podstawowa potrzeba jak przebranie czy przewinięcie osoby wymagającej opieki nie powinna być barierą. A jednak nadal nią jest. Rodziny osób z niepełnosprawnościami muszą wybierać między podróżą a godnością. Podłoga czy bagażnik samochodu nie mogą zastępować odpowiednio wyposażonego miejsca do

• Jagna Marczałajtis-Walczak na otwarciu „Komfortki” FOT. X.COM/JAGNAMARCZALAJT

opieki. To nie jest kwestia wygody, ale podstawowego szacunku dla człowieka – przekonuje Jagna Marczałajtis-Walczak, której udało się zainteresować tym problemem prezesa Orlenu Ireneusza Fąfara.

Sprawa potoczyła się błyskawicznie – po raz pierwszy rozmawiali o „komfortkach” w listopadzie ubiegłego roku, a w czerwcu tego roku Orlen otworzył już pierwszą w pełni dostosowaną dla osób z niepełnosprawnościami toaletę na stacji paliw. Powstała w Miejscu Obsługi Podróżnych przy stacji Gruczno Zachód przy S5 (woj. kujawsko – pomorskie). – Zobaczcie sami: jest tu leżanka, podnośnik su-

fitowy mobilny, prysznic, specjalne urządzenia, które sprawiają, że jeśli jesteście osobami z niepełnosprawnością, Wasza podróż to już nie bariera, a możliwość – mówi z ogromną radością Jagna Marczałajtis-Walczak na filmiku, który nagrała w miejscu inwestycji.

Współpraca z Orlenem nie skończy się na jednej „komfortce”. – Tworząc sieć ponad 30 „komfortek” przy głównych trasach komunikacyjnych, nie tylko odpowiadamy na realne oczekiwania osób z niepełnosprawnościami, ale również wyznaczamy nowy standard dostępności na rynku stacji paliw. Chcemy, aby podró-

żowanie po Polsce było dostępne dla wszystkich, niezależnie od stopnia sprawności czy indywidualnych potrzeb – obiecuje Piotr Suchodolski, dyrektor ds. marketingu komercyjnego Orlen.

Jeszcze w tym roku powstaną dwie nowe „komfortki” na stacjach: w woj. małopolskim w MOP Giebułtów przy S7 i woj. mazowieckim w MOP Jędrzejów

W przygotowaniu projektu Orlen wspierała Fundacja Integracja, która od ponad 30 lat zajmuje się tematyką dostępności. Eksperti fundacji opracowali różne warianty pomieszczenia higieniczno – sanitarnego, a Orlen zde-

cydował się na urządzenie najbardziej kompleksowej wersji wyposażenia.

Przewijamy polskę

„Komfortek” jest w Polsce więcej. W maju 2021 roku powstała akcja społeczna i koalicja „Przewijamy Polskę”. Jak czytamy na jej stronie, każdego dnia ponad 150 tysięcy dorosłych niesamodzielnych osób w Polsce dokonuje w asyście rodziców lub opiekunów czynności higieniczno-sanitarnych, w tym zmianę pieluch lub pieluchomajtek. Poza domem robią to najczęściej w niehigienicznych i urągających ich godności warunkach: na posadzkach toalet w galeriach handlowych i aptekach, na ławkach w parkach, na trawnikach, w krzakach, na tylnych siedzeniach samochodów lub w bagażnikach. Niekiedy wcześniej ograniczają ilość przyjmowanego jedzenia i napojów. ●

Przez pięć lat trwania akcji do bazy „komfortek” zgłoszono prawie 80 miejsc w całym kraju, znajdują się m.in. w Pałacu Prezydenckim, Muzeum POLIN, na Zamku Królewskim w Warszawie, w Hali Cracovii czy w niektórych kawiarniach np. w Krakowie w Nowej Hucie w klubokawiarni Cafe Nowa. Pod tym adresem można znaleźć więcej miejsc: <https://www.komfortki.pl/mapa>

Jagna Marczałajtis-Walczak, snowboardzistka i polityczka, mama trójki dzieci podczas pracy w Parlamencie Europejskim koncentruje się na poprawie życia osobom z niepełnosprawnościami. Jest co robić, bo jak sama zauważa, Unia Europejska ma w tym względzie jeszcze wiele do zrobienia.

OGŁOSZENIE

34444262

ORTHOPRINT – indywidualne zaopatrzenie ortopedyczne

Orthoprint z Łodzi specjalizuje się w projektowaniu i wykonywaniu indywidualnego zaopatrzenia ortopedycznego dla dzieci i dorosłych. Oferujemy ortozy kończyn górnych i dolnych tworzone zgodnie z zaleceniami specjalistów oraz potrzebami pacjentów.

Łączymy nowoczesne technologie skanowania i druku 3D z klasycznymi metodami termoformowania, dzięki czemu nasze wyroby charakteryzują się wysoką precyzją wykonania i dopasowaniem do indywidualnych cech anatomicznych.

Zapewniamy fachowe doradztwo i bezpłatne konsultacje. Dla wielu naszych najmłodszych pacjentów możliwość współtworzenia wyglądu ortozy – wyboru kolorów i wzorów – ułatwia jej akceptację oraz codzienne użytkowanie.

W ofercie posiadamy również specjalistyczne buty do ortez, dostosowane do różnych warunków i potrzeb użytkowników.

Zapraszamy do kontaktu pacjentów, placówki medyczne oraz specjalistów z zakresu ortotyki.

ORTHOPRINT S.C.
ul. Julianowska 7A,
91-473 Łódź
tel. 791 013 684
www.orthoprint.pl